

UN FEBRUARIE FIERBINTE

Între bătăliile purtate de clasa muncitoare din România sub conducerea încercată a Partidului Comunist Român, luptele ceferiștilor și petroliștilor din 1933 se înscriu printre cele mai de seamă, atât prin amploarea lor deosebită, cât și prin profundele lor semnificații. Aceste lupte sînt dovezi grăitoare ale afirmării istorice a clasei muncitoare, ale maturității și forței sale de coeziune, ale rolului politic de avangardă al partidului nostru comunist. Ele constituie în istoria mișcării comuniste și muncitorești interne și internaționale pagini de înalt eroism, de combativitate, de abnegație, de solidaritate. Luptele purtate de ceferiștii și petroliștii din România în iarna anului 1933 marchează un moment crucial în evoluția mișcării revoluționare din țara noastră, reprezintă o atitudine hotărîtoare a maselor muncitoare conduse de partid, o confruntare decisă și exemplară cu istoria, o pildă mereu vie de exercitare a rolului clasei muncitoare de „clasă în atac”, o dovadă de o deplină elocvență a rolului conducător al partidului comunist. Aceste „lupte de clasă” de o cutremurătoare forță tensională sînt un răspuns ferm și lucid dat convulsiilor specifice crizei economice din perioada 1929 — 1933, criză simptomatică capitalismului în destrămare și derută. Sînt cunoscute efectele acestei crize, resimțite în România burghez-moșierească, cu o deosebită intensitate. Aceasta, datorită atât factorilor generali, caracteristici capitalismului mondial, cât și unor factori specifici țării noastre, printre care stadiul de înapoiere economică și de aservire a economiei monopolurilor străine. Căutînd o ieșire din dezastrul economic, guvernele burghezo-moșierești din România, în înțelegere cu monopolii străini, au dezlănțuit o puternică ofensivă împotriva maselor muncitoare. Toată greutatea acestui dezastru a fost pusă pe umerii maselor muncitoare, ai clasei muncitoare din România. Reducerea continuă a salariilor, concedierile masive, pensiunile forțate, sporirea diferitelor taxe și impozite, scumpirea articolelor de primă necesitate etc. au dus, pe lingă intensificarea extremă a exploatarei, la o pauperizare extremă a celor ce muncesc. Deosebit de grea a devenit în acele condiții situația muncitorilor ceferiști și petroliști. La chemarea partidului comunist, luptele din iarna lui 1933 ale ceferiștilor

GHEORGHE SICLITARU

(Continuare în pag. 2)

IOAN UNTCH

Grivița, 1933

februarie '33

Amețitor e piscul pe care vă-nălțați,
Coloane nesfîrșite, eroi neînfricați !
Voi ați deschis o poartă izbînd cu pumnii

Istoriei, dați nume și-urcați pe-un drum
grei,
de stei.

La Grivița o forță de neînving erați,
De răsunau palate cu domni înspăimîntați.

Nici arme să vă-nvingă, nici vorbe n-au
putut,
În neclintiri de stîncă ați stat ca la-nceput.

Pe culmile-nsorite călcăm mai apăsător
Și-avem acum în față lumini cum le-ați
visat,

Dar n-am uitat ce lupte mărețe voi ați dus
Ca steagul roșu astăzi să-l înălțăm mai sus.

IOAN ANGHEL

VIRGIL TEODORESCU

sezam

Ce versuri vechi îmi vin acum în
minte,
ce minunată stingăcie veche
îmi introduce-acuma în ureche
volute cunoscute dinainte !

Incendiate sloiuri pe-o inelară
undă,
mișcare ne-ntreruptă, fără stații,
și totuși scufundate ambarcații
de mil legate cu-o naivă fundă.

O flotă de război zăcînd pe plajă
cu tunurile gata de atac,
înțepenită-acolo de un veac
de-o neștiută și fatală vrajă.

Plictis înfloritor izbînd în geam
cu descărnate ramuri carnivore,
copil orfan al tropicalei flore, —
mereu pierdut și regăsit Sezam.

CONFERINȚA JUDEȚEANĂ A COMUNIȘTILOR

În ziua de 24 ianuarie, s-a desfășurat, în sala Teatrului de dramă și comedie din Constanța, Conferința organizației județene de partid. Efervescența și entuziasmul care caracterizează totdeauna asemenea adunări de lucru au fost amplificate de data aceasta de două evenimente sărbătorești: ziua Unirii Principatelor și apropiata aniversare a zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, care la 26 ianuarie a împlinit 55 de ani de viață și 40 de ani de luptă necurmată pentru libertate, democrație, pace, socialism, pentru propășirea României socialiste. De aceea, în cuvîntul multor vorbitori, în frunte cu tovarășul Paul Niculescu Mizil, membru al Comitetului Executiv al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, ministru al educației și învățămîntului, și cu primul secretar al Comitetului județean de partid, tovarășul Vasile Vilcu, evidențierea succesorilor și formularea angajamentelor s-au împletit cu calde urări adresate conducătorului iubit al partidului și statului nostru. Bilanțul activității desfășurate de oamenii muncii din județul Constanța, sintetizat în raportul prezentat la Conferință de tovarășul Vasile Vilcu, înregistrează în cei patru ani, cîți au trecut de la precedentă conferință, un ritm mediu anual de creștere a producției industriale de 12,6 la sută și intrarea în activitate a unor noi capacități de producție ca: Centrala electrică de termoficare — Palas, fabricile de ulei, bere și conserve din carne, secția de acid fosforic. Au fost dezvoltate întreprinderea mecanică de utilaje Medgidia, Șantierul naval Constanța, Fabrica de ciment Medgidia, Întreprinderea integrată de lînă și Fabrica de celuloză și hirtie.

În anii aceștia, s-au produs, pentru prima dată aici, nave de 2.000 de tone, combine de recoltat furaje, acid fosforic, plăci și tuburi din azbociment, țesături de lînă și noi sortimente de hirtie innobilată. Planul producției industriale pe 1972 a fost

ION BĂDICA

(Continuare în pag. 3)

TRECEA UN TREN

În noapte, ochi de jar fantastici plutesc pe linia ferată...
Un şuierat prelung, haotic, se pierde trist în vînt, şi-apoi,
În albă mantie de aburi, locomotiva se arată
Şi trenul trece ca un vifor spăimîntător pe lingă noi.

În dreptul unui geam, din fugă, într-o lumină sclipitoare,
S-au fost văzut într-o secundă, pe canapelele de plus,
Frumoase chipuri şi surisuri, ca un poem cu flori şi soare,
Stingîndu-se în bezna nopţii, pe-ntînsul zărilor de tuş.

S-au fost văzut zburînd pe şesuri, făşii, crimpee de
romane,
Femei cu patimi în privire, aristocrate din saloane,
Figuri de stat, sub mină gravă, mascîndu-şi nulele idei,
Stăpîntori de latifundii, magnaţi cu suflet de pigmei.

Un val de prozei i-aşteaptă să se coboare-n capitală,
Marionetele ziare, pe pagini, chipul să le-aştearnă,
Cuvîntul lor, doar minţi naive înflăcărează şi înşală,
Din vorbe, azi, clădesc dreptatea, prin crime, mâine, o
răstoarnă.

Dar toată bogăţia, fastul şi chipul lor infatuat,
Nebuna goană spre mărire, s-ar prăbuşi într-un minut,
De n-ar fi mîntea încordată ce mină trenu-n lung şi-n
lat,

O faţă neagră de cărbune, un om de vînt şi ploi bătut,

Un om abia luat în seamă, lovit de nedreptăţi sălbatic,
Cu ochi încercănaţi de trudă, de oboseală şi nesomn,
Ce adăpînd locomotiva, în clădăria de jărătic,
Mi-apare-n fruntea ţuturora, mărşul vremurilor Domn !

La dînsul nimeni nu gîndeşte, surid perechile voioase,
Privirile se-nflăcărează de nostalgii, de pasiuni,
Şi-n capul trenului, în vifor, se luptă braţele vînjoase,
În infernala înclăstare, svirlind lopata de cărbuni.

Dar, iată : trenul se opreşte cu răbufniri de toropeală...
Şi, aclamaţi de camarilă, nababii glaciali coboară.
Afară-i ger şi viscoleşte... Fochistul, rupt de oboseală,
Spre casa lui porneşte singur, ducînd o piine subsuoară.

Din clasa treia se iveşte un lung convoi de oameni trişti,
Se duc dreptatea să şi-o ceară, bătînd la porţi de ministere,
Spun unui potentat, în grabă, amarul negrei lor răstrişti,
Dar, el întoarce-un spate falnic, celui ce-un sfat umil îi
cere.

Spre stîrpitura fără suflet, privirile şi le îndreaptă
Şi faţa lui de chin brăzdată se strîmbă de-un adinc

dispreţ ;
Şi ea o umbră se strecoară într-o tăcere înţeleaptă,
Necunoscut, spre ulicioara posomorîtei sale vieţi.

Şi anii trec... Şi trenul zboară, ducînd în iureş de lumină,
În lux, pe-aristocraţi, şi-n noaptea unor vagoane de

rugină,
Pe cei umili, iar el, în fruntea convoiului, străpuns de
chin,

Ducîndu-i pururi înainte, îndură tragicu-i destin.

Ci, într-o zi, sleit de foame, sătul de-atîta nedreptate,
A tras semnalul de alarmă, oprind locomotiva-n loc ;
Şi-a-mpins la stîlpul infamiei o lume plină de păcate,
Ce i-a adus atîtea lacrimi, atît amar şi nenoroc.

Şi trenul a pornit năvalnic, vijelios, pe-ntîns de ţară,
Şi şuieratul lui sălbatic trezi la viaţă mîi şi mîi
Din cei ce sufereau de veacuri şi i-a chemat din gară-n

gară,
Cu steagurile Libertăţii, pe nesfîrşitele cîmpii.

Mulţimile, fierbînd de ură, în bătălie s-aruncară
Şi braţe dirze desfăcură perfidul lanţ înrobitor.
În albă mantie de aburi, vuind locomotiva zboară,
Ea poartă trenul Libertăţii peste pămîntul tuturor !

un februarie fierbinte

(Urmare din pag. 1)

şi petroliştilor aveau să fie o ripostă de clară maturitate politică, un răspuns de o puternică fermăritate şi combativitate faţă de o situaţie inefastă, dar şi faţă de o orînduire ostilă maselor muncitoare şi dovedită în putreziciunea ei, în incapacitatea de a rezolva gravele probleme sociale şi economice ale timpului. Un preambul semnificativ al acestor lupte îl constituie greva generală de la Lupeni din august 1929, cît şi lanţul de greve care i-au urmat în centrele muncitoreşti din întreaga ţară. În acest şir de bătălii ale clasei muncitoare conduse de partidul său, luptele ceferiştilor şi petroliştilor din ianuarie-februarie 1933 se înscriu ca un moment culminant. Un rol esenţial în organizarea şi desfăşurarea acestor lupte l-a avut Partidul Comunist Român, care a apreciat cu justeţe necesitatea trecerii la acţiune a clasei muncitoare. Sub îndrumarea directă a comitetelor de acţiune create şi conduse de partid au avut loc greve demonstrative şi de protest în numeroase localităţi din ţară, s-a trecut la grevele cu ocuparea întreprinderii şi cu organizarea unei mişcări de solidaritate din afară şi la alte forme de luptă. Văzînd în amploarea şi forţa acţiunilor muncitoreşti o primejdie pentru regimul burghez-moşieresc, guvernul ţării au trecut la măsuri teroriste (decretarea stării de asediu, scoaterea în afara legii a comitetului central de acţiune al ceferiştilor, a altor comitete şi organizaţii, arestări masive etc.). Dar toate aceste măsuri represive au îndârjit şi mai mult masele muncitoare, au dus la organizarea unor acţiuni şi mai puternice. În dimineaţa zilei de 15 februarie 1933 muncitorii de la Atelierele Griviţa au declarat grevă. Toate

revendicările lor au fost prin excelenţă politice: încetarea stării de asediu, eliberarea imediată a militanţilor arestaţi, existenţa liberă a sindicatului şi comitetului de fabrică etc. În zorii zilei de 16 februarie, la refuzul muncitorilor de a părăsi atelierele, autorităţile au ordonat deschiderea focului: au fost ucişi şi răniţi numeroşi muncitori, iar peste 2.000 au fost arestaţi. Indignarea şi revolta maselor populare faţă de această represiune singeroasă s-au manifestat cu o mare forţă în întreaga ţară, prin organizarea de greve, de demonstraţii de stradă, prin stringerea a zeci de mii de semnături de protest, publicarea de articole şi declaraţii în presă etc. A fost organizată ajutorarea materială a celor arestaţi, a familiilor lor, cu participarea cercurilor largi ale populaţiei ţării. Ecourile acestor lupte s-au făcut simţite nu numai în întreaga ţară, ci şi în întreaga lume. „Luptele de clasă din ianuarie-februarie 1933 — arată tovarăşul Nicolae Ceauşescu — au constituit un moment de deosebită importanţă în istoria mişcării noastre muncitoreşti, au avut o profundă înrîurire asupra vieţii politice şi sociale din România. Ele au dat o puternică lovitură claselor exploatare, au înfrînt ofensiva capitalului împotriva drepturilor economice şi politice ale oamenilor muncii“. Aceste lupte au demonstrat rolul istoric hotărîtor al clasei muncitoare, al partidului ei comunist, au avut un puternic caracter revoluţionar, democratic şi antiimperialist, au avut adînci rezonanţe în dezvoltarea mişcării comuniste şi muncitoreşti din ţară şi din întreaga lume. S-au înscris printre primele mari acţiuni ale proletariatului mondial îndreptate împotriva fascismului.

...O viaţă de om, cum spunea unul dintre interlocutorii noştri. Aşa este — dar o viaţă de om extrem de bogată în evenimente politice şi în semnificaţii majore. La 11 ani după evenimentele din 1933, ţara înfăptuia actul de hotărîre de la 23 August şi păşea pe drumul pe care-l desăvîrşim azi, construind societatea socialistă multilateral dezvoltată. Evenimentele din ianuarie—februarie 1933, culminate cu episodul din 16 februarie de la Griviţa de singe au probat întregii lumi forţa şi coeziunea proletariatului român, „au dat — cum remarcă tovarăşul Nicolae Ceauşescu — o puternică lovitură claselor exploatare, au înfrînt ofensiva capitalului împotriva drepturilor economice şi politice ale oamenilor muncii“. Cu inima fierbinte, bătînd la unison cu inimile martirilor de la Griviţa, muncitorii Constanţei şi-au dovedit solidaritatea cu lupta fraţilor lor, înalta conştiinţă de clasă. În acele zile de februarie, acum 4 decenii, ceferiştilor şi portuarilor Constanţei au redactat şi semnat un act de protest faţă de represiunea sălbatică la care s-au dat organele poliţieneşti, au organizat întruniri şi şedinţe sindicale. Siguranţa din Constanţa a operat în acele zile 40 de arestări, încercînd să semene teroare printre muncitori. N-a reuşit. Oamenii s-au ţinut dirji, însuseliţi de flacăra spiritului revoluţionar. Înmanunchem în paginile revistei mărturia tovarăşilor Constantin Muşat şi Nicolae Grosu, azi pensionari, muncitori la Atelierele C.F.R. Constanţa în 1933, în care calitate au trăit acele zile de foc.

AL. M.

AU TRECUT DE-ATUNCI 40 DE ANI ...

CONSTANTIN MUŞAT :

Era o fierbere puternică în oraş, în zilele acelea. Represiunea sălbatică de la „Griviţa roşie“ dovedise că burghez-moşierimea nu ezita, la o adică, să tragă în plin împotriva muncitorilor — o probase singele vărsat din porunca colonelului Hotineanu. Ţara mersese din ce în ce mai rău. În '28-'29 fuseseră „curbele de sacrificiu“, suportate de cei ce munceau şi care agravaseră mizeria, şi aşa adîncă, a maseilor. Nu mai spun că stăruia în mîntea tuturor amintirea grevei generale din 1920. Îndată ce s-a primit la Constanţa vestea evenimentelor de la Bucureşti, ne-am pomenit la Atelierele căilor ferate (instalate, pe atunci, pe terenul din faţa actualului Edificiu cu mozaic, lingă port) cu agenţii Siguranţei. Ne-au „invitat“ pe cîţiva muncitori la şeful acelei instituţii, Nicolau, care ne-a luat pe departe, apellînd la fraze pompoase, sfîrşitoare : „ţară“, „tron“, „ordine“ ; a cerut cafele, ţigări, ne-a pofţit — l-am refuzat. După care a schimbat dintr-odată tonul : „dacă veţi face ce-au făcut cei de la „Griviţa“ şi petroliştii, veţi suferi rigurile legii. Veţi

fi arestaţi !“. Între timp, la ateliere se şi instalaseră jandarmii : patrula peste patrula, în exterior, alte patrula printre muncitori, ca să-i intimideze. Sub presiunea armelor, a agenţilor de Siguranţă care mişunau printre muncitori, nu s-au putut ţine la ateliere adunări de protest. În schimb, conspirativ, s-au adunat însemnate sume de bani pentru cei arestaţi la „Griviţa roşie“, pentru familiile lor, prin Ajutorul Roşu, acţiune la care ceferiştilor constanţeni au contribuit larg. Oamenii ca Ion Miinea, Marin Bucur, Mihai Manolache, Ionică Bucur, Constantin Panaitescu, Eugen Crăcan, Ştefan Zamfir, alţii şi alţii şi-au dat obolul pentru ajutorarea celor ce sufereau urmările represiunilor. În ce mă priveşte, m-am pomenit cu agenţii acasă. Eram vizat şi se ştia şi că, începînd din 1928, deţineam funcţia de secretar al organizaţiei sindicale de la C.F.R. M-au scotoeit peste tot, s-au urcat în pod unde au dat peste colecţia revistei „Orizont“ — mi-au confiscat-o, ca şi pe nişte cărţi. După care m-au dus la Bucureşti — m-au arestat de lingă locomotivă — băgîndu-mă cu o sumedenie de to-

varăşi de la Paşcani, de la Galaţi, din alte părţi ale ţării, la „Bucureşti-mărfuri“, un depou urias, lingă Podul Grand. Jandarmi, maltratări, agenţi, înfometare ! Era, în toate acestea, expresia impasului în care se aflau guvernul, a spaimii pe care evenimentele din februarie 1933 o declanşaseră în rîndurile virfurilor unui regim corupt, putred...

NICOLAE GROSU :

Vremurile acelea tulburi, de cumplită înclăstare cu reacţiunea, s-au dus, au pierit o dată pentru totdeauna. După patru decenii, însă, împrejurări, chipuri, fapte îmi revin în minte cu limpezime, poate şi din pricina contrastului dintre cele ce am trăit atunci şi situaţia noastră de azi, a întregii ţări. Ceea ce-mi amintesc, de pildă, în chip deosebit de clar, este valul de indignare care i-a cuprins pe oameni la auzul ştirii că la Bucureşti autorităţile au ordonat jandarmilor să tragă în plin în muncitori. Imediat după declanşarea grevei ceferiştilor şi petroliştilor, atelierele de la Constanţa ale Căilor Ferate au fost puse într-o strictă supraveghere poliţienească. Mi-amintesc însă că jandarmii interveneau cu brutalitate şi în afara atelierelor, în plin oraş, pe străzi, în restaurante, în alte localuri publice. N-aveam voie să ne întîlnim — a te întîlni, unii cu alţii, echivala în ochii Siguranţei şi ai jandarmeriei, cu „a te înfrînti“. Le era frică. Asta i-a făcut să instaleze cuiburi de mitralieră, să patruleze înarmaţi pînă-n d i n ŝ i. Asta i-a făcut, de altfel, să-l aresteze pe tovarăşul Muşat, om cîstît, demn, deosebit de respectat de muncitori, şi să-l interneze. Lingă hotelul „Călugărul“ (în vecinătatea teatrului), era un club muncitoresc. Acolo s-a ţinut o întrunire la care au participat mulţi oameni, demascîndu-se sensul acţiunilor represive întreprinse de autorităţi, vorbindu-se despre grava situaţie în care se afla ţara. Tot în zilele acelea au avut loc două şedinţe sindicale în cadrul cărora muncitorii au protestat împotriva măsurilor luate de guvernul burghez-moşieresc...

(Urmare din pag. 1)

realizat în proporție de 102,1 la sută, cu o depășire de 153 milioane lei, dându-se peste prevederi o producție marfă de 155 milioane lei. În domeniul turismului, raportul înregistrează pentru perioada analizată apariția unor noi stațiuni (Venus, Saturn, Jupiter și Olimp), creșterea la peste 100.000 locuri (din care 7.000 încălzite) a capacității de cazare. Agricultură constantă cu noaste realizări remarcabile. În 1972 complexul Carasu a reușit să cuprindă în sistemul de irigații 174 mii hectare, suprafață care, până la sfârșitul cincinalului, va depăși 225 mii hectare, adică peste 50 la sută din suprafața arabilă a județului. Secetașoasă Dobroge din anii trecuți se transformă rapid într-o Dobroge în care ploaia artificială, mecanizarea și chimizarea în continuă extindere cresc mereu fertilitatea acestui pământ ce se arată tot mai generos cu harnicii lui cultivatori.

Constructorii au adăugat în ultimii patru ani 24.000 apartamente, școli, parcuri, complexe comerciale etc. A fost sporită rețeaua sanitară, se desfășoară cu impetuoșitate și succes modernizarea învățământului și, mai ales, legarea lui hotărât de practica de producție. Au apărut licee speciale noi (turism, marină, chimie industrială) și un Institut de marină.

Pe lângă numeroasele succese, raportul dezvăluie cu pricipală exigență lipsurile și cauzele lor și precizează căile pentru lichidarea lor, ca și măsurile pentru realizarea, în anii ce vin, a angajamentelor sporite ce au fost luate în cinstea Conferinței Naționale a partidului, angajamente care să ducă la îndeplinirea cincinalului în patru ani și jumătate.

Participanții la discuții au analizat cu seriozitate și competență căile care au dus la obținerea succeselor dar și cauzele unor neajunsuri. A fost o analiză concretă, la obiect, în care se simțea răspunderea față de sarcini și angajamente, dar și dorința sinceră ca, împreună cu oamenii muncii pe care-i reprezentau la acest forum, să îndeplinească și să depășească — sub toate aspectele — partea de contribuție ce le revine din importante prevederi ale cincinalului. Hotărârea adoptată de Conferință prezintă un tablou luminos al obiectivelor care, în acești ultimi ani ai cincinalului, vor urca județul Constanța pe noi trepte de progres și propășire în cadrul marșului impetuos al patriei întregi spre noi culmi ale socialismului.

Astfel, încă în acest an va începe construcția primelor două

nave de 55.000 tdw, prima din ele urmînd a fi livrată în 1975. Pentru a face față sarcinilor tot mai mari ce vor reveni Șantierului naval, pe măsura dezvoltării sale, se va înființa o școală de maiștri și o facultate de subingineri cu profil naval. În agricultură se prevede creșterea producției medii la hectar, până la 4.500 kg grâu, 10.000 kg porumb, 3.200 kg floarea-soarelui în sistem irigat și până la 3.200 kg grâu, 4.000 kg porumb și 2.100 kg floarea-soarelui în sistem neirigat. Este prevăzută creșterea substanțială a producției legumicole ca și realizarea sarcinilor sporite în sectorul zootehnic. În următorii ani vor fi puse în funcțiune noi capacități de producție: Fabrica de beton celular autoclavizat, instalația de criolită de la U.S.A.S. Năvodari, Fabrica de lapte praf,

de seamă. Arătînd că pentru prima oară planurile întocmite prevăd un nivel minim — care are în vedere prevederile cincinalului — și un nivel maxim — care încorporează și sporul rezultat din angajamentele și inițiativele colectivelor oamenilor muncii, vorbitorul apreciază ca deosebit de pozitiv legămîntul de a se îndeplini cu 6 luni mai devreme planul producției industriale, reliefînd că acest legămînt înserează organizația județeană de partid Constanța în rîndul organizațiilor frunțase. Insistînd asupra seriozității cu care realizarea obiectivelor fixate trebuie urmărită nu global ci pe fiecare întreprindere și loc de muncă, vorbitorul subliniază importanța preocupărilor pentru a se descoperi și folosi rezervele existente și pentru a se stabili toate măsurile concrete pentru organizarea muncii și îmbunătățirea proceselor tehnologice. Planul de investiții ridicat, „care situează județul Constanța din acest punct de vedere pe un loc de frunte”, obligă la rezolvarea cu toată seriozitatea a problemelor pe care le pune îndeplinirea lui. Posibilitățile pe care le are acum județul Constanța îndreptătesc o asemenea cerință.

În încheiere, tovarășul Paul Niculescu Mizil, făcînd o scurtă caracterizare a politicii interne și internaționale a partidului și statutului nostru, evidențiază contribuția de importanță hotărîtoare pe care a adus-o și o aduce tovarășul Nicolae Ceaușescu „la eliberarea țării, la revoluția socialistă, la opera de construcție a socialismului, rezultate care au dezvoltat sentimente durabile de stimă, prețuire și încredere din partea întregului popor”. Într-o atmosferă de fierbinte entuziasm, participanții la Conferință au trimis tovarășului Nicolae Ceaușescu o telegramă în care înscriu angajamentele lor pentru perioada următoare și legămîntul de a le îndeplini și depăși. Prin bogăția problemelor abordate, prin seriozitatea și marea responsabilitate cu care au fost analizate toate aspectele activității trecute și cele viitoare, prin realismul care caracterizează angajamentele din care se conturează luminoasă imaginea unui mereu mai prosper colț al țării noastre, Conferința județeană de partid Constanța constituie un model de dezbateri profund democratică și o garanție că angajamentele comuniștilor se vor îndeplini în totalitatea lor în cele mai bune condițiuni. Conferința a ales și noile organe de conducere: Comitetul județean și Comisia de revizie. Ca prim-secretar a fost reales tovarășul Vasile Vilcu.

VALENTE

punți peste timp

Toate marile bătălii pentru libertate ale poporului nostru sînt legate de numele pline de rezonanță ale unor munți, ale unor codri seculari, ale unor ape de o mare frumusețe. Să amintim Podul Înalt, Codrii Cosminului sau Dumbrava Roșie. Patria ne apare și astăzi la fel: ca un edificiu natural, avînd drept coloane eterne piscurile munților. Virfurile carpatine sînt și astăzi aureolate de legende, perpetuate în timp, priveliștile țării defilează prin fața ochilor noștri ca niște imagini de basm. Fantasticul natural se împletește cu fantasticul real (al istoriei, al timpurilor noastre) într-o salbă nesfîrșită de frumuseți. În Țara de Sus, Ștefan cel Mare ctitoria lăcașuri de cultură însemnînd astfel fiecare biruință. O dragoste neostoiă de țară și de popor a făcut să se înalte atîtea zidiri, prezențe în timp ale spiritului românesc. În albastrul de Voroneț sînt ochii cerului patriei. În porțile sculptate în lemn din Maramureș stau simbolurile de inimă ale vitejilor care lăsau paloșul pentru a lua de coarne plugul. În Țara Oașului țipăturile vorbesc și astăzi despre vigoarea și voioșia noastră sufletească. Tot astfel Călușul sau Călușarii, dans românesc prezent pe toată întinderea patriei, ca o explozie de energie, ca o revărsare a bucuriei. În Apusenii, la Căpișna, pe muntele Găina, sînt fetele noastre bărbate care și-au păstrat neîntinate portul și cîntecul. Pe Valea Prahovei, pe Argeș, pe Siret, oriunde, feciorii dansează în iureșul „briilor”. E minunată această diversitate în unitate a folclorului românesc, a portului popular și obiceiurilor păstrate de la străbuni. Scriitorii de la 1848 au străbătut țara cu pasul pentru a-i cunoaște bogățiile și frumusețile. Ei au ascultat, din vatră în vatră, comorile de poezie populară, cîntecele bătrînești, purtătoare inestimabile ale limbii române. Sînt cunoscute peregrinările lui Eminescu de-a lungul și de-a latul plaiurilor noastre. Dacă s-a dus la Putna era spre a aduce cinstire lui Ștefan. Clopotnița din fața mănăstirii, al cărei turn este o încăpere, în care se spune că ar fi dormit peste noapte, păstrează și astăzi imaginea poetului. Și dacă s-a dus la Blaj era spre a aduce cinstire cărturarilor ce trudiseră pentru cinstirea patriei întregi. Sînt cetăți legate prin nevăzute și infinite punți: așa se leagă Curtea de Argeș de Putna, Orăștie de Voroneț, Tirgoviște

de Suceava, Blajul de Tirgu Neamț sau Cotnari, Tirgu Neamț de Tirgu Jiu... Tot astfel, cînd spunem Ștefan cel Mare ne gîndim și la Mircea, cînd spunem Mircea cel Bătrîn ne gîndim și la Mihai Viteazul. După cum cînd rostim numele lui Miron Costin sau Neculce ne gîndim apoi și la Șincai sau Petru Maior, cînd spunem Bălcescu ne aducem aminte și de Avram Iancu, cînd rostim numele lui Creangă în minte ne vine numele lui Brîncuși. Sînt vasele comunicante ale unei aceleiași istorii, ale unei aceleiași culturi. Între atîtea cetăți păstrătoare ale permanenței noastre în timp se află un oraș cu nume de femeie și floare, un oraș în cîmpie, ca o respirație a pămîntului, străjuit aproape, de dealuri molcome, și de departe, ca niște sentințele, de munți: este Alba Iulia. Dacă rostești Alba Iulia, rezonanța acestui nume sună și răsună cu o strălucire necîntită. La Alba Iulia s-a încoronat ca domn al tuturor românilor Mihai Viteazul. La Alba Iulia a murit tras pe roată acel „crai al munților” Horia din Albac, alături de ortacii săi. Tot la Alba Iulia a fost consfințită prin voința poporului, la 1 decembrie 1918, Unirea Transilvaniei cu România. Cîmpia pe care se află această cetate a sufletului românesc s-a numit pe vecie „cîmpia libertății”. Alba Iulia ne apare ca o Pasăre Phoenix a voinței neîmbrumate a poporului nostru. Nici pîrjolul luptelor, nici viforita vremilor de cumpănă, nici stihile apelor dezlănțuite acum nu de mult nu au putut cînti această vatră de aur. La Alba Iulia, ca pretutindeni pe plaiurile patriei, socialismul a ridicat noi zidiri, mai frumoase, mai trainice.

Socialismul a aprins făclii nemuritoare pe creștetul munților. A înălțat baraje ale luminii, punînd apele să cînte în cascade. Ca niște orgi de lumină s-au ridicat hidrocentralele de la Bicaz și de pe Argeș. Ca o catedrală a luminii înfloresc astăzi peste Dunăre sistemul hidroenergetic Porțile de Fier, ca o apoteoză a muncii și vieții pașnice, creatoare. Fantastice sînt, în minunata lor realitate, focurile marilor cetăți industriale, acel triumf de combustii Reșița — Hunedoara — Galați, orașele noi ridicîndu-și semețe privirile din toate părțile patriei, de la Piatra Neamț la Slobozia, de la Năvodari la Victoria și Slatina, toate marile înfăptuiri petrecute sub zodia socialismului.

ION LUNGU

CONFERINȚA JUDEȚEANĂ A COMUNIȘTILOR

Fabrica de var, Fabrica de oxigen și azot, Antrepozițul frigorific portuar, complexele agrozootehnice și se vor extinde: C.E.T. Palas, portul și Șantierul naval Constanța. Măsurile importante sînt prevăzute pentru dezvoltarea turismului, a comerțului, a transporturilor etc. Imaginea de mine a județului Constanța se profilează bogată și luminoasă. Și ea va fi realizată fără nici o abatere, pentru că aici sînt angajați oameni harnici și pricepuți, comuniști cu conștiință înaintată și pentru că primim un sprijin larg din partea conducerii de partid și de stat, în special din partea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

În cuvîntul său, tovarășul Paul Niculescu Mizil, subliniind realizările obținute în primii doi ani ai cincinalului de către poporul nostru, își exprimă bucuria că „la aceste mari realizări... organizația județeană de partid Constanța, toți oamenii muncii din județ... și-au adus și își aduc o contribuție

semnificațiile unei consfătuiri

lor, pentru îmbunătățirea și perfecționarea muncii în toate domeniile.

Secretari de partid și primari ca Gheorghe Sima, din Mihail Kogălniceanu, Gheorghe Măciucă, de la Olteni, Constantin Chelcea, de la Mihai Viteazul și alții s-au referit la felul în care au prins viață și se află în plină desfășurare prevederile rezoluției Conferinței pe țară, în diferite domenii de activitate: economic, social, edilitar-gospodăresc, — la problemele actuale ale satului contemporan, la ridicarea nivelului politic, profesional și cultural al oamenilor muncii de la sate. Secretari de partid și primari ca Ion Pop, de la Cumpăna, Dumitru Cojocaru, din Săcele, Constantin Dorobanțu, de la Valul Traian, Ion Dănilă, din Topalu, Gheorghe Minciu, de la Ciobanu au vorbit despre

aplicarea legii în folosirea completă a fondului funciar, despre sporirea producțiilor animaliere, despre sistematizarea și dezvoltarea urbanistică a comunelor și despre altele, fiecare insistînd asupra uneia sau alteia dintre probleme, formulînd propuneri sau întrebări, comunicînd astfel cu sala, cu plenul consfătuirii. Din dezbaterile consfătuirii a reieșit necesitatea unei mai bune coordonări a sarcinilor ce revin consiliilor comunale pe baza unui plan judicios întocmit și urmărit cu stringență, cit și necesitatea unei mai riguroase afirmări a atribuțiilor ce revin primarilor, în toate problemele comunei. Au fost făcute o serie de propuneri privind creșterea efectivului de animale și păsări, a producției de lapte, carne și lînă, ca și pentru folosirea judicioasă a terenurilor,

efectuarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare, pentru mai buna gospodărire a comunelor, realizarea unui quantum mai mare de muncă patriotică la lucrările edilitar-gospodărești etc. Răspunzînd la unele probleme ridicate în consfătuire, tovarășii Ion Tudor, prim-vicepreședinte al Comitetului executiv al Consiliului popular județean, Constantin Popa, directorul general al Direcției județene a agriculturii, au făcut precizări fie la activitatea consiliilor populare, în lumina atribuțiilor ce le revin, fie la măsurile ce trebuie îndeplinite pentru dezvoltarea agriculturii și zootehniei județului.

În încheierea consfătuirii a luat cuvîntul tovarășul VASILE VILCU, prim-secretar al Comitetului județean de partid, președintele Comitetului executiv al Consiliului popular

județean, care a făcut o detaliată trecere în revistă a sarcinilor actuale și de perspectivă ce revin organelor de partid, consiliilor populare orașenești și comunale, subliniind că de felul în care este organizată și desfășurată munca, de operativitatea și consecvența cu care acționează secretarii comitetelor de partid, președinții și vicepreședinții consiliilor populare depinde succesul.

Din cuvîntul său au reieșit semnificațiile fertile ale realizării principiului muncii și conducerii colective, ale lărgirii și perfecționării democrației socialiste, semnificații materializate în chiar cadrul consfătuirii. Desfășurată ca o tribună a experienței înaintate, a schimbului de opinii, într-o atmosferă efervescentă de lucru, consfătuirea a marcat totodată cu noi angajamente începutul anului decisiv al cincinalului: 1973.

CONSTANTIN VICTOR

În a doua jumătate a lunii ianuarie, în sala mare a Comitetului județean Constanța al Partidului Comunist Român a avut loc o consfătuire cu secretarii comitetelor de partid, președinții și vicepreședinții comitetelor executive ale consiliilor populare. Consfătuirea a avut în centrul dezbaterilor ei realizarea prevederilor înscrise în rezoluția Conferinței pe țară cu secretarii de partid și primarii comunelor, de la desfășurarea căreia s-a împlinit un an.

Aducînd în consfătuire exemple proaspete ale muncii de partid, ale activității productive din agricultură și zootehnie, ale preocupării pentru înfrumusețarea orașelor și comunelor, secretarii comitetelor de partid, primarii comunelor, toți cei ce și-au spus cuvîntul au arătat, în același chip concret, deschis, greutățile și lipsurile care mai există, cerînd sprijinul, întrebînd, cău-tînd soluții pentru înlăturarea

Al. Piru, care s-a ocupat de istoria literaturii române vechi cu un continuu sentiment de provizorat, s-a transformat cu timpul, din prizonier, într-un suveran amu-

zat al domeniului. Treptat, și pasiunea sa pentru critică s-a adaptat exigențelor cu care inițial părea incompatibilă, astfel încât, chiar și atunci când cu voluptatea lucrului interzis s-a aplicat asupra unor opere moderne, a păstrat ceva din sobrietatea cercetării documentare. Cu alte cuvinte, Al. Piru este (de multe ori simultan) un istoric literar ironic și un critic literar riguros — contradicție fertilă care de altfel îl și individualizează în contextul literaturii de azi. Conținând în cea mai mare parte recenzii asupra unor reeditări sau a unor lucrări de istorie literară, volumul **Varia** (subtitulat **Precizuni și controverse** și publicat anul trecut la Ed. Eminescu) exemplifică, în pofida (sau datorită) înfățișării sale ete-

roclite, rezultatele interesante la care poate duce o asemenea contradicție. În primul rând, textele cu iz de arhivă, rămase de la autori al căror scop nu a fost literatura (cronicari, filologi ș.a.m.d.) sau de la scriitori propriu-ziși, cu conștiință profesională, însă obscuri, își dezvăluie în lectura distantă a lui Al. Piru latentă sau involuntară semnificație estetică. Această lipsă de prejudecăți în depistarea valorii (proprie tuturor celor formați la școala lui Călinescu) este nu numai o replică dată snobismului sau spiritului universitar în formele sale a-ride, ci și o dificilă probă de gust. Aflat în fața unor scrieri pe care nici moda și nici tradiția nu le girează, cercetătorul se poate orienta doar cu ajutorul propriului discernământ critic. El trebuie să se emancipeze de sub tutela unor clasificări ale predecesorilor, însă nu cu prea mare violență, pentru a nu cădea în cealaltă extremă, a exaltării disproportionale, și să citească totul din nou, defașat, ca și cum ar citi o operă inedită. Comentând, de exemplu, o ediție **Constantin Stamati**, Al. Piru consemnează lapidar faptul că personalitatea poetului a fost suficient evidențiată și trece imediat la preocupările filologice ale acestuia concretizate într-o lucrare al cărei titlu savant și greoi îl citează, cu voluptate de bibliofil, în extenso: „Știința filologică și istorice. Cîteva cuvinte româ-

nești ce se trag din limbile latine, italiene, spaniole, grecești și franco-galice, iar altele de origine antică, dacice și ale altor ginte ce au trăit în Daco-România adunate în 1863”. Apoi, în câteva fraze, lucrării i se subliniază diiectantismul și i se contestă concluziile: „E de prisos a arăta că nici unul din cele aproximativ 400 de cuvinte notate de C. Stamati din cărți, și, probabil, din limba vorbită nu este de origine dacă, arhaitatea însăși presupusă fiind în cele mai dese cazuri contestabilă. Ceea ce Stamati consideră element vechi este adesea numai termen popular sau regional, pe care uneori el îl explică tot printr-un termen popular sau provincial, rar printr-un neologism”. Lipsit de valoare filologică, glosarul stîngaci al lui C. Stamati deține, în schimb, prin pitorescul cuvintelor și prin umorul accidental al asocierilor, o firavă și sporadică, dar autentică valoare estetică. Descoperirea acestei valori a constituit mobilul întregii investigații și datorită ei textul de pură specialitate, anacronic devine accesibil și chiar tentant pentru iubitorul de literatură: „Pentru femeie desfrînată Stamati cunoaște cuvintele: **florotină, palațondră, scorțotină și talaniță**.”

Nostime sînt cuvintele «vechi» prin care se numeau vîrstele omului. Pînă la trei ani, omul e **prunc**, pînă la doisprezece ani: **copil**, pînă la douăzeci de ani: **copilandru, băietan și zablău**. Pînă la douăzeci și cinci de ani e **flecău** sau **holtei**. Pînă la patruzeci de ani: **bărbat**. Între 40 și 50 de ani e **matur**, sau **bărbătoi**, iar de la cincizeci de ani înainte: **uncheș, moșneag și ghiuș**. Femeia foarte bătrînă e **hircă**.” În asemenea momente se profilează, depășind caracterul ocazional al articolelor, imaginea bine consolidată a profesorului universitar care reușește performanța de a capta două ore atenția instabilă a studenților vorbind-le despre cărți pe care nici unul dintre ei nu a avut răbdarea să le parcurgă în întregime.

În **Varia**, problemele nu sînt exclusiv de istorie literară. De multe ori, se iau în discuție monografiile al căror obiect îl constituie operele unor scriitori clasici sau contemporani, astfel că autorul recenziilor are ocazia să-și confrunte sau să-și impună, printr-o polemică tăioasă, opiniile critice. De cele mai multe ori, Al. Piru polemizează opunînd unor interpretări sofisticate, „grandioase”, observații de amănunt aparent inofensive, dar cu un efect dezastruos. El procedează în maniera în care un anonim ar opri oratorul de la tribună atrăgîndu-i atenția că sînt tirada sa inflăcărată s-a înălțat într-un dezacord între subiect și predicat. Retezat astfel, de la rădăcină, construcția adversarului de idei se prăbușește fără remediul. Iată un exemplu extras din articolul în care se analizează monografia **G. Ibrăileanu** a lui Mihai Drăgan: „Undeva mi se spune că «I. Ibrăileanu comporta rezerve bine argumentate... față de ideile lui Taine» (comporta în loc de avea!). La faculté maitresse, de fapt, la qualité maitresse, însușirea capitală de care aminteste Taine, este identificată greșit cu idealul în artă, teoretizat de același în **Philosophie de l'art**: «Idealul scriitorului (în fond, scrie Mihai Drăgan, la faculté maitresse a lui Taine)...» Cuvîntul sanctuar, altar, este luat într-un înțe-

les inedit de loc de pierzanie” etc.

Un alt mod de a face polemică este relatarea (presărată cu semne de exclamație sau cu citate simptomatice) a conținutului unei lucrări care, rezumată în modul a-cesta, își expune, într-o lumină crudă, defectele. Procedul este folosit uneori și fără funcție polemică pentru a scoate în relief (cum se face în cazul poveștilor licențioase ale lui Ion Creangă) perfecțiunea, altfel inaparentă, a tehnicii epice.

Concepția critică a lui Al. Piru are la bază cîteva principii călinesciene (organicitatea, inefabilul, opoziția între particular și universal) unilateralizate însă la un moment dat și responsabile de anumite idiosincrasii. Aerul distant și rigoarea, atît de eficiente în cazul unor cărți mediocre, devin un obstacol în receptarea operelor de o frumusețe stranie, agresivă. Al. Piru nu suportă exagerarea și de aceea el se înverșunează pe nedrept împotriva unor scrieri a căror valoare stă tocmai în exagerare, în capacitatea de a acredita o idee descoperind-o pretutindeni, cu insistență. În literatură, o perspectivă care să cuprindă totul este imposibilă. Al. Piru, a cărei perspectivă cuprinde aproape totul, rămîne un reper necesar în istoria și critica noastră literară.

Selecție din selecție (Ed. Eminescu, 1972) este o antologie de texte critice ilustrînd nu atît evoluția, cît datele constante ale personalității lui Cornel Regman. De altfel, însăși structura volumului are la bază criterii tematice, ceea ce face ca articolele să se sustragă irelevantei succesiuni temporale și să-și dezvăluie, prin confruntarea directă a celor mai diferite etape, fondul comun.

Indiferent de împrejurarea în care scrie și de mobilul pe care declară că îl urmărește, Cornel Regman își manifestă pretutindeni iritarea față de inerție și complicitate, față de adevărurile care tind să capete în literatură un statut de axiomă. Marea sa plăcere, pe care nu i-o poate răpi nici perspectiva de a-și pierde amicitiiile, este să exclame, în toila celor mai somptuoase festivități apologetice, „împăratul e gol!”. Ca orice plăcere, și aceasta implică un ritual. În primul rînd, criticul își ia cu sine toate documentele care îi permit accesul în spațiul discuției. El cunoaște cam tot ce s-a scris referitor la subiectul respectiv, este inițiat și în aranjamentele de culise, astfel încît, departe de a părea un turbulent oarecare, el se acreditează ca ins respectabil, impunător prin familiaritatea cu care se adresează. Aceasta nu face decît să mărească surpriza. Apoi, afirmația demascatoare nu e niciodată o simplă petardă a cărei detonătură să fie aco-perită, după o clipă de derută, de rumoarea generală. Prinînd momentul consternării, criticul desfășoară rapid suita de argumente pregătite pentru această ocazie și, în ciuda volubilității și a pitoresțiilor sale digresiuni, este atît de riguros în demonstrație încît, mai tîrziu, va putea fi contrazis, dar în nici un caz ignorat.

Ca un acid, critica lui Cornel Regman atacă tot ceea ce se sedimentează prematur.

Este însă un acid subtil, care nu distruge, ci precipită, care readuce substanța literară într-o stare de fertilitate instabilitate. La data cînd au apărut, multe dintre articolele incluse în recentul volum au putut da impresia de iconoclastie inoportună, de ireverență sarcastică și brutală în fața unor izbîzîni pe care critica, maternă, înțelegea să le ocrotească închizîndu-le în aerul de seră al elogiilor unanime. Iată însă că trecerea timpului n-a făcut decît să confirme, cu puține excepții, valabilitatea unei atitudini mai circumspecte. Diferiți critici reiau sugestiile și rezervele lui Cornel Regman pentru a nuanța ceea ce altădată declaraseră tranșant, pentru a-și manifesta entuziasmul față de literatură prin gesturi firești și, prin aceasta, mai puțin sufocante.

Este cunoscută, de pildă, maniera sărbătorească în care critica a întîmpinat apariția romanului lui Fănuș Neagu — **Îngerul a strigat**. În corul calificativelor superlative și al interpretărilor adesea filozofarde, bombastice (care, de altfel, nu reușeau decît să pulverizeze originalitatea cărții), Cornel Regman a făcut notă aparte, consemnînd, imparțial, și calitățile romanului (densitatea atmosferei, culoarea, spiritul de observație pătrunzător aplicat asupra unei lumi rudimentare), dar și defectele care îl subminează (precaritatea legăturii dintre episoade, impresia de hibrid rezultată din suprapunerea silnică a simbolisticii). O asemenea atitudine nu înseamnă frigiditate sau ranchiună, ci simț al echității, manifestat cu temperament și chiar cu bravadă. Sub aparența de burzluială cu care Cornel Regman comentează cărțile, există mereu un fond de eferescență și de cavalierism grație căruia consecvența formală cu sine este sacrificată în favoarea consecvenței față de adevăr. În paginile consacrate lui Fănuș Neagu (articolul se numește „**Îngerul a strigat — criticii s-au predat**”), i se reproșează, la un moment dat, romancierului concesia făcută unor obsesii la modă: „Epoca pitorescului pur părea a fi trecut, și autorul însuși simțea din rafinatele discuții că «hoții» săi nu vor putea găsi înțelegere pe lângă apriții judecători dacă nu se vor camufla la repezeală în niște simboluri convenabile, bunăoară ale eșecului sau ratării.” Aceasta nu îl împiedică pe Cornel Regman ca, după numai cîteva paragrafe, să adopte un alt unghi și să descopere că Fănuș Neagu poate fi situat în imediata vecinătate a lui Caragiale: „Pentru că, după Caragiale al schițelor cu

Mitică, Fănuș Neagu e cel mai mare producător al acestei spețe funciar neserioase, lume fără pondere, într-un spațiu moral fără constrîngere, extinsă de la realitatea birtului bucurăstean la aceea a provinciei și chiar a satului.” Și, pentru a merge și mai departe, nici o asemenea apropiere măgulitoare nu înseamnă pentru critic asumarea unui protocol. Demnului continuator al tradiției caragialești i se pot face, referitor la alte aspecte ale romanului, noi obiecții, pentru că, mai presus decît titlul acordat, contează realitatea textului, caracteristicile lui: „Uneori însă priceperea alunecă în virtuozitate mecanică, se simte chiar că pitorescul e vînat pînă la exterminare”; „...povestitorul e dezarmat în fața propriilor plămuii că-rora trebuie să le dea un ritm, o ramă.”

În cadrul cronicii de față, articolul consacrat romanului **Îngerul a strigat** constituie doar un exemplu. Aflat mereu în arena disputelor literare, Cornel Regman a trecut prin furcile caudine ale scrisului său o mare parte din cărțile celor mai importanți scriitori actuali. Romulus Vulpescu („acest filolog și medium admirabil de poezie bună și grea”), Adrian Păunescu („E în primul rînd la acest poet o ciudată plăcere de a se amei, de a se juca cu vorbele, pînă ce jocul, degenerînd ca la copii adesea în bătaie în toată legea, atinge înversunări de hărmălaie.”), Leonid Dimov („Gustul pentru delicat, pentru concretul oricît de a-erian, ici-colo preferința pentru mici jocuri de cuvinte și apropieri de sunete, plasticități, fantazia ironică sau nu, mai mult un soi de șă-gălmicie de Ariel, și destule alte note fac din acest poet (...) un **continuator**...”), Marin Preda („Poate pentru înțila oară în proza noastră (...) eroul țăran se autonomizează uman, se rupe din contextul fenomenelor naturale sau mitice cu care era identificat”), Petru Popescu („Fra-zare cultivată, de autentic intelectual, fără caznă și fără ariditate, comunicînd opinii care n-au pierdut nici o clipă prospețimea impresiilor, mustind de seve ca o tulpină de curînd retezat, un text mai presus de toate alert, mereu cu ceva sportiv, tînesc în alură”), Șerban Cioculescu („... scris cărturăresc inimitabil, foarte modern (aproape tehnic) și foarte dintotdeauna, ce-și trage sevele dintr-un fel de chiromanție la care e supusă pagina comentată.”), Eugen Simion („În scrisul lui Eugen Simion să-lăsluiește, bine pitită, o «costiță» de retor pedant, care se cere neîntîrziat scoasă”) — iată doar cîteva dintre po-eții, prozatorii și criticii de azi a căror operă a fost nu numai analizată fără menajamente, ci și surprinsă în ceea ce are esențial, prin formulări incisive, lapidare. Exagerările nu lipsesc, dar, cel puțin, au la origine o intenție laudabilă. Astfel, afinitatea pentru literatura Cercului de la Sibiu și nemulțumirea că această literatură este lăsată în umbră conduc la supralicitarea unor opere și, inevitabil, la dereglarea (temporară) a echilibrului care stă la baza reprezentărilor critice. Totodată, în încercarea de a-l defini pe Manolescu (critic care trebuie judecat cu alte măsuri decît cele obișnuite) intransigența se tran-

(Continuare în pag. 6)

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Frivolitatea lecturii ne-dreptățește textul poetic și ea se exercită mai ales atunci când acest text indică o natură lirică înzestrată cu voluptatea jocului și a eminenței verbale, întovărită de refuzul poetului de a utiliza tipare vetuste și de a se supune unor canoane care nu mai concordă cu substanța revoluționară a poeziei sale.

Cititorul, obișnuit cu un a-nume curs al desfășurării poemului, pe care îl consideră imuabil, și care și-a creat o serie de reflexe condiționate, determinate de aglomerarea ticurilor verbale sau de altă natură, este dispus să se oprească la suprafața cuvintelor, pentru că orice încercare de a descoperi sensul mai profund al semnelor, al ligamentelor și al ansamblului, îl obosește.

Apariția unui curent nou în domeniul artelor este aproape firesc să întâmpine rezistență, chiar atunci când el se distinge prin năzuința de a descoperi o tehnică a eliberării expresiei, cu ajutorul căreia să poată surprinde funcția reală a gândirii, ceea ce presupune, cum spune Lenin: „elasticitate care merge pînă la egalitatea contrariilor — în aceasta constă esențialul. Dacă această elasticitate este utilizată în mod obiectiv, adică dacă reflectă toate aspectele procesului material și unitatea sa, atunci ea este dialectică, ea este reflectarea exactă a evoluției interne a lumii“.

Reîntîlnirea pe care o propunem astăzi cu creația mai nouă a lui Virgil Teodorescu are tocmai acest rost de a înțelege mai aproape de adevăr mecanica interioară a unei poezii care, fără a-și devora soclul și fără a înțepeni pe el, parcurge un proces de restructurare, al cărui dublu sens constă în consolidarea propriilor linii de forță și în restaurarea punților de comunicare, totodată. Titlul acestui eseu nu ne aparține. Mai drept spus, el este furnizat de chiar organismul poeziei care constituie obiectul cercetărilor noastre. Un poem din volumul **Repaosul vocalei** (Ed. Eminescu, 1970) începe cu aceste versuri: **Am inventat aseară într-un moment suprem / o strategie nouă a fluxului. Te chem...**

Poezia se numește **Pe o cimpie vastă**. Chiar titlul volumului **Repaosul vocalei** se naște din ridicarea la rang de teză a unui vers mai vechi. Îl întîlnim în finalul poemei **A devora a privi** din volumul **Butelia de Leyda** (1945): „Eu mă întreb prin ochii tăi elipsă în declin / repaosul vocalelor“.

Dar să ne întoarcem la distihul subliniat anterior. Alegerea lui ține de prezența mai multor cuvinte-cheie în care vom descifra o încărcătură preceptuală deloc întîmplătoare: a inventa, moment suprem, strategie și flux. Nici unul din termeni nu are o existență propriu-zis poetică (metaforică), ci una pur conceptuală, alcătuiind împreună un postulat dacă vreți non-euclidian. Natura lui paradoxală nu e greu de sesizat. În măsura în care poetul își asumă resurecția, în aceeași măsură conținutul actului său devine o negație a fondului de la care a pornit. Conflictul se declanșează la nivelul conceptelor de **strategie** și **flux**. Lecția predată pe vremuri de André Breton pleda pentru validarea literară a „primului și ultimului jet“: „Faceți abstracție

de geniul vostru, de talentele voastre și ale tuturor celorlalți, scrieți repede, fără un subiect preconcepțuit... Prima frază va veni singură... E destul de greu să te pronunți asupra frazei următoare: ea participă fără îndoială, în același timp, și la activitatea noastră conștientă și la cealaltă, dacă se admite că faptul de a o fi scris pe prima, antrenează un minimum de percepție. (A. Breton, **Manifeste du surréalisme**, 1924, ed. J.J. Pauvert, Paris, 1962, p. 44-45). Ceea ce se preconizează la nivelul topicii spontane, urmează să se producă și la nivelul cuvintelor sau al grupelor de cuvinte care se urmează fără nici o intervenție impusă. Aici apare contradicția între statutul suprarealismului și programul lui Virgil Teodorescu, program care prin noțiunile de **flux**, **moment suprem**, **invenție** pare, totuși, a se conforma.

vangarda nu este un imperiu închis și stabil ca romantismul, de pildă, în hotarele căruia geniul se poate naște, poate înflori și poate apune glorios. Radicalitatea este în acest caz mai degrabă un mit decît o realitate. În spațiul artei de avangardă ne aflăm ca pe pămîntul mișcător al unei delte în perpetuă formare, cu depuneri mai încete sau mai rapide. Ceea ce există este o durată de explorare artistică, la capătul căreia nici o biruință nu are un caracter definitiv. Cînd dintr-un motiv sau altul experiența se curmă, mulțumindu-se cu revelația primului jet, semnificația destinului literar rămîne una pur teoretică. Anchiloză definitivă se datorește, așadar, fie intoleranței la șoc, fie falsei înzestrări poetice. Cu atît mai prețioase devin exemple de evoluție coerentă, substanțială, chiar dacă în dezvoltarea lor vom găsi a-

prima etapă a creației sale, legată de apariția la Constanța a revistei **Liceu** (1932) și apoi de colaborarea la **Azi** (1937 — 38), imaginația nu-și îngăduie mai mult decît să navigheze după o busolă neconstrînsă de rigori. Aflăm în această perioadă mai mult bucuria de a mobiliza metaforic elemente ale exteriorului, aparent refractare semnificării lirice, dar în fond necesare ierarhiilor afective, atît de transparente. Autorul **Buteliei de Leyda** acceptă interferența cu această poetică într-un punct superior haoticei producții de sintagme, adică atunci cînd suprarealismul, la un moment dat al evoluției sale, consimte asupra unei idei organizatorice. E vorba de acea întîlnire spontană dintre două imagini care, aparținînd unor realități oricît de disparate, au capaci-

„îngrozitoare ciocnire“, în viziunea sa, are prima răspundere de a reflecta **structura** lumii materiale. Iată formularea poetică: „Colțuroasa ciocnire dintre somn și metal/ Dintre hohot și întineric/ Dintre curentul cald al golfului și dintre/ Oul carbonizat al aventurii/ Dintre strămoșii liliecilor și uriașele valuri de frig“. (**Departe de zgomotul cascadei**, din vol. **Blănurile oceanelor**). Să urmărim o clipă răspunsurile din această poemă, dar mai ales abaterile și inițiativele asumate în numele unei arte poetice personale. Verbul angajează, cu intenție demonstrativă, o cantitate uriașă de substantive, din cele mai disparate planuri ale existenței, păstrînd totuși un raport constant între termenii opozanți, chiar și atunci cînd seria de „ciocniri“ se dezvoltă la nivelul binomului material — imaterial: somn-metal, hohot-întineric, curentul cald al golfului — oul carbonizat al aventurii. Noțiunea de obiect, în accepția poetului, își extinde sfera de la reprezentarea concret-primară, la una abstract-fenomenală. E o condiție asupra căreia am fost avizați mai sus. Vom constata că întreg acest panopticum creat prin **scurt-circuite** obiectuale nu acceptă edificiul fără cauzalitate strictă și fără soluție. Odată realizată sinteza concretă, Virgil Teodorescu își dirijează sensurile spre o țintă precisă. „Colțuroasa ciocnire“ văzută prin microscopul miraculos al fanteziei, adică întreaga combustie a vieții, este declarată, printr-o comparație mascată, formă de mișcare a materiei. În așteptarea ecourilor subliminare, poetul se pregătește subtil pentru valorificarea lor critică și sistematică, pentru a oferi realității proprii ei imagine, trecută prin spirit. Pentru poet încetează să mai existe univers poetic și univers nepoetic; există o sumă infinită de forme individuale ale realului care se oferă percepției fără de care nici o concluzie artistică nu poate dura. Cu cît cuprinderea obiectelor va fi mai completă, cu atît rezultatul poetic va fi mai valabil. Așa vom explica, statistic dacă vreți, luxura și varietatea (uneori distonantă) de termeni și elemente, pe care le vehiculează poezia lui Virgil Teodorescu. Șocul produs prin conjuncții imposibile fiind o sursă a reflecției poetice, nu ne mai poate mira că imnul unității se desfășoară printr-o extraordinară explozie de forme și fragmente disparate: „Veniți. Sau dacă nu rămîneți acolo unde se străvede/ triumful colorat în verde/ al fructelor învinse al limpezilor poame / care-au murit de foame/ strîngînd în ele raze solare cu diuimul/ acolo unde alburii ca fumul/ într-un văzduh purificat de ger/ rărsare feneant condotier/ o scorbura de lilieci spre care/ plutește nava mea într-o ninsoare/ de așchii cu ciocniri adiacente (s.n.) / și fluctuante ganguri continente/ fixate ca un lupus pe retină.../ Veniți în poligonul de lumină/ pe unde trec acele păsări frînte/ ce din găoace au uitat să cînte/ și peștii amoniți cu o membrană/ îngemănată-n carnea diafană / desfigurați de-a linii presiune/ conflictul vietăților minune/ care-n văzduh se nasc în aer ouă/ și-ntr-un întreg de marmură sînt două“. (**Ex voto**, din vol. **Repaosul vocalei**, 1970). Prelungă erupție „de așchii cu ciocniri adiacente“, din care se naște, parcă, o altă generație a realului.

AL. PROTOPOESCU

SCRIITORI CONTEMPORANI

VIRGIL TEODORESCU — o strategie nouă a fluxului ①

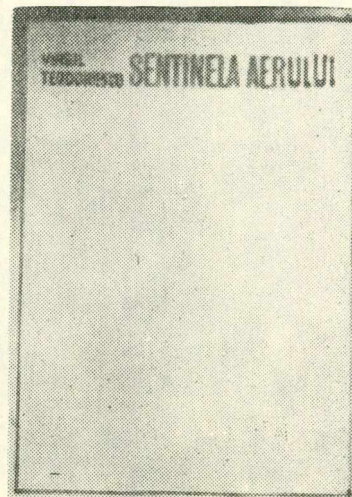
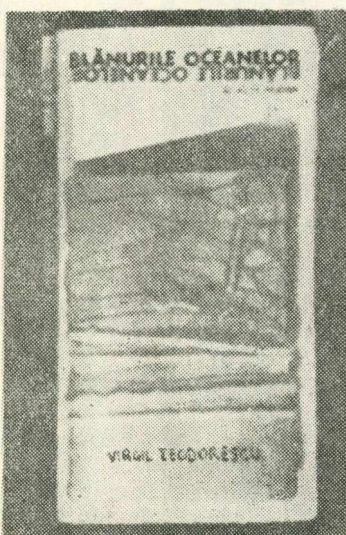
Observăm, însă, că noțiunea de flux este esențial respinsă prin noțiunea de strategie. Dacă e adevărat că suprarealismul a reprezentat o magie a poeziei, atunci, versul-frază al poetului Virgil Teodorescu apare dacă nu ca o erezie, în orice caz ca o abatere dialectică, pentru că depășind formula primordială o conține, totuși, modificînd-o. Autorul celebrei formule nici măcar nu bănuia că va fi unul dintre primii care nu o vor respecta pînă la capăt. Într-o anumită interpretare, această tendință de absolutizare este de neînțeles pentru o asemenea poetică. Fiindcă e anormal ca o poetică a progresului să nu fie în permanență animată de ideea înaintării. Adevărul e că cele mai veritabile voci lirice inițiate în suprarealism, și Virgil Teodorescu se numără printre acestea, nu au pregătit să-și făurească motivații cît mai personale, aproape indiferente la excesele de zel ale primelor manifeste. În acest sens a-

parente discontinuități. Ca o atare structură, provenită direct din suprarealism, dar nemaiparținîndu-i în sensul unei obediențe sterile, se înfățișează opera lui Virgil Teodorescu. Profilul actual al poeziei sale ne dă posibilitatea să urmărim nu tăgăduirea unei experiențe „revulsive“, nici retractarea crezurilor poetice, ci acel proces complex de acumulare și distilare consecventă, hrînindu-se din propriile sale contradicții și care constituie dialectica oricărui fenomen de creștere. Sau, cum ar spune însuși poetul, ne dă posibilitatea să deslușim „conturul elastic al spiralei“. Constantă rămîne în poezia lui Virgil Teodorescu preocuparea pentru **funcția obiectului** în cadrul levitației lirice pe care poetul o descoperă ca adolescent.

Văzul și simțurile poetului obțin libertatea de a selecta lumea reală după alte nevoi decît cele universale utile, de a face din dependența absolută a obiectelor concrete, o interdependență relativă de semnificații. Subiectul urmează să se nască dintr-o activitate a spiritului care a descoperit fertilitatea întîmplării. A. Breton spune că modul de a impune obiectul poeziei **a priori** a încetat în 1869 cînd Lautréamont a lansat în **Cinteele lui Maldoror** celebra invocație: „Un om sau o piatră sau un arbore va începe cel de-al patrulea cînt“.

Virgil Teodorescu nu a slujit niciodată postulatul suprarealist pînă la ultimele lui consecințe. Nici chiar în

tatea de a deveni solidare ca sens, lucru asupra căruia insistă și Apollinaire în manifestul program intitulat „L'Esprit nouveau“ (1971). Dar în această chestiune, intervențiile teoretice sînt adesea contradictorii. Între busculada verbală, preconizată în afara oricărei noțiuni de valoare prestabilită și „lumina particulară a imaginii“, obținută prin însăși diferența de substanță a termenilor intrați în reacție, e o deosebire de înțelegere sesizabilă. Și Virgil Teodorescu acceptă, cum vom vedea, contactul surprinzător de realități opozante. Dar acceptînd ideea că frumusețea și prețul imaginii depind de splendoarea scînteii („étincelle“) produse prin ciocnirea a doi conducători de potențial diferit, el pare să ne atragă atenția că **scurt-circuitul** nu se poate produce în absența oricărei pre-meditații la soarta viitoare a fenomenului.

Prea puțini colegi de generație și-l mai amintesc pe C.T. Lituon, student la politehnică prin 1946—1947, prezent cu poezii extrem de insolite în câteva reviste literare. Ne-am apropiat atunci, aș spune, cu sentimentul unor corespondențe. Era oltean. Înalt și tăcut, puțin boem, Lituon (cred că era un pseudonim) vibra excitat de cele mai noi idei literare. Versurile sale, publicate prin intermediul lui Ion Corvin — care-l descoperise —, au stîrnit, la apariție, comentarii contradictorii, din păcate, numai orale. Unii dintre noi îl consideram un inovator, alții, admiratori ai lui Tonegaru, se îndoiu de evidența acestei noutăți, cu care „inginerul” venea în poezie.

C.T. Lituon nu s-a anexat unui critic literar, membru al vreunei comisii de premiere, așa cum făceau alții, nici n-a frecventat cu asiduitate vreun ceneclu literar. La ceneclu **Fapta**, auspiciat de Mircea Damian în redacția ziarului său din strada Brezoianu, sau la ședințele postlovinesciene ale **Sburătorului** l-am dus eu. Ar fi interesant de reproduș azi

Că în curînd o va vesti ingerul.

Lanuri întinse vor rodi pe aproape de inchipuirea mea, Domnișoara Inginer mă va privi mai ironic și mai aspru ca niciodată Boi blajini vor rumega amintirea strămoșilor, Care-au ingenunchiat lingă Fiul lui Dumnezeu.

Citeodată noaptea cînd o cuprinde nebunia pe Domnișoara Inginer

Podul nostru, ca o omidă uriașă, ridică spinarea spre cer

Susținut doar de focul care se aprinde sălbatic din ochii lui Lucifer.

Într-o zi, poate, mă voi sfătui și cu Apolodor din Damasc întrebîndu-l despre obrazul descompus al Domnișoarei Inginer,

Despre podul care o atîță uriaș și ciudat,

Despre nebunia care o cuprinde la al doilea cîntat.

(Studiu la proiectul de poduri)

Inovațiile aduse la schema ideatică a sentimentelor reci cu care se juca Geo Dumitrescu

enigmaticul c.t. lituon

discuțiile ce s-au purtat atunci pe marginea poemelor sale, ciudate și ancorate într-o mentalitate literară ce nu se stabilise încă la noi. Procesele-verbale ale ceneclurilor s-au pierdut sau dacă s-au păstrat, nefiind stenograme, cred că n-au reținut decît scheletul comentariilor. La ceneclu **Fapta**, în primăvara anului 1946, Lituon a fost declarat un mare poet. Comentariile celor din ceneclu, discuțiile și lecturile erau lipsite de program sau de o anumită pedagogie literară. Ceneclu **Fapta** nu avea idei precise (ci căuta să și le închege), nu avea membri înscriși în registre. Intra cîne vrea și plecau toți cei nemulțumiți. Aș putea spune că discuțiile de la **Fapta**, temperate de vocea groasă și spirituală a lui Mircea Damian (ceneclu nu avea un critic, toți făceau critică) erau în fond un decupaj din viața reală a unor poeți gălăgioși. Dar cînd un tînar care avea ceva de spus citea versuri, fără nici o rigoare administrativă, începea o tăcere de catedrală. Și Lituon a impus, în câteva rînduri, această tăcere.

Cînd au apărut în caietele de poezie ale Revistei Fundațiilor, versurile sale mi-au confirmat opiniile pe care le avansasem despre ele în ceneclu amintit: Domnișoara Inginer avea înima calită la temperatura cuptoarelor înalte, Și mă privea aspru în fiecare dimineață De cîte ori îi povesteam despre anotimpurile svelte din preajma iubitei,

De cîte ori îi spuneam că au înflorit trandafirii nobili din parc Altoiți de grădinarul importat din Olanda.

Toamna aceea, fără spații violet, fără echinocții — Blestemată de păduri, de luminișurile rare Și de ierburile nemenționate în erbare —

Se așternea ca o ultimă aventură Peste podul ciudat și uriaș al Domnișoarei Inginer Nesprîjinit nici în zidărie, nici în fier.

Citeodată noaptea, cînd o cuprindea nebunia pe Domnișoara Inginer, Creșteau laolaltă podurile suspendate, din compas și echer.

Domnișoara Inginer avea înima calită la temperatura cuptoarelor înalte

Și mă privea ironic de cîte ori îi spuneam

Că în curînd iubita mea va părăsi preocupările sale de aloidism,

erau mai puțin ironice; ironia era tradusă în dramă existențială. Cuvintele erau aduse să exprime această dramă, emoția trebuia reformulată ca modalitate lirică printr-o subsumare a suprarrealismului:

Parfumul se împlinea în ondulată robuste.

Peste frunțile depărtate de moarte,

Depărtate de povara complexă a veacurilor

Magi uniași sărutau somnul florilor

Plini de parfumuri primare și semințe tinere.

(Flori din iarbă).

Dacă cineva ar reedita azi față de C.T. Lituon gestul lui Perpersicius oferit fizicului D. Iacobescu, ar îndeplini, dincolo de omenia întreprinderii, un act istorico-literar. S-ar putea vedea cu multă claritate că e-logiile avansate de noi atunci acestui coleg nu erau gratuite. Cînd, la o ședință a ceneclului Lovinescu, un critic din conducerea postumă a acestui organism literar i-a cerut să-l viziteze acasă, cu versuri, ca să-l pregătească pentru un premiu literar, Lituon a răspuns cu ostentație: „Eu mă pregătesc singur pentru premii, ca să pot să le evit”.

Ultimele poeme publicate ca și cele prin care a debutat (**Ramuri**, IL, nr. 3—4, 1944, p. 144, **Umbra boierului**), ne avertizează că necunoscutul C.T. Lituon ar fi avut multe de spus.

EMIL MANU

ASPECTE ALE PROZEI ACTUALE

Toată lumea (mă refer la critici) pare a fi de acord că cel mai bun roman al lui Zaharia Stancu este **Ce mult te-am iubit**. Scriitorul însuși manifestă o slăbiciune specială pentru această scriere. Scris în tonuri simple, viguroase, de o densă substanță, **Ce mult te-am iubit** este un recviem de o tulburătoare frumusețe. Poate nici unul din romanele lui Stancu nu dă senzația de o mai adîncă substanțialitate decît **Ce mult te-am iubit**, deși formula lirică a rămas aceeași, nu a fost abandonată. Dar aici formula lirică e perfect adecvată substanței, e mai constrînsă, ca oriunde, în cuprinsul creației lui Stancu, sensurilor interioare, cantității semantice și afective, prisoșurile sînt eliminate, efuziunile controlate, divagațiile evitate cu prudență, într-o construcție rotundă, echilibrată. Scriitorul nu spune mai mult decît ceea ce are de spus. Parcimonie în expresie corespunde opticii țărănești robuste și din atitudinea demnă și elementară, decentă, în fața morții, rezultă farmecul inegalabil al acestui roman. Plînsul este bărbătesc, reținut, și cu atît mai zguduitor și mai convingător. Nimic superficial și convențional în acest roman, unde se operează în straturile cele mai profunde ale unei atitudini umane. În sfîrșit, **Ce mult te-am iubit** prezintă, pentru destinul operei lui Zaharia Stancu, și o altă importanță, aceea că o investește cu o dimensiune nouă, o dimensiune a reflexivității, de care creația scriitorului era, pînă la această scriere, oarecum frustrată. Stancu nu mai este un senzitiv prin excelență, așa cum era privit îndeobște de către critică. Ruptă din ansam-

blul operei scriitorului, scrierea își pierde din semnificație. Dacă **Ce mult te-am iubit** reprezintă scrierea cea mai izbutită artistică a lui Zaharia Stancu, în sensul că nu prezintă fisuri, celelalte, însă, sînt mai importante ca repere, pentru judecarea operei în ansamblu și pentru fixarea profilului scriitorului, atît **Desculț** (ce cuprinde însuși embrionul întregii creații), cît mai ales **Jocul cu moartea** și **Pădurea nebună**. Ele relevă dominantă, coordonată artistică majoră a prozei lui Stancu, care este panaitstratismul. Unul funciar, nu prin adopțiune. Nu înțelegem prin „panaitstratism” la Stancu copierea artei lui Panait Istrati și nici o asemănare cu aceasta, cît un „modus vivendi”. vocația picarescului caracteristică prozatorilor dunăreni. Stancu e un Panait Istrati rural. Sau mai bine-zis un Panait Istrati care nu și-a alterat vîna rurală. Prin **Ce mult te-am iubit** ne întoarcem la **Desculț**, la „spațiul matrice” și astfel ciclul creației se închide deocamdată, opera dovindundu-se de o uimitoare unitate.

Ultimul roman al lui Marin Preda, **Marele singuratic**, pare a fi trezit unele rezerve tocmai în rîndul criticii, unele timid formulate, altele incluse în însăși tăcerea inexplicabilă din iurul romanului, ce n-a avut, după părerea noastră, ecoul cuvenit. Opacitatea vine, în cazul de față, din partea criticii foiletonistice, care, chiar atunci cînd e practică de persoane cu reală înzestrare și de un real talent, obișnuită cu frunzărirea în grabă a cărților și presată de ritmul sufocant al cronicii literare, nu obține

distanța necesară, abstragerea din timp, adică climatul ideal al contemplației estetice, și tratează aidoma cărțile de excepție cu produsele de serie. Opacitatea, nereceptivitatea critică se izbesc tocmai de neobișnuit de densa substanță a acestei cărți și de scriitura cam greoaie, e drept, deloc petulantă și, deci, incomodă. Dar dificultățile învinse aduc, nu de puține ori, cele mai mari satisfacții. De ce nu ne-am afla și aici într-o situație identică cu aceea a cărților lui Rebreanu în care realitatea estetică se constituie greu, dar durabil, în fața ochilor noștri? Arghezi, după lectura a douăzeci de pagini din **Ion**, aruncă iritat romanul, preferînd o mai reconfortantă plimbare cu birja prin Obor, decît să-și dea a-sentimentul la o capodoperă!

În realitate, găsim în **Marele singuratic** pagini excepționale, la înălțimea primului volum al **Moromeților**. Cea mai frumoasă bucolică — dură! — din întreaga literatură română o înțilnim în **Marele singuratic**.

Printr-o însemnată parte a ei, scrierea întregeste cum nu se poate mai bine ciclul **moromețian**. De altfel, de acum înainte, lectura **Moromeților** rămîne indispensabilă de aceea a **Marelui singuratic**. Scriitorul a compus un roman în același timp dependent și independent de ciclul **moromețian**.

Și la Fănuș Neagu legătura cu acest univers prim, cu acest „spațiu-matrice” ce declanșează zborurile imaginației, e aproape ombilicală. Prozatorul vine de undeva, poartă o lume cu sine, cu rădăcinile coborînd adînc în ancestralitate. Opera se pretează, tocmai prin profunzimea și autenticitatea ei, la o gamă bogată de interpretări, nu numai de natură strict estetică, dar și antropologice sau etnografice. Concluziile, ce se desprind dintr-un examen complex al operei, permit nu numai o individualizare a profilului scriitorului, dar și o delimitare a zonei etnice din care prozatorul provine. Un argument în favoarea substanțialității operei sale îl constituie și faptul că prozatorul a intuit un filon al tradiției literare ce unește autori ca: Sadoveanu, Panait Istrati, C. Sandu-Aldea. Nuvelistica romantică relevă, în unele puncte, stranii asemănări cu proza eminesciană. Calitățile esențiale ale operei sînt umorul și simțul limbii. În special stilul oral atinge aspecte demne de panamirilor creatori. Prozatorul e un Creangă modern ce deșartă în fața noastră sacul cu anecdote, spre a trezi hazul sănătos, utilizînd un limbaj inimitabil.

În peisajul prozei noastre actuale, dominat cu autoritate de lirismul implicat, conținut, organic, al scrierilor lui Zaharia Stancu și de analismul profund al lui Marin Preda, creator al excelentului tip moromețian, Fănuș Neagu se distinge drept cel mai „artist” prozator al nostru.

selecție

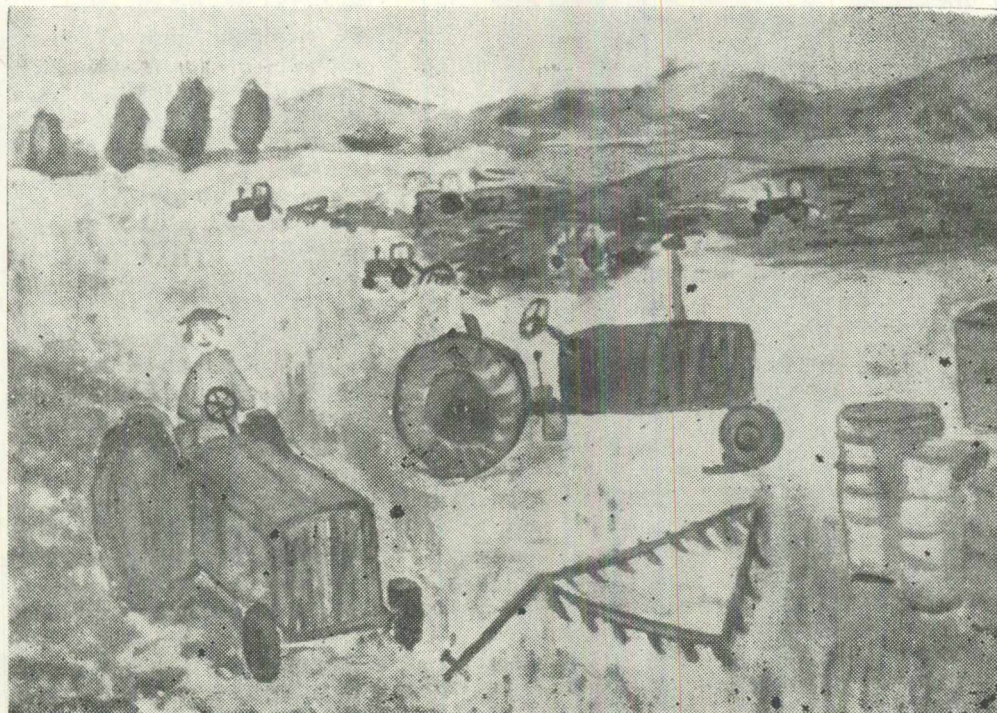
(Urmare din pag. 4)

sformă la un moment dat în opacitate. Inconformismul lui Cornel Regman, manifestat ca demistificare în cazul unor autori contemporani aplaudați din oficiu și ca revendicare în acela al unor nedreptăți (Iulian Vesper ș.a.), ia o altă turnură în comentarea operelor clasice. Scriind, de exemplu, despre poezia lui Eminescu (**Un ev galant al lumii dunărene**), criticul rămîne același dinamitar, dar atacul său nu mai are acum drept țintă judecățile de valoare unanime,

ci locurile comune ale interpretărilor. A descoperi la marele poet o predilecție pentru galanterie, pentru regizarea unor scene de dragoste stilizate înseamnă, implicit, a polemiza cu o imagine consacrată.

Cornel Regman este un critic sagace și mușcător, care își permite uneori luxul de a glumi, dar niciodată pe acela de a spera, de a revela într-un debut o personalitate posibilă. Un asemenea critic nu promovează valori, dar are în schimb meritul a le întreține vii pe cele deja constituite.

MIHAI ROȘU, cls. a VI-a

La Jezmiriștii

OV. GHIDIRMIC

A TRĂI CULTURA

Prin „Scene din viața publică” („Scrișul românesc”, Craiova, 1972), Mihnea Gheorghiu se dovedește un **cugetător activ** asupra destinului uman, atît de frămîntat, în acest secol. Actul său meditativ vrea să fie un îndemn spre luciditate dar și o justificare a umanității în expresia sa cea mai specifică, anume **cultura**. Plecînd de la o carte sau de la un scriitor, de la un tablou sau de la un spectacol de teatru, de la o întîlnire cu o personalitate de seamă sau de la un film. Mihnea Gheorghiu scrutează, cu acea libertate plenară a unei conștiințe angajate, graficul actualității. Atent la rostul omului de cultură (scriitor, artist, etc.) în contemporaneitate, el accentuează asupra influenței **constructive** a acesteia în cadrul societății. Tot ce apare ca fruct al spiritului creator uman trebuie să se subsumeze Omului, adică să-i fie lumină sau alinare, imbold sau frînă, bucurie sau speranță în actele sale deliberate sau numai spontane. Eseiul încearcă să găsească în permanență, acel punct de referință din care odată privită fapta de cultură să se răsfrîngă **actual** asupra individului, o înobilare supremă a capacităților sale de creație. Altfel spus. Mihnea Gheorghiu știe să **trăiască** în mod superior cultura. A trăi cultura astăzi înseamnă enorm; în primul rînd să poți **reactualiza** opera de artă în stringența sa ideologică și s-o interpretezi din unghiul cel mai contemporan cu putință; apoi să găsești cele mai subtile mijloace de comunicare a impresiilor cistigate, astfel încît să-l inciti pe semen să străbată, participînd, același itinerariu.

După ideea **actualizării** tuturor aspectelor umanului, un alt nucleu coordonator al cărții lui Mihnea Gheorghiu, ca o concretizare și particularizare dialectică a generalului, pune în centrul dezbaterei aportul spiritual al românilor la îmbogățirea patrimoniului universal. Prin aceasta, eseistul devine un filozof al culturii și al etnosului național, arătînd „direcția umanistă justă, **aproape vizionară**, a poziției noastre practice și teoretice față de relația dintre viitorul societății și viitorul persoanei umane”. Reluînd într-o accepție mai actuală unele trăsături ce individualizează specificul poporului român, Mihnea Gheorghiu punctează cu folos straturile fecunde ale tradiției, implicînd-o ca un exemplu sănătos, de cîte ori este posibil. Dintr-un adevăr general și aparent abstract, el dezghioacă simbu-

rele de actualitate printr-un sondaj surprinzător pînă la paradox: „Cu toate acestea, noi, pămîntenii, continuăm să fim supuși falsului adevăr al eclipselor, pentru simplul motiv că uneori falsele adevăruri se bat să capete un statut de eternitate, de aceea marele poet ne transmite un serios avertisment cînd scrie: **ce e rău și ce e bine, te întreabă și socoate**. A-ți pune întrebări și a cum-păni între adevăr și falsul adevăr e o atitudine filozofică, proprie omului care, fiind hărăzit cu darul vorbirii, e dator să dea prioritate cugetului său, mai înainte de a-și lăsa limba să dea glas sentimentelor lui personale, fie ele de iubire sau de ură, tendințelor impulsive, de afirmatie sau de negație și chiar de indiferență. Aș spune că, în viață, această atitudine rezonabilă echivalează cu o filozofie realistă, iar în politică cu o politică realistă, prielnică vieții și conviețuirii omenești.”

Ilustrînd vitalitatea spirituală a poporului român, Mihnea Gheorghiu nu pregetă să aducă în prim plan cele mai semnificative detalii, pledoaria sa lucidă apelînd la numele unor mari personalități. Ce poate fi această exclamație admirativă a lui Hemingway („O, de-aș avea în vinele mele un strop din apri-gul singe românesc”) decît o **încredere** simbolică în puterile creatoare naționale. Mihnea Gheorghiu, înscriindu-se și el într-o tradiție sănătoasă, conferă un rol covârșitor filtrului național, ca ax esențial al asimilării oricărei noutăți sau mode. Astfel el nu se sfiește deloc (cum fac unii) să afirme specificul popular și țărănesc al spiritualității noastre („Dar este unanimă părerea că bazele acestui clasicism sînt populare și țărănești, ca întreg fundamentul istoric al artei și literaturii noastre.” pag. 208) și să conteste orice travestire și falsificare a unei moșteniri nepierabile. Libertatea spirituală a unei națiuni este răsfrîngerea directă în reprezentări artistice a „conștiinței ei despre lume”. Aria românească transcrie o conștiință înaltă, conturînd tiparele unei civilizații puternice, receptivă la nou, de aceea mereu actuală.

„Scenele din viața publică” dau la iveală dacă nu pe un filozof al culturii, în mod sigur pe un eseist incitant și nervos în tradiția lui Mihai Ralea.

MARIN MINCU

Dacă ne-am permite să împrumutăm o metaforă a lui Lamartine referitoare la Mistral, am putea spune că, sub condeiul atît de inspirat al scriitorului Eugen Barbu o țară a devenit o carte, o excelentă carte de reportaje apărută la Editura Eminescu și intitulată **Cu o torță alergînd în fața nopții**. Cartea aceasta este alcătuită din două volume mai vechi: **Pe-un picior de plai**, (1957) și **Cit în șapte zile** (1960) precum și din alte reportaje inedite care se încheagă în acest volum într-un tot armonios din punct de vedere conceptual și surprinzător de unitar din punct de vedere stilistic. Străbătînd în ultimii 15 ani cu înfrigurare și cu o nobilă foame de spații drumurile țării, drumurile fără pulbere ale apelor, drumurile de pămînt bătătorit ale Bărăganului, drumurile de piatră din Munții Apuseni, drumurile de fier și de asfalt carencing ca un șerpar coaja pămîntului românesc, ducînd spre Brăila și Galați, spre Bicăz, Deva, Hunedoara și Valea Jiului, Eugen Barbu realizează, în tradiția marilor reportaje semănate de un G. Călinescu sau Geo Bogza, o lucrare închinată anilor construcției socialiste, istoriei noastre contemporane pe care o străbate cu pasiunea unui alergător din vechea Eladă, vrînd, parcă, să spună cititorului: privește la frumusețea care se zămislește sub ochii tăi, privește peisajul variat și încîntător, privește modestia măreață a acestor oameni, portul lor elegant și sobru, jocurile lor cu profunde semnificații existențiale, neistovita lor dorință de confruntare cu

timpul și istoria, de afirmare a ființei lor lăuntrice, în ceea ce are ea mai personal, mai puternic și mai expresiv. Iată o singură notație care punctează cu exactitate și strălucire un asemenea adevăr revelator: „Cine se îndoiește de vitalitatea acestui neam frumos, clădit bine, vrednic și mîndru, să privească jocul călușarilor în care ard o mie de ani de istorie. Privit cu ochi de turist, țărănul român are înfățișarea unui contemplator cumsecade al naturii. Lipsa debitului ver-

EUGEN BARBU : cu o torță alergînd în fața nopții

bal duce la presupuneri greșite. Vorbesc mult superficialii. Românul gîndește. Și asta se vede și în joc. Ritmurile nu se aseamănă, nu au monotonia mișcării repetate. Variantele unei sirbe uimesc pe necunoscător. Hora pare statică și greoaie, însă ea este în realitate un joc de adulți și bătrîni, un joc așezat, închipuit de lăutar pe numai două coarde. Se poate spune că e un joc al amurgului. Priviți acest cerc uluitor, în care fiecare trup este un crin alb, ritmul amețește. Deodată, cînd te aștepti mai puțin, se sfîrșimă ca o explozie, bătăile cîntecului re-adună mîinile arămii, cum

sînt flăcările. Un salt și dacă ai privi de jos, ai zice că acești tineri huțuli, ce se ridică pe ciomege, sînt un colan tărcat, suspendat o clipă în aer, un candelabru omenesc, agățat de cer.” Structura psihică a acestui mare prozator e străbătută de o coordonată fundamental lirică. De aceea reportajul lui Eugen Barbu este o evocare poetică, plină de vibrație poetică a peisajului românesc, a oamenilor de pe aceste meleaguri, a devenirii lor istorice, a mutațiilor revoluționare care se petrec în societate și-n conștiința lor. Aș cita în acest sens: **Pe un drum de țară, Grivița noastră, Cum trăim, Cîntecul metropolei, În marea rotire a timpului**. Dar fiind vorba de o puternică personalitate artistică, în care se tînuiește și un autentic poet, cartea aceasta definește în spațiul istoric și geografic românesc și profilul spiritual al autorului, concepția lui despre unele probleme esențiale ale existenței. Astfel, ea se integrează firesc în ansamblul creației lui Eugen Barbu, în structura intimă a universului său artistic, univers organic și unitar ca al oricărei mari personalități creatoare. Dincolo de substanța ei atît de densă, dincolo de observațiile pertinente și nuanțate care desfată intelectualul, cartea lui Eugen Barbu se impune printr-un farmec al stilului, al cuvîntului colorat și viu, care iriază o autenticitate convingătoare, o senzație de viață aieva, o atmosferă artistică în care spiritul nostru se integrează cu interes și plăcere.

ION DODU BALAN

Iviiu călin :

PORTRETE ȘI OPINII LITERARE

Nu știu dacă memorialistica aparține chiar întotdeauna criticii artistice, dar înțelegerea ei practice adevărată e în de o anumită maturitate culturală, ce se răsfrînge asupra autorului cu răspunderi nebănuite de mari și felurite. Cei mai de seamă memorialiști nu au fost cituși de puțin spirite mijlocii și comode: au fost, dimpotrivă, minți pătrunzătoare deprinse în cel mai înalt grad cu plăcerile meditației și ale reflecției. Că nu există un singur tip de memorialistică, nici un unic rețetar călăuzitor în tainele ei, e foarte adevărat; că nu o dată cărțile de acest gen, din rațiuni pur comerciale sau din cine știe ce alte interese extraliterare, nu își achită nici măcar toate obligațiile de ordin moral, e iarăși ușor de dovedit, chiar cu exemple din apropiere. Peste toate acestea, actualitatea, cu mijloacele ei moderne de conservare a memoriei, îngroașă și mai mult prejudecata că ne aflăm în fața unei modalități extenuate, sortită dispariției. Dar iată că, înfruntînd toate aceste evidențe și alte servituți la care te-ar putea expune condiția de imediat trăitor în preajma unor subiecte și subiecți, Liviu Călin tipărește cu calm și discreție o carte intitulată, precaut, **Portrete și opinii literare**, a cărei primă mare calitate stă în desăvîrșita distincție a cuvîntului scris. E drept, la temeiul ei nu stă o covârșitoare experiență, dar mai important este că „lipsa” nu ajunge să fie suplinită nici cu destăinuirii senzaționale, nici cu jocul frivol al imaginației. Cartea are într-adevăr personalitatea ei, nu de tot străină de lecția aleasă a profesorului și mentorului Al. Rosetti, (de amintit **Cartea albă**) recunoscut ca atare de autor în capitolul ce i-l consacră, perso-

nalitate ce se dezvoltă pretutindeni de la gestul pios de venerație, la recunoașterea înfiorată a valorii. Cele mai multe dintre portrete reprezintă lucrarea unui vizual cu voluptăți artistice mai largi — de înregistrat în acest sens și pregnantele conjuncții cu muzica și pictura — care preferă cărbunelui apăsat, pastelul și voluta elegantă. Ochiul autorului alunecă, blind și deloc turbulent, pe chipuri și opere, anume parcă pentru a nu stîrni detaliul împotriva armoniei generale. Cu reală emoție, imaginile care se alcătuiesc au ceva din puritatea și geometria diafană a reprezentărilor iconografice. Contribuie la aceasta și tonul ceremonios, pe alocuri chiar prea ceremonios, cu care Liviu Călin proiectează de pildă chipul august, wagnerian, al lui Ion Barbu, sacralitatea statuară a lui Gala Galaction ori prezența eterică a lui Emil Botta. Fără să lipsească pretutindeni, anecdota și amănuntul biografic încetează deîndată ce riscă să strămute atenția de la esență spre margini. Putem afirma că în viziunea lui Liviu Călin portretul reprezintă un **orizont** materializat al operei, ce se deschide numai, sau tocmai atît cît ne poate face inteligibilă coborîrea în miezul operei.

Astfel, pornind de la profunzimea spectrală a măștii lui Bacovia, autorul ajunge la o generalizare subtilă privind poezia: Bacovia „n-a făcut altceva decît să se confeseze umbrei sale”. Reflecțiile asupra operei critice a lui Șerban Cioculescu aduc cu sine o observație extrem de interesantă privind întîlnirea criticului cu opera lui Caragiale. Prestanța stilistică și suculența celui care a reconstituit viața marelui autor al **Scriorii pierdute** provin,

în bună parte, din chiar experiența directă pe tezaurul stilistic cercetat. Alteori enunțul scurt, concis și paradoxal suplinește ocolul obositor și explicația trenantă: „În epoca ciberneticii, Perpersicius era un benedictin”. La Eugen Barbu autorul nu evită o problemă mult discutată, însă ne-o comunică în termenii cei mai cumpătați, subliniînd „arta de a reține specificul pornirilor primitive, instinctuale, fără ca textul să frizeze vreodată trivialul”.

Parcimonios cu mărturisirile — deși nu credem deloc în sărăcia filmului mereu cenzurat al autorului — protocolar, chiar poetic pe alocuri, rafinat în analize ce depășesc adeseori condiția unor „marginarii”, Liviu Călin ne oferă o carte cu totul agreabilă și interesantă, model de gust și etică literară.

AL. DAN

CORNELIA
PETREA
cls. a VI-a

În piață.

LUIA STOICA

peștera

Vintul sparge frunzele
— Parcă le-ar curge clorofila în aer —
Eu, cu un snop de crengi în brațe,
Alerg pe drum și cite-o frunză
se lipește de trupul meu.
Cite răni o să am !
În mijlocul peșterii aprind focul
Și flacăra lui are chipul meu
În ea călesc săgețile
pe care le voi otrăvi
cu iubirea zeilor.
Prea vine cineva noaptea
la gura peșterii
Și umbra Doamnei mi se așează pe
suflet.

somn

Doamna doarme și-n somn
Trupul ei de copil împlinit
alunecă-n formele lui.
Eu îi depăn visele la ureche.
Și ea clatină din cap a aprobare.
Îi spun că este totemul tribului
Din care mă trag,
Precum săgeata din rană.
Și ea nu poate deschide nici măcar
ochii
Să-mi mulțumească.

spinii

Cine a ajuns aici ?
Nimeni n-a răspuns !
Spinii foșneau deasupra fintin"
și se priveau în apă
Dar nu puteau nicicum
S-o tulbure.
Apa din fintină — singele
trandafirilor —
Care își susțineau spinii
ca pe niște lacrimi —
Numai Doamna ridea,
ridea răpusă de stelele
ce își infipseaseră razele
în trupul ei — și păreau spinii.

pseudo

icar

Atita lumină acolo în întuneric !
Doamna își spală umerii
Și cresc două aripi,
Două aripi cum nu s-au mai văzut
de frumoase.
Cineva se apropie
Și cu o lovitură de spadă
retează aripile Doamnei.
Să fie Icar ?
Nu cred.
Nebunul le aruncă,
în tăciunii aprinși
ce cad din ochii Doamnei.

Pe plaja îngustă, la adăpostul
malului de lut năpădit de cu-
cută, se înșira pescăria. Cîteva
barăci de scîndură veche pri-
veau speriate marea care-și
întinde hapsînă buza de apă
sărată. O mulțime de pari roși
de vînturile și ploile mării stau
înșirați ca niște soldați bătrîni
așteptînd lăsarea la vatră. În-
tinse pe pari, plase uriașe mă-
tură nisipul și așa răscolit de
vînt.
Ca de obicei, rezemat de coliba
lui, Ali privește marea. Ni-
meni din pescărie nu știe de
cînd trăiește Ali. Nici stăpînul
cherhanalei; așa l-a apucat din
copilărie, așa l-a moștenit. Ali
de mult nu mai era bun de
muncă. Puterile și le lăsase
de-a lungul anilor în largul mă-
rii. Ali nu cerea niciodată ni-

ali

OMUL este singurul său stăpîn.

mic. Iar cînd i se dădea de
mîncare sau tutun, Ali întor-
cea capul, nu mulțimea nici-
odată nimănui. Ali făcea parte
din inventarul pescăriei.
Către marginea așezării pescă-
rești, ca o pată tristă, se gă-
sea cimitirul. Era o îngrămă-
dire de lotci vechi, putrezite.
De cîțva timp, oamenii îl ve-
deau pe Ali trebăluind pe aco-
lo. Cîrpăcea o lotcă mică și
ușoară, care pe vremuri purta-
se un nume : „Țiparul“. Meș-

terea la vechea lotcă încet, bă-
trînește. Dacă-l întreba cineva
ce are de gînd cu „Țiparul“,
Ali îl privea în ochi fără să-i
răspundă. Unii i-au spus stăpî-
nului că Ali s-a scrîntit.
— Lăsați-l, mă, să-și petreacă
bruma de zile cum o vrea. Oa-
menii s-au obișnuit, nimeni
nu-l mai întreabă nimic. Doar
moș Petre îl iscodește, nu-l
scapă din ochi.
Odată, în timp ce Ali turna
niște smoală, moș Petre s-a

apropiat de el și l-a întrebat
apăsînd pe fiecare cuvînt :
— Bă, Ali, ce-ai de gînd cu
„Țiparul“?
Ali turnă smoala și se-ntoarse.
Privi la vechiul lui prieten de
larguri, care mai tînar cu șase
ani, era încă paznic. Privirea
lui era tristă, obosită. Vîntul
îi răsfirea părul puțin și alb.
De cu noapte, marea s-a-nvol-
burat în furtună. În zori ni-
meni n-a putut ieși în larg.
Pescarii s-au apucat să-și drea-
gă sculele. Înțînși cu burta pe
nisip, doi tineri vinjoși se în-
trec în „braț de fier“ sau
„Scanderberg“, cum îi mai
spun unii, acestei lupte bărbă-
tești. Ali privea cu ochi înce-
țoșați largul mării răscolit de
vînt și spumă. Îi este frig, dar
tace, nu se plînge nimănui. Ve-

Nicolae Arapu avea umerii ro-
buști și un cap puternic, părul
tuns scurt și ochii așîderea u-
nor mărgele galbene cu sclipiri
nebănuite de agere cînd se ridicau
pe cel de dinaintea lui. Pome-
ții alungiți încadrau un nas în-
fiorat ce cădea perfect peste o
gură cu buzele virtuose. Purta
briu îngust din lină peste pan-
taloni, cămașă din ațică, iar în
picioare cizme suflecate imediat
sub genunchi. Cînd îl întilneai
pe dunele de nisip, sau dincolo
în pădure, la canaralele Bursu-
cilor, îl vedea purtînd într-o
mînă arma aceea scurtă, de vi-
nătoare, cu țevile încălecate. El
și frate-su Lazăr nu erau de
aici, de pe malul fluviului, erau
din sud, din dealuri, dintr-un
sat din pădurile Văii Țapului.
Cu vreo cîțiva ani în urmă, la
începutul unei toamne, pe cînd
se întorceau de la bilciul Călă-
rașilor, frate-su Lazăr a luat-o
de nevastă pe Anna, cea mai
frumoasă fată din vechiul neam
al Mangilor, din Ostrovul Alu-
netului. Tot în toamna aceea li
s-a zis și Arapu. Numele acesta
nou și nemaiîntîlnit la vreun
altul de prin părțile alea, le-a
fost pus de Matei Mangu, o
rudă de-a cumnată-si Anna.
Matei Mangu, om cam ursuz de
felul lui, fără familie și fără
casă, fusese singurul care nu
respectase tradiția de podgoreni
a neamului. El plecase cu un
vapor plin de excursioniști, lu-
mini și stegulețe multicolore
care, trecînd spre Deltă, oprise
în dreptul satului să ia vin, în-
tr-o seară de septembrie. Ple-
case cu gîndul să se facă sca-
fandru undeva într-unul din
porturile de la gurile fluviului.
Ilie Tremurici și unul de-al lui
Părpală ziceau că pe băiatul lui
Neculae Mangu l-a chemat apa,
și n-are să se mai întoarcă la
ai săi niciodată de atunci inco-
lo. N-a durat nici trei ani și
Matei s-a înapoiat cu o șalupă
de la geamanduri. N-a destăi-
nuit nimănui ce-a văzut pe un-
de umblase, n-a crîcnit o vor-
bă nici despre noua lui înde-
letnicire. Lăsase să-i crească

barba castanie și rară, devenise
mai îngindurat și nu mai dădea
deloc prin sat să-și vadă ru-
dele. Și numai decît în lume s-a
zvonit cum că el ar lucra pe
brațul cel mare, pe unde de o-
bicei drăgile scormonesc cu cu-
pele lor uriașe pragurile de ni-
sip de pe fundul apei, impreu-
nă cu niște marinari mărunți,
cu piepturile păroase, veniți de
dincolo, de pe malul stîng, din
orașelul cu casele albe risipite
în cîmpie. Tot de atunci s-a zis
despre Matei Mangu că nu era
om ca toți ceilalți decît ziua,
între răsăritul și asfințitul soa-
relui, iar noaptea s-ar fi făcînd
pește. Îl văzuseră unii din satul
vecin care-și pășteau bivoli și
catirii pe ceairurile din vadul
Derventului, cum prin tulbura-
rea inserării, după ce se ivera
peste platouri gingia de rugină
a luceafărului și de îndată ce
își ascundea hainele sub alunii
de sub maluri, el începea să
se zvîrcolească peste ierburi și
izma broaștei numai șomoig de
floare și prin țărîna moale, cal-
dă încă, zdrîbindu-le cu umerii,
pieptul, brațele și pulpele. Apoi
se ridica încet căpătînd o nouă
înfățișare, parcă pe aceea a u-
nei stane de marmură și așa
gol, plin pe tot corpul de melci
și flori, cobora în apă. Pielîța
subțire a acesteia plesnea cli-
pocînd nefiresc, neagră în ina-
întarea trupului său. Înghesu-
ite unele într-altele, sufletele
celor care stăteau prin preajmă
ascunși în costreavă la pîndă, îc-
neau crunt. Ochii lor holbați,
cu lumină lălmioasă, umblau de
la unul la altul stăruitoare, a
nedumerire și înfrigurare. Ra-
reori îndrăznea să-și șteargă
vreunul fruntea cu dosul pal-
mei. Și atunci cel ce făcea ges-
tul acesta simțea cum își des-
face ca dintr-un somn dus, de
peste față, o pojghiță greoaie de
fum acru. Umbre lungi se ti-
rau peste dune înspre podiș
urcînd în porumburi. În aer nici
urmă de aripă, doar cîte o stea
căzînd în răstimpuri tăia o
clipă cărări fulgerate peste o-
chiurile de cremene ale apelor.

Peste pămînturi umbla o în-
ginare de toamne confuze, ve-
nite de prin bozii, și o mireas-
mă de ciulinii coțți.
Pe nesimțite buzele lui porneau
să șoptească și ele ceva, ceva
cu totul nedeslușit, ca o șuiera-
re cu subînțelesuri nebănuite
de nimeni, întocmai egretelor,
de se iscau pești somnambuli
prin-prejurul lui și se stirnea
suflarea bălților înfiorată de o

lui locuitori domnise înțelege-
rea, iar pe străzile dintre port
și vechea gară, neclintirea din-
trădeauna a căldurii și a pra-
ului brumăriu al cîmpiei, pe
locul unde se ținea duminica
borul, după ce de peste bără-
ganurile care-l înconjurau din
cele trei zări se strînsese griul
și ovăzul, deodată începuseră
să se adune călușeii, bărcile
suspendate, circul cu femeia cu

PORECLA

(fragment)

tainică zvonire. Nu dura mult
și dincolo, la bostănăriile ialo-
mițenilor, pe una din insule, se
putea băga de seamă, licurînd
de vreo cîteva ori, spuza flăcă-
rii unei lămpi. Imaginea bărb-
atului se destrăma în răsuci-
cirea fluidă și nevăzută a ana-
foarelor și nu se mai închea
din ea decît a doua zi cu pu-
țin înainte să se clătească lu-
mina.
Matei Mangu mai era anume
renumit de altfel prin încă ce-
va la fel de ciudat, prin fap-
tul că se pricepea ca nimeni al-
tul prin partea asta de podiș
să pună oamenilor nume ne-
maiuzite vreodată în gură la
cineva, cărora numai el singur
le înțelegea rostul. El era cel
care îi zisese lui Costică Bolea
din Bugeac, paznicul viilor co-
lectivului, Sălcim Negru, și lui
Uncer herghelegiul, Cai de Foc.
Tot el le-a zis și lor Arapu,
le-a zis așa în urma celor în-
tîmplate la spartul bilciului din
vara aceea.
În orașelul de dincolo de bălți,
în care mai tot timpul anului
nu se petrecuse nimic ieșit din
comun și unde între onorabili

trup de păianjen și bărbatul
pasăre, înghițitorii de flăcări
menajeria animalelor cu două
capete și faimoasele lanțuri ale
lui Vîrtejanu, cel care nu lip-
sise de la nici un bilci ținut
aici. Veniseră cu Picorici, mu-
zicantul orb care cînta dintr-un
clarinet geamparalele sub ele.
Se forța grăsanul cu buzoaiele
lui enorme pe muștiucul clari-
netului de îi însingera albușul
ochilor iar în partea dreaptă
gușa i se umfla cît o bășică
gata-gata să plesnească. Curioșii
se înghesuiau trăgîndu-și nău-
ciți de haine și imbrinceau im-
prejurul lui cu coatele și ge-
nunchii să vadă care mai de
care și minunăția asta. Era tim-
pul cînd țiganii cu fețele spar-
te și cu ochii ca șofranul o
porniseră și ei spre oraș în
cărușe trase de catiri păroși,
veneau din toată cîmpia, cu
copii ciuciți și femeile alea ale
lor cu uitături ferite, nesățioa-
se, îmbrăcate în fuste pînă-n
pămînt, nestatornice, verzi, gal-
bene și roșii, veneau aducînd cu
toții coșerii de papură plîne
cu sămință de lubeniță, coco-
șei de zahăr roz, păpuși de

FLORIN PIETREANU

dacă

Dacă pămîntul nu va mai tresări,
cînd voi umbla pe drumurile
care acum mă cunosc,
să nu mai pot rosti numele țării.

Dacă nu voi mai înțelege
cîntecul legănat de spice-n amiază,
nu-mi dați să gust
din piinea
frămîntată de miinile mamei
de ziua venirii mele-ntre voi.

Dacă nu voi mai privi
cerul arcuit peste Virful cu Dor,
cînd trece spre Ipotești

doamna lui Eminescu,
urați-mi să nu mai pot iubi
niciodată,
să rămîn numai cu singurătatea
spre a-mi devora amarnic de-neet
inima.

Dacă voi uita o clipă
descălecătorii acestui timp înalt,
sau oamenii
care-mi hrănesc versurile noaptea,
nu-ngăduiți să-mi aleg
un loc pentru odihna din urmă.

DOLORES OPRIS

gesturile

Gesturile
pe care nu le-am schițat
nici măcar de sărbători,
palide schelete de flori
sub uriașul aer
sînt adînc
îngropate, tainice ca lebăda,
Gesturile pe care ei nu le vor mișca,
pe care el nu le va bănuî,
niciodată eliberate din marmură,
trăiesc doar
o clipă, tremurător,
cînd cîntăm.

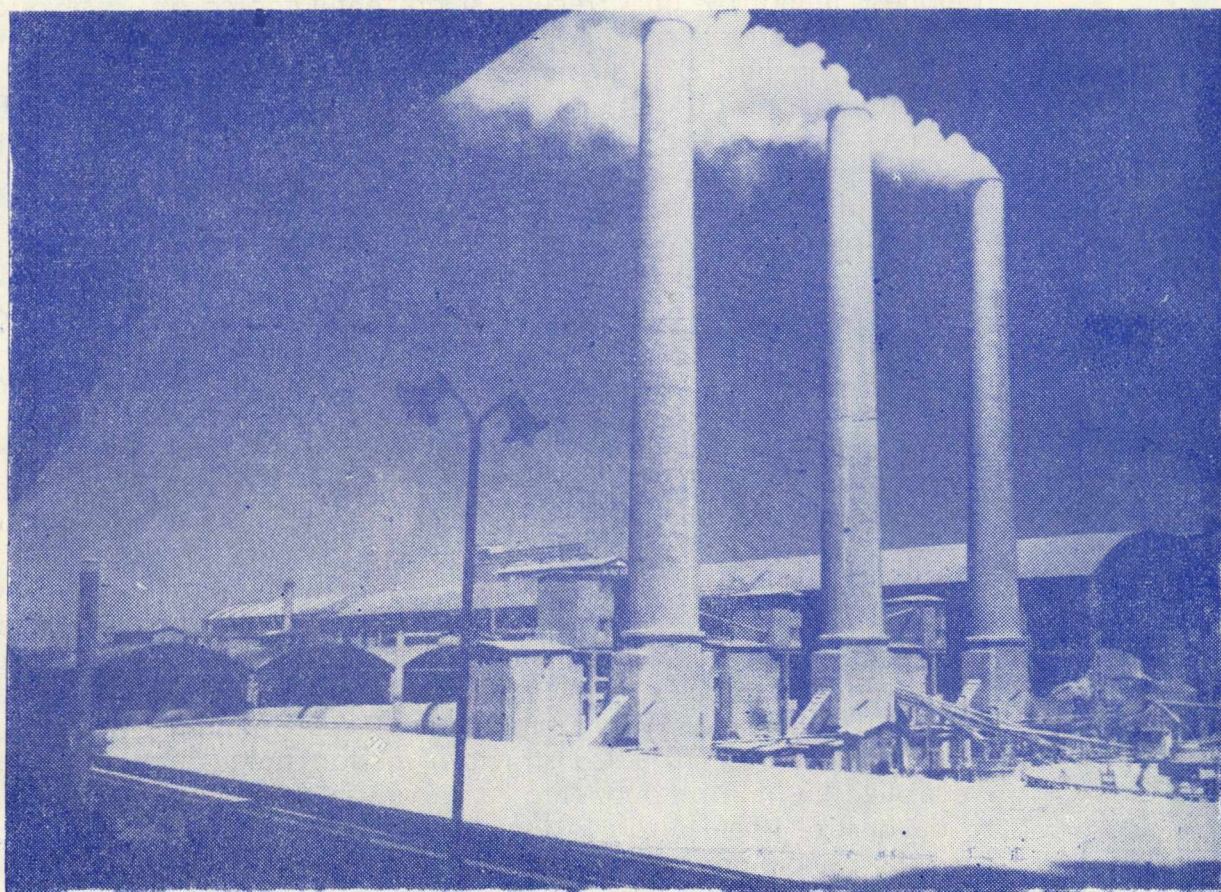
nu

Nu sin
o amfo
te scur
ori sin
singeli
în care
rodește
Atîția
cu g
în pu
și, arzi
mina t
Nu sin
dincol
paltinii

FABRICA DE CIMENT MEDGIDIA

Str. Poporului nr. 1, județul Constanța telefon 221 — telex 0145

produce și livrează pe bază de repartiție:

■ ciment în diferite
sortimente ;

■ tuburi de presiune
din azbociment ;

(se livrează echipate cu
mufe și inele din cauciuc).

■ plăci din azbociment
pentru învelitori.

(se livrează împreună cu
piesele metalice de prindere).

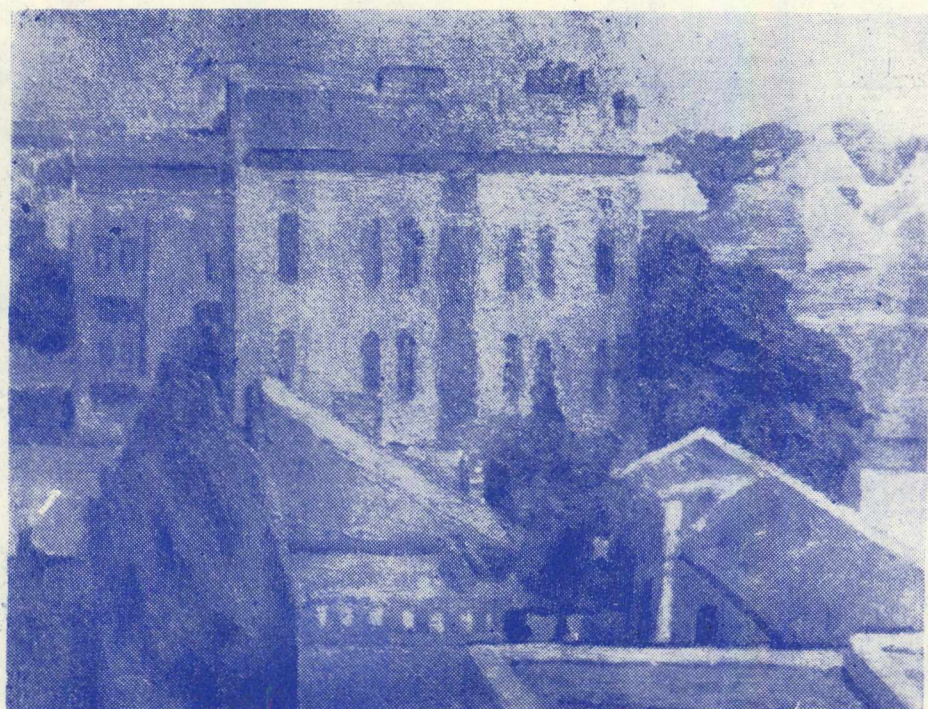
Repartițiile de livrare se emit de CENTRALA INDUS-
TRIALĂ A LIANȚILOR ȘI AZBOCIMENTULUI BRAȘOV,
str. Carpaților nr. 24, telefon 1 44 80.

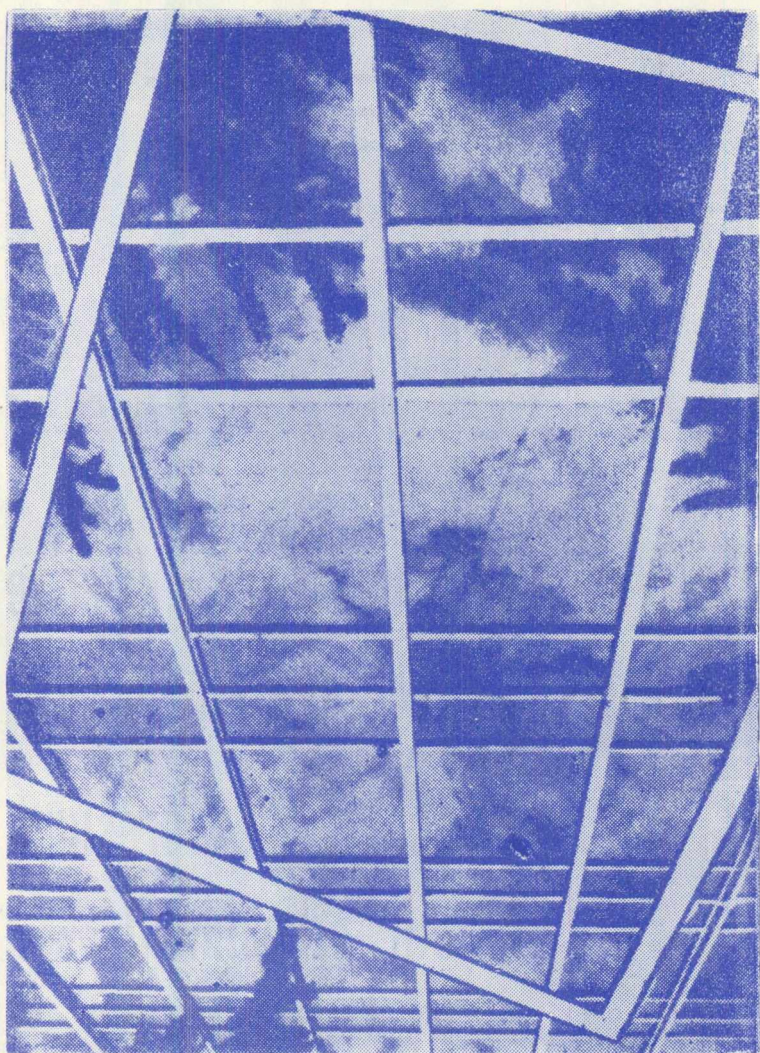
Produsele întreprinderii noastre sînt recunoscute pe
piața internă și externă ca fiind produse de un înalt ni-
vel calitativ, competitive cu cele mai bune produse ale
industriei mondiale de lianți și azbociment.

VIZITAȚI

MUZEUL DE ARTĂ CONSTANȚA!

DESCHIS ZILNIC
ÎNTRE ORELE 9 — 19

STRALUCIRI A META

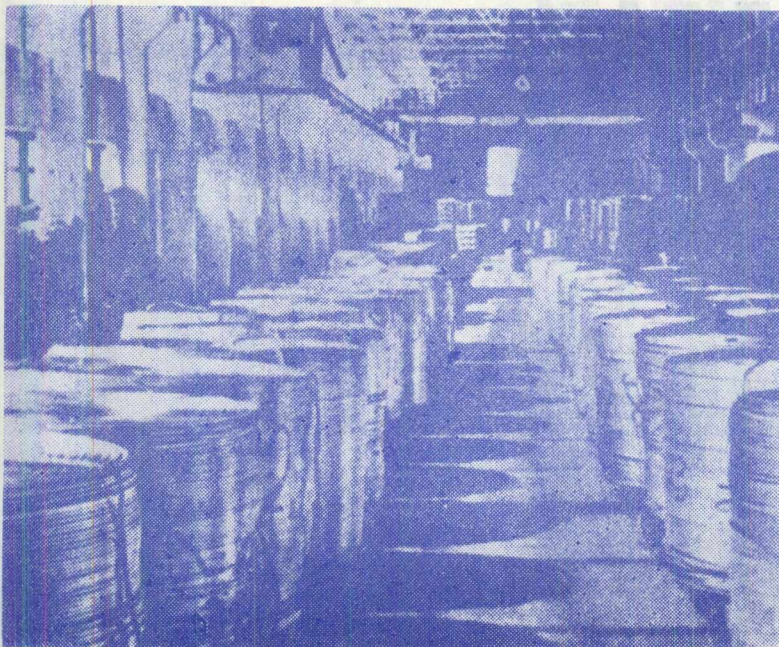
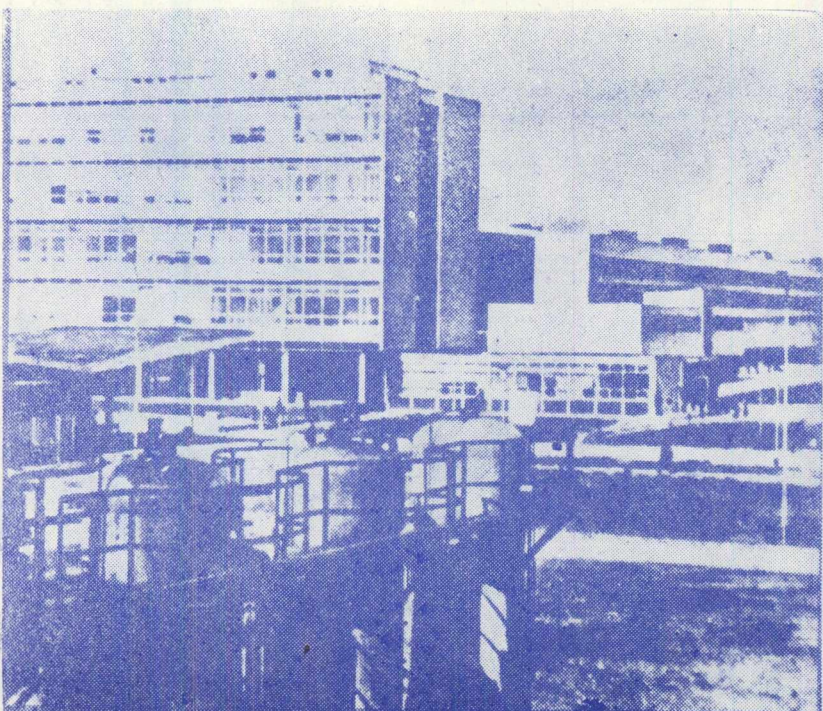
Prin excelență contemporană, istoria aluminiului românesc numără 7 ani. Trecutul și prezentul fac corp comun, se întregesc și, angajînd ca parte componentă parametrii anului 1975, alcătuiesc în istoria nescrisă a aluminiului un tot absolut unitar. Am pornit de la cîteva tone pe zi, am depășit plafonul prestigios al unei producții de peste 100.000 tone anual și urcăm, îndeplinind actualul plan cincinal, spre o producție dublă : 200.000 tone pe an. Gradul de puritate foarte înalt (699,7 la sută) ne înscrie printre producătorii de frunte. „ALU-ROM” a devenit o marcă, iar emblema Centralei industriale din Slatina — o garanție pentru beneficiar. O uzină specializată în prelucrarea aluminiului, intrată în funcțiune în anul 1971, își sporește neînterupt sortimentele de produse extrudate și trase. O altă uzină — aflată în prezent în construcție — va livra economiei cabluri și conductori trefilați. Fabrica de produse carbunoase lucrează și ea, de cîteva luni, la întreaga capacitate. Primei uzine de alumina din Oradea — furnizoarea de materie primă a Slatinei și parte componentă a centralei — i se adaugă, tot în acest cincinal, noua uzină de alumina din Tulcea. Cu același număr de hale, producția de aluminiu a anului 1971 a întrecut-o pe cea a anului 1970, cu aproape 10%. Constructorii noilor hale de electroliză, în luptă permanentă cu timpul, se străduiesc să devanseze noile intrări în funcțiune, în timp ce economiștii, anticipînd succesul, au calculat că terminarea halei nr. 6 cu trei luni mai devreme ar conduce spre o producție suplimentară de 250 milioane lei. Halele nr. 7 și 8, devansate și ele, ar spori producția suplimentară cu încă 180 milioane lei. Un nou stil — o confruntare continuă cu indicatorii optimi ai fiecărui proces, al fiecărei etape — constituie elementul hotărîtor în viața de fiecare zi a centralei, în micșorarea consumurilor specifice, în menținerea unui regim de lucru riguros economic, în realizarea înainte de termen a întregului plan cincinal.

În 1965, la jumătatea anului, încă nu figuram printre țările producătoare de aluminiu. În 1975, considerînd și noile capacități în construcție, vom realiza aproape 2 la sută din producția mondială de aluminiu. Într-un

context economic m se află în continuă trialie din Slatina — — izbutesc să se im un producător în si și calitativ, exigențe nale.

ZONA DE U

Producția mondială 1972 — cu o dinar zentînd unele creșt dublu, în jurul anul atent domeniile și z ne de tone și, impli nă aluminiul atenți industria aeronauti tant consumator de rînd, al diverselor s și excelența sa rez aviație, încă de a metal „de neînlocu progresele realizate rează, într-un mod liorarea performan tipuri de avioane s mobilului utilizează aliajele de aluminiu material decorativ. neziu sînt la fel de ultimul deceniu, n „secundari” — ind ră și, mai recent, a — a depășit ca poi cîndva a domeniilo unor mijloace de t tică. Maleabil și du ces în industria chir laj și ca oglindă ref Rulotele auto, ram

INTR-O CETATE LULUI ALB

dial în care cererea de aluminiu este, unitățile Centralei industriale citadelă a metalului alb, raportat la populația țării, ca să răspundă integral, cantitativ întregii noastre economii naționale.

IZARE

de circa 10 milioane în anul anuală de 7—8 la sută și spectaculoase, de la simplu la 1980, ne obligă să cercetăm mai multe de utilizare ale acestor milioane calitățile care au izbutit să impună generale. Vom începe, firește, cu pînă nu de mult cel mai important aluminiu și consumator, în primul aliaje. Greutatea specifică mică față de corozivitate i-au conferit în patru decenii, calificativul de Este la fel de adevărat însă că în industria aluminiului se datorează, cercetărilor, urmărind amănunțit de zbor și realizarea noilor și supersonice. Industria auto-mobilă, într-o foarte mare măsură, se impune aici și ca un excelent vehicul aliajele de aluminiu-magneziu. Practic însă, cel puțin în cazul consumatorilor considerați a electrotehnică, industria ușoară (pentru rețeaua de irigații) și (însumată) ponderea decisivă industriale angajate în realizarea port, inclusiv industria aeronautică aluminiul poate fi utilizat cu succes și în cea alimentară, ca ambalaj și ferestrele și vitrinelor ultramodern.

derne, diversele suprastructuri ale unor construcții metalice, cisternele și noile caroserii, maeștrii decoratori și bijutierii îl solicită, ca pe metalul denumit fără exagerare „cel mai interesant metal al civilizației moderne și singurul... bun la orice”. Practic însă, rezervele de aluminiu pot fi considerate suficiente pentru nevoile actuale și de perspectivă ale civilizației moderne.

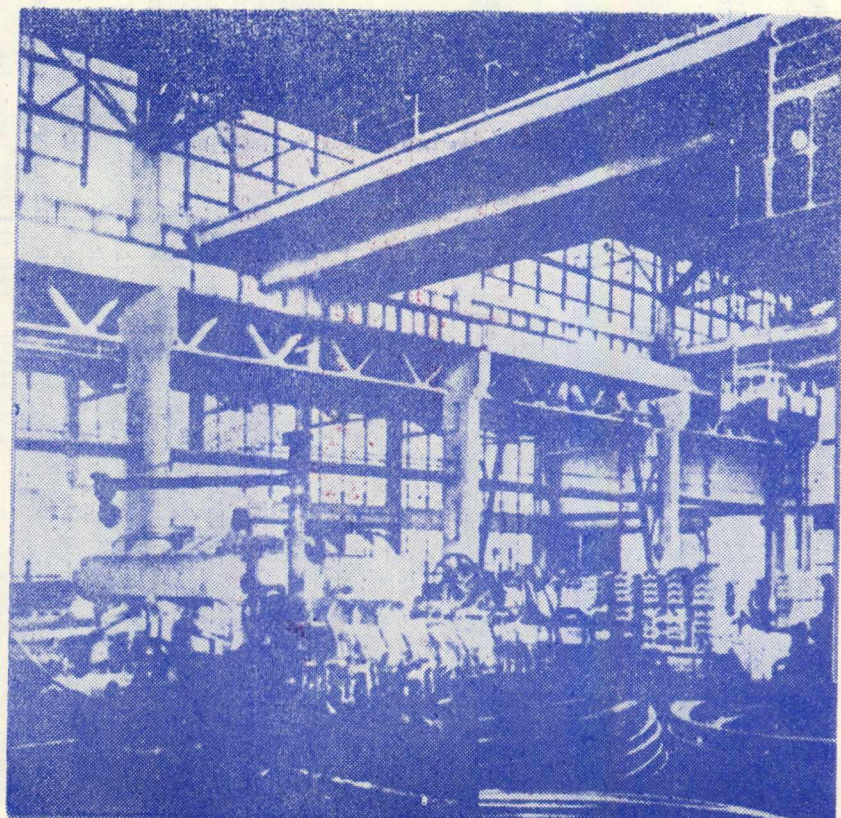
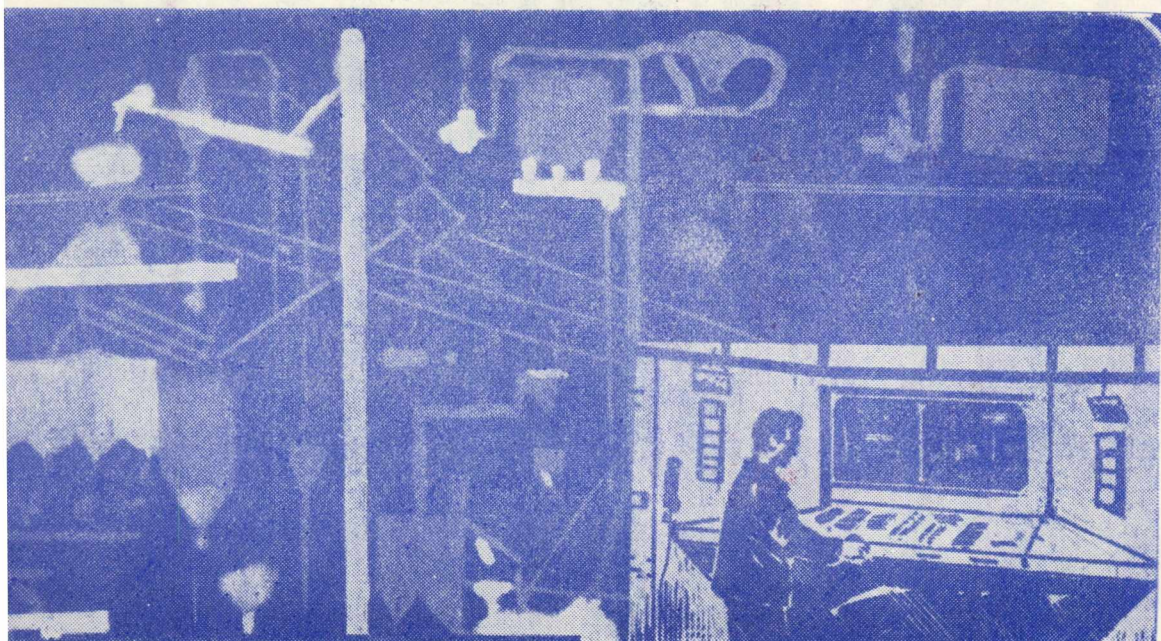
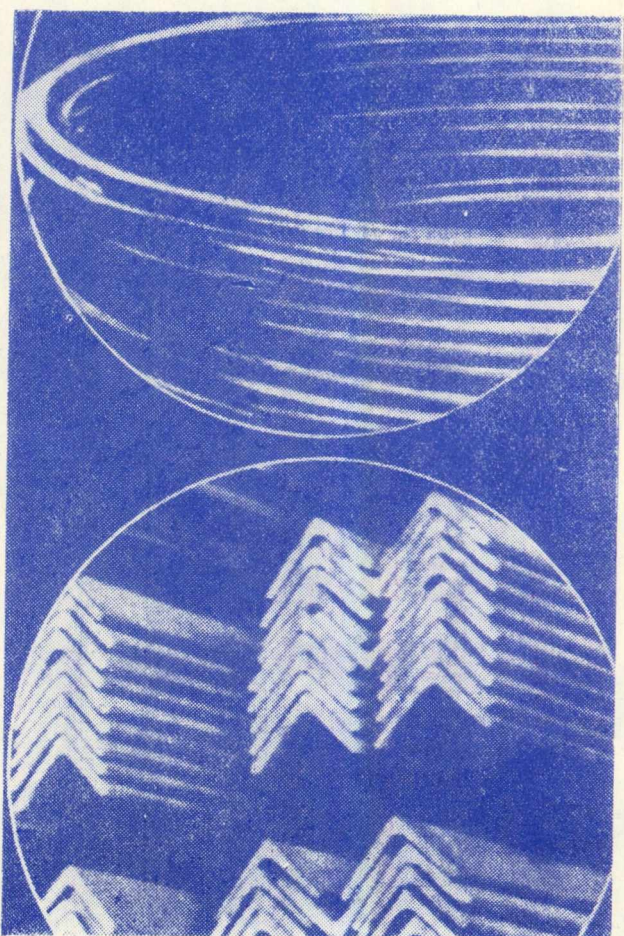
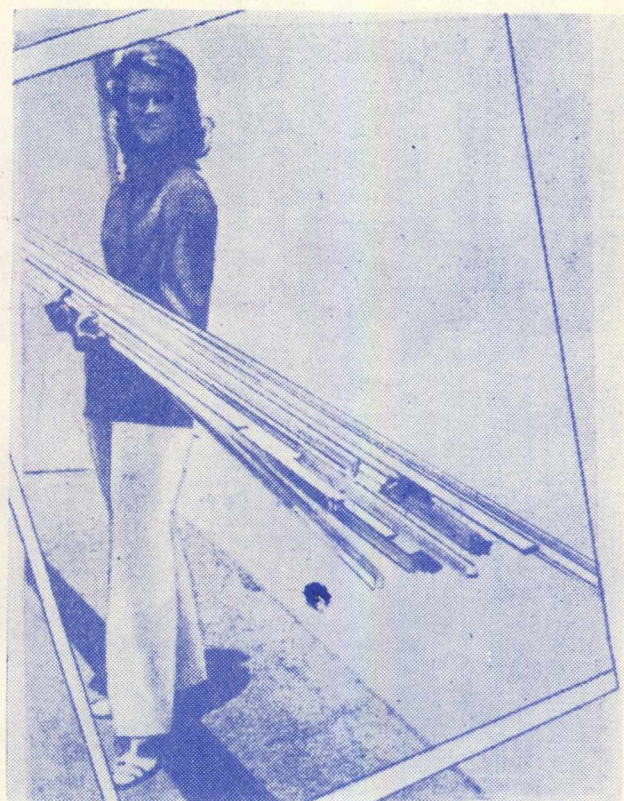
SORTIMENTUL ÎN CONTINUĂ CREȘTERE

Uzina de aluminiu Oradea, intrată în funcțiune tot în anul 1965, asigură materia primă atât fabricării aluminiului cât și industriei materialelor refractare. În afară de aluminiu, uzina orădeană mai produce și așa-numitul hidrat de aluminiu utilizat în diverse industrii, în principal, industria chimică. Uzina de aluminiu din Slatina produce în prezent: blocuri de aluminiu și de aliaje de aluminiu, sîrmă metalică turnată și laminată continuu, plăci, bare rotunde turnate semicontinuu, vertical, precum și plăci turnate semicontinuu, orizontal. Pentru a-și putea spori gama de produse și pentru a putea pătrunde în cât mai multe domenii, blocurile de aluminiu solicită o prelucrare calificată într-o uzină de specialitate. De aici și rațiunea creării unei unități speciale de prelucrare a aluminiului în cadrul Centralei industriale Slatina.

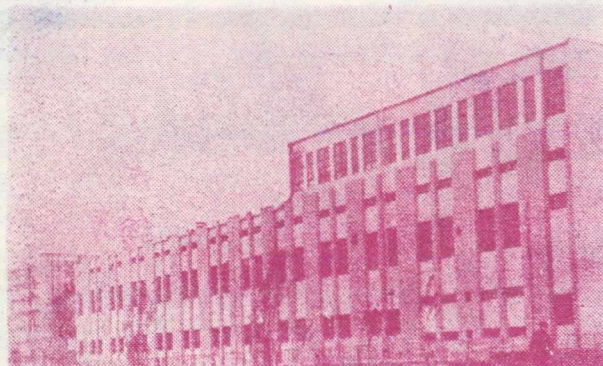
Dotată cu utilaje moderne, această nouă uzină livrează în prezent produse extrudate și trase, tîmplărie metalică, țevi pentru irigații, o întreagă gamă de articole de feronerie, organe de asamblare etc.

În cinstea aniversării unui sfert de veac a Republicii, cetatea aluminiului românesc a izbutit să introducă în compoziția atât de riguroasă a aliajelor sale un constituent suplimentar de tehnicitate, un plus de exigență și, mai presus de orice, acel element apt să pună în valoare rezervele ascunse ale fiecărui act productiv, care este azi în măsură de a declanșa ofensiva unei noi optimizări, o promovare și o punere în valoare complexă a inteligenței tehnice românești...

M. ALEXANDRU

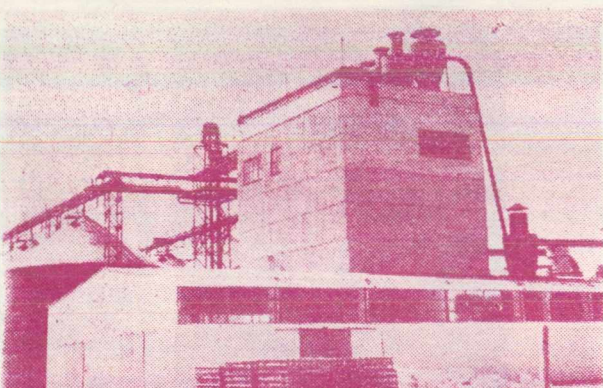

Perfecționarea activității de construcții-montaj, factor de maximă importanță, reflectat cu pregnanță la Conferința Națională a P.C.R. din 19-21 iulie 1972, reprezintă pentru T.C. Ind. Constanța obiectivul de bază pentru anul 1973, an hotărîtor pentru îndeplinirea angajamentelor din cincinalul în curs și în perspectivă în procesul general de dezvoltare a societății noastre socialiste multilateral dezvoltate.

Programul minimal întocmit în acest sens de către T.C. Ind. a avut un puternic ecou în trustul nostru, mărturie fiind preocuparea, pe toate planurile, pentru adoptarea măsurilor preconizate la specificul acestei unități în vederea realizării, la parametrii superiori de eficiență economică, a sarcinilor de plan pe anul 1973.

Aria acestor preocupări a constituit, încă din anul 1972, obiectul a numeroase consultări, sub directa îndrumare a tova-

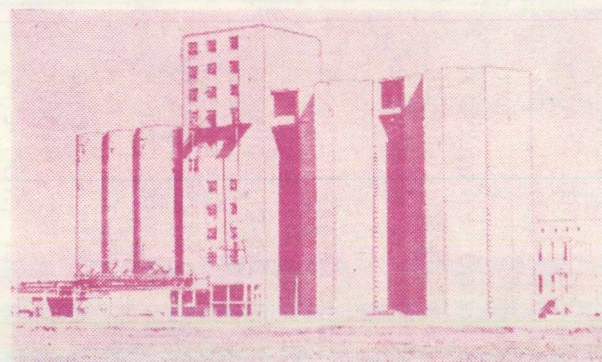
rășului director general, ing. Radu Suman, care a trasat principalele jaloane către care trebuie să-și concentreze atenția toate organele de resort din unitățile și subunitățile trustului. Sectorului de pregătire a lucrărilor, sub conducerea tov. ing. Laurențiu Rădulescu, îi revine sarcina de a transpune în practică cele mai eficiente metode de execuție, avînd ca principal obiectiv modernizarea și ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a activității de construcții-montaj. În această acțiune, avînd în vedere atît experiența cîpătată cît și noile condiții create, ne propunem, pentru înfăptuirea acestui program, o largă introducere de tehnologii noi, de materiale eficiente, dotare cu mașini, utilaje, scule și dispozitive de mare randament, folosirea judicioasă a fondului de mijloace existente, organizarea muncii pe șantiere, ridicarea calificării muncitorilor și cadrelor tehnice, măsuri care pot și trebuie să conducă, așa cum a stabilit Conferința Națională a P.C.R., la dublarea productivității muncii în următorii ani. La T.C. Ind. Constanța, funcționează din anul 1972, în cadrul sectorului

LA TRUSTUL DE CONSTRUCȚII INDUSTRIALE CONSTANȚA:

preocupări actuale

de proiectare, două ateliere specializate în stabilirea tehnologiilor de execuție și de programare cu perspectiva de a se dezvolta și perfecționa corespunzător profilului pentru care au fost create — adică de a înarma șantierele noastre cu documentație tehnologică de execuții complexe și de urmărire a producției.

Un sprijin deosebit de consistent îl întrevădem în colabora-

rea pe diverse planuri cu Centrul de Organizare și Cibernetică (C.O.C.C.) de pe lîngă Ministerul Construcțiilor Industriale, unde, pe lîngă prelucrarea anumitor date la nivelul dotării acestui centru, o mare parte din cadrele noastre se instruiesc și dobîndesc noțiuni privind cele mai moderne metode de conducere, evidență, programare, lansare și urmărire a activității de construcții-montaj. Interesul pentru acest mod de a

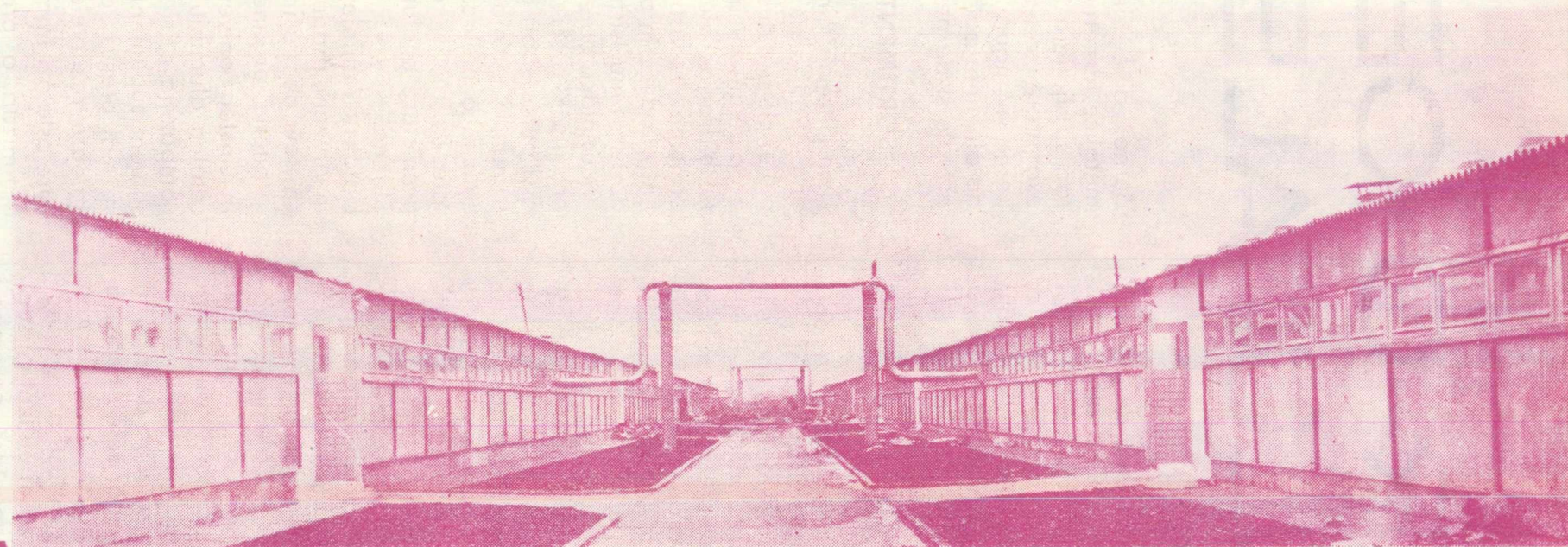
aborda problemele s-a manifestat la toți factorii care concură la integrarea imediată a metodelor preconizate cu ocazia consfătuirii de lucru organizate la T.C. Ind., avînd ca invitați conducerea și specialiștii C.O.C.C., care au expus în mod foarte sugestiv și competent metodologia de lucru preconizată, preocupările acestui centru și modul concret în care se poate realiza colaborarea, folosind dotarea și mijloacele moderne de care dispun.

S-a relevat cu această ocazie că există o unanimitate de vederi în privința sistemelor preconizate, că există numeroase rezerve neexplorate în sensul acestei colaborări, iar salariații noștri nu sînt străini de aceste probleme și doresc să-și pună în valoare întreaga energie pentru a executa cît mai multe investiții după metode moderne de programare, lansare și urmărire a producției (Sistem P.L.U)

Bineînțeles că sistemul presupune în continuare o pregătire corespunzătoare a salariaților care vor intra în contact cu aceasta, dar se poate spune că există create condițiile ca, într-un viitor apropiat, metodele amintite să devină instrumentul principal de lucru pentru pregătirea producției după o concepție unitară, tehnico-științifică, pentru punerea în valoare a tuturor resurselor materiale și umane capabile să ridice activitatea de construcții-montaj la nivelul celor mai avansate ramuri ale economiei naționale.

Ing. N. Baldovin

nele de la gaturile celor doi tineri sînt gata să plesnească de încordare și cu tot vîntul rece ei sînt lac de transpirație. Vîntul care s-a întetit a smuls o fișie de carton gudronat de pe magazia lungă. Pescarii au început să-njure. Unul strigă la cei doi îndîrjiți luptători: — Lăsați, mă, dracului joaca, că uite, ne ia vîntul coperișurile la șandramale! Toată ziua furtuna și-a făcut de cap. Nici către seară marea nu dădea semne de oboseală. O zicală de prin partea locului spune: „Cînd marea-i în furtună, n-o-njura! Mai bine iubește-ți nevasta.“ Dar cum oamenii acestei cherhanale nu erau de prin partea locului, nevestele lor erau răspîndite prin toată Delta Dunării, iar pe-o

furtună ca asta n-aveau ceva mai bun de făcut, s-au dus cu toții în sat, la crîsmă, să-și verse-n băutură bărbăția care de fapt se cuvenea nevestelor. Noaptea se răsucea în vînt și se amesteca cu talazurile înspumate. Incepu să plouă mărunț, în rafale. Moș Petre, îmbrăcat cu vechea lui manta soldătească, cu un felinar aprins într-o mină, păsea de-a lungul pescăriei. Se tot uita la șirul de lotci, trase mai departe de lăcomia apei, controlînd de-s bine legate. Ajuns aproape de cimitir, moș Petre zări prin întuneric o mogîldeață care împingea o lotcă către mare. „Care dracului o fi nebunu’?“, gîndi el. Ascunse felinarul sub pulpana mantalei și porni într-acolo. Mogîldeața s-a oprit; gîfîia de efort. Simțindu-l pe

moș Petre, mogîldeața se întoarse către el. Paznicul vede că cel care împingea lotca către haosul apei e Ali. Moș Petre s-a oprit și el. Respirația șuierătoare a lui Ali se aude cu tot urletul mării și-al vîntului. Bătrînul paznic a scos felinarul de sub manta și l-a ridicat sus. Bătrînii abia se zăresc prin marama deasă a ploii. Privindu-l țîntă, Ali spune rar: — Petre, tu știi că eu nascut în largu’ mării, eu... trebuie să întorc acolo. Ali arată cu mîna dreaptă întunericul îndepărtat al mării. Moș Petre n-a auzit ce-a spus Ali; de mult înțelesese de ce cîrpăcea Ali „Țiparul“. Dar nu credea că această clipă înaltă, fără măsură de înaltă, va veni

asa de curînd. În ochi i-au năvălit lacrimi. Văzîndu-i lacrimile care se amestecau cu ploaia și se pierdeau apoi în barbă, fața lui Ali s-a deschis într-un zîmbet pe care-l știu doar acei care se găsesc în clipa aceasta, unică, pentru fiecare om. Bătrînul turc a ridicat un braț, a despărțire. Moș Petre a înălțat felinarul și mai sus. Ali și-a adunat ultimele puteri pentru ultima ieșire în largul mării. „Țiparul“ a dispărut în furtună. Moș Petre, cu felinarul ridicat deasupra capului, părea un far bătrîn care încearcă să lumineze un drum știut. Vîntul răvășea marea, nisipul plăjii și părul alb al bătrînului far.

ILARION CIOBANU

G. G. URSU

la aniversarea liceului

Să ne regăsim, o clipă, ingenuitatea, Am crezut-o pierdută de-a pururi, S-o privim la o fereastră a liceului, O zbatere-ntr- cețuri și-azururi.

Să ne confruntăm sărmana-mplinire Cu tot ce-am visat pe coridoare — Viața ne-a notat de-atîtea ori În cataloagele ei, fără crutare.

Bătrînul liceu nu mai poate Să ne redea tinerețea, seninul, Dar ne-mpinge-nainte din urmă, Să-nfruntăm, mai departe, destinul.

rondelul zăpezii

Zăpadă, ochi de copil, Emblemă de ghiocel, Basmul cel alb, adu-mi-l, Topește-mi stelele-n el.

Fulg de ninsoare, fragil, Prinde-l pe suflet înel, Zăpadă, ochi de copil, Emblemă de ghiocel.

Să uit de zborul rebel, Pas pe zăpadă, tiptil, Sfîrșitul fie-mi la fel, Doamnei cu coasa, cercel,

Zăpadă, ochi de copil

Acest număr a fost ilustrat cu lucrări ale elevilor Școlii generale nr. 25 Constanța.

ION ANDREI

nisipurile

Singur în plînsul liber N-am putut stăpîni Vîntul de noapte

El iubea o piatră Lovind în culorile sferei

Umbrele altor pietre de sus Mișeau nisipurile la țarm

Această pierdere puțină Fiind un vis

Dintr-un pumn de apă Am lîns Sarea mării

păzitoarea firului de iarbă

Primește fuga mea Ca o piatră ce vine de sus

Noaptea Ochiul rămîne deschis El nu mă ceartă

Pentru piatra singură Păzitoarea firului de iarbă subțire Pe care animalele blinde Nu-l simt.

XVI

Timp Fă dragoste apropiindu-te de mine Sînt ce nu știi despre vis

Și Apa hrănește nisipul

Crede în apa cu umbră Să-mi schimb nașterea Cu nașterea aerului

Prieteni se vor îmbăta Vorbînd Cînt de curat îmi este singele.

pretă, piepteni deși din os și multe alte farafasticuri care uau ochii și mintea lumii. Unii dintre ei ajunși primii și neprișpuți într-ale meșteșugurilor, surprinși de neastîmpăr, mărînd din degete și pe călcîie tănălica cereau oamenilor să le ghicească, în salbe auroase sau ghiocuri sidefii, viitorul și nocoul. Oricum te-ai fi întors, numai vilvă, lume furnicar, fum mbietor de pastramă, iz acrișor de mîiez de pepene, biziit neîntrerupt de cimpoaie și grănezi de oale, căni și ulcioare cu dungi gălbui, magazine cu pereții de scîndură și tejghele încărcate cu blănuri scumpe și postavuri și stambe ieftine, iruri nesfîrșite de căruțe cu coștîltir și mocance rumene în obraji, cu cîntare ușoare în mîini, dinaintea lor, printre lăzi

cu mere, îndemnînd cu glasuri prelungi într-un anume fel trecătorii să guste și să cumpere. Aproape de jumătatea lui, în zilele de septembrie, se zvonișeră și țărani și o porniseră încoace și ei împreună cu familiile și rudele lor numeroase. Curseră dinspre apa Buzăului și Slobozii, dinspre Pîua Pietrii și Ciocănești. Veniseră și pescarii din bălțile Ostrovului și podgoreni de dincolo din podiș se grăbiseră să ajungă să-și vîndă coșurile împletite din răchită și încărcate cu Afuz-Ali și tîmîioasă. Îmbrăcați cu haine de postav și stofă usoară, cu cămăși albite și pălării cu borurile mari, sosiseră și ziua și noaptea cu bărcile, căruțele, trenurile locale și vaporașele pîntecoase, cu toate cît pe aci să se răs-

toarne parcă, de atîta încărcătură de suflete. După aproape trei săptămîni bilciul se sparse cu întrecerea de cai. De la Cîșmeaua lui Roșet și pînă în partea ailaltă a orașului, tocmai pe malul fluviului se adunase prin fierbințeala amiezii, buluc toată lumea venită în acel an. Ghicea că se aștepta să se petreacă ceva cu totul neaîmpomenit de îndată din gesturile și vorbele pripite ale fiercăriia dintre cei strînși de-a lungul trotuarelor. Grupuri-grupuri, bărbații discutau cînd cu glasuri tari, cînd grave și uluite. Muierile frumoase și gătițe cu batic de mătase și copiii și rudele alea, care spărgeau sămință de floarea-soarelui și sporovăiau într-una, ale țăranelor veniți din cîmpie urzeau ațîțate, cu mințile lor dibace, pa-

MARINELA ZBIRLEA

Poveste de dragoste (gravură)

OVIDIU DUNĂREANU

(Continuare în pag. 10)

SORIN ROȘCA

nt decît poem III

ă prin care

ămînța

meu de femeie

de ecou

numai remură de zăpadă. umpăna nopților,

au suflet.

Timpul urcă prin singele meu ca un nimb de lumină
singele meu ca un nimb de lumină se destramă pe vînt.
Trupu-mi tînăr se preface-ntr-un cînt de vioară și-atunci mă pierd printre anotimpuri visînd..
Marea aceasta, prieteni, e trupul meu de sărbătoare.
În ea îmi cufund sufletul cînd iubesc.
Chipul meu vechi, chipurile viitoare din flori de coral mă pîdesc, mă pîdesc..
Pe mina mea dreaptă am să înalț o catredală,

pe cealaltă mină am să aprînd un poem și toate cuvintele s-or preface în lebede.
Pe țarm, în amurg, va fi de-ajuns să le chem.
Eu voi fi atunci Meșterul Manole, cuvîntul IUBIRE va ține locul Anei și-l voi zidi în sufletul meu care la fel de bine ar putea fi un turn albastru, mai știi?
Pînă-n zori din argile subțiri, din mătase, voi împleti cuvinte neasemuite pentru voi.
Prieteni, sufletul meu ca un ciine credincios vă aduîmecă urmele desenate cu luceferi de ceară pe flori.

amiezii. Unii mai aveau petrecute pe după greabăn și siruri de clopoței mărunți cît nucile. Mîinii din pricina căldurii se opreau, băteau pămîntul cu copitele și se ridicau pe picioarele dinapoie nechezînd năvăși, de li se cutremurau înfiorate coamele mătăsoase și moi. Apoi înaintară la pas în așa fel încît toți caii fură puși ureche la ureche. Concurtenții din cîmpie mai iuți și nerăbdători își adresaseră unii altora cuvinte minioase să-și stîrnească ambiția. Ajutoarele lor din podiș, unii zdraveni, toți fără puțin să nu atingă doi metri, unii de-ai lui Paul Fieraru, turnaseră și ei ultimii stropi de rachiu de piersică, descleștînd cu miini vinoase fălcile aburite ale armăsarilor.

După cum se înțeleseseră, ai lor se așezară în părți. Cum aveau să treacă de jumătatea drumului, trebuiau să țîșnească alături și dintr-o parte și din cealaltă și să stînjenească înaintarea celor din mijloc, cît mai mult cu puțință. În felul acesta n-ar mai fi cîștigat vreun venetiț venit de aiurea, ci unul dintre ei, și acesta trebuia să fie frate-su Lazăr. Plecarea fu dată de grabă. Infierbîtați de băutură, caii simțind călcăile îmboldindu-le burțile și frielele slobode, se zmciră cu furie stîrnind brusc zgomotul și prăfăraia. Ai lor se ținură întocmai cum le era înțelegerea. De pe margini îndemnurile nu mai conțeniră. „Hai cutare! Acuma, mă, al lui Cocoșmîndru... Așa, mă, Porachiene, așa!... Ține-te bine să nu-l cauți pe cotea prin praf, mă!”

„Ce tot clocești acolo, bă, Lazăre” — îi strigă Costică Poștaru lui frate-su, cu un obraz pămîntiu și barba tremurînd de glasul lui înfiorat care acoperi pentru cîteva clipe zarva lumii. „Uite, bă, că ți-a luat ăla din traistă. Acum să te vedem, bă.” Și Lazăr băgă de seamă cum mai încolo, cam la o azvirlitură de ciomag înaintea lui, gonea un armăsar negru, fără friu, ciucuri și alte zarnacadele împletite pe el. Gonea călărit de un bărbat oacheș și sprinten, căruia nu-i putea distinge fața fiindcă o avea boită toată cu tăciune de porumb. De altfel nimeni nu putea să știe anume în acel moment cu adevărat cine era, de unde și cum apăruse necunoscutul acolo și care se părea, după cum se distanțase de ceilalți, c-avea toate șansele să cîștige întrecerea.

Pînă sub nucii de pe malul fluviului, unde era locul de sosire, mai rămăseseră cîteva sute de metri. Lazăr înțelegînd că nu mai avea cum să-l depășească pe cel de dinaintea lui, scoase țesala de la briu și-și lovi breazul cu o mînie necruțătoare peste crupă. Animalul, cutremurat de fierbințeala și usturimea durerii, necheză crunt și iuți năpraznic fuga. Ajuns alături de călărețul străin, Lazăr simți cum începe să se împletească, să se frîngă de la glezne, să se răstoarne parcă. Il străfulgeră un gînd. Se înalță și dintr-un salt fu la spatele necunoscutului. Se dezmetici de-a binelea pe dimbul întins al dunelelor de nisip. Focuri ardeau peste dune. Deasupra îl fixa, fornăind rar, armăsarul, cu niște ochi triști și înroșiți de atîta alergătură, iar din partea ailaltă, din apă, spălîndu-și tăciunile de peste față, cu un suris nepăsător și fără să se sinchisească, ursuz, Matei Mangu îi zise: „Cum de-ți veni, bă, Arapule, să te faci pasăre tocmai azi, ai?”

ALEJANDRA PIZARNIK

(prezentare și traducere de BEN. CORLACIU)

Bine cunoscută și prețuită nu numai în țara ei, Argentina, ci și în Europa anilor din urmă, ALEJANDRA PIZARNIK e considerată, pe drept cuvînt, ca făcînd parte din strălucita pleiadă a celei mai recente generații lirice din America Latină.

Frământările, zvircolirile, speranțele și primenirile acestui vast continent, în care civilizația modernă e mai de multă vreme într-un permanent și dramatic asalt asupra unui anacronism social mai mult sau mai puțin „exotic”, și-au văzut întotdeauna fața în oglinda sufletească a acestei poete din țara celor trei fluvii: Paraná, Paraguay și Uruguay. Poate tocmai de aceea poezia ei, în linii mari un pendul între umbre și lumini, e adesea impregnată de neliniști și angoase, iar în adîncuri auzim cum se trezește un vulcan, a cărui lavă dă să ardă cerul, mai înainte de a-l fertiliza.

Născută la Avellaneda, în 1936, Alejandra Pizarnik debutează în anul 1955, cu volumul *La tierra más ajena*, căruia i-au succedat: *La última inocencia* (1956), *Las aventuras perdidas* (1958), *Arbol de Diana* (1962), *Los trabajos y las noches* (1965), *Extracción de la piedra de locura* (1968), *El infierno musical* (1971). Am numit numai cărțile ei cele mai importante și nu m-am referit deloc, de exemplu, la, de asemenea, fructuoasa activitate eseistică, pe care a desfășurat-o simultan.

Recent, *Le journal des poètes* avea să dea de știre, din Bruxelles, tuturor poezilor lumii că în ziua de 24 septembrie 1972, viața Alejandre Pizarnik s-a rătăcit în negurile din care nimeni nu se mai întoarce. A fost o moarte voluntară, declanșată, se pare, de o dizolvantă suferință afectivă care, în clipa cînd citeam, mi-a amintit de suferința acelor păsări rare care nu pot supraviețui, cînd rămîn singure.

Astfel trebuie înțelese, cred eu, acele umbre grele din spațiul versurilor sale, în miezul căruia se zbate soarele, menit, în cele din urmă, să inunde lumea (printre altele, în *Colivia*), o lume în care omul să fie liber să cînte „cîntecele care-i plac” (vedeți, de exemplu, *Poem pentru Tatăl*). Traducîndu-i cu înfiorare acest buchet de poezii, m-am inclinat nu în fața morții, ci a vieții ei, cu gîndul că-i aduc în dar un buchet de flori, colegial omagiu, într-un adevăr.

colivia

Afară e soare.
Nimic mai mult decît un soare
dar oamenii se uită la el
și pe urmă cîntă.

Eu nu știu nimic despre soare.
Știu melodia îngerului
și calda predică
a ultimei brize.
Eu știu să strig pînă în zori
cînd moartea se așează goală
pe umbra mea.

Eu plîng sub numele meu.
Flutur în noapte batiste
și bărci insetate de realitate
dansează cu mine.
Ascund în mine cuie
ca să-mi bat joc de visele mele
bolnave.

Afară e soare.
Eu mă îmbrac în cenușă.

umbră a zilelor ce vin

Miine
îmi vor pune-n zori veșminte de
cenușă
cu flori îmi vor umple gura.
Voi învăța să dorm
în memoria unui perete,
în respirația
unui animal care visează.

uitarea

pe țărmul celălalt al nopții
îubirea este cu puțință
— du-mă —
du-mă spre dulcile esențe
ce zilnic mor în amintirea ta.

GABRIELA PANTELIE, cls. a VII-a.

Sat în deltă.

poem pentru tatăl

(Lui Jean)

Și se făcu atunci
că el cu limba moartă și rece în
gură
cînta cîntecul pe care nu-l lăsau
să-l cînte
în lumea asta plină de grădini
obscene și de umbre
ce veneau în contra-timp să-i
amintească
de cîntecele din copilărie
cînd nu putea să cînte cîntecul
care-i plăcea
cîntecul pe care nu-l lăsau să-l
cînte
decît prin ochii săi albaștri absenți
gura lui absentă
glasul lui absent
Atunci, din turla cea mai naltă a
absenței
cîntecul lui răsuna în nevăzutul
tăinei
pe întinderea tăcută
plină de goluri mișcătoare precum
cuvintele pe care eu le scriu.

☆ ☆ ☆

Cîinele iernii îmi mușcă din suris.
S-a petrecut pe pod. Eram goală
și purtam
o pălărie cu flori și-mi trăgeau
după mine
cadavrul la fel de gol cu o pălărie
de
frunze uscate.
Am avut o mulțime de iubiri
— ziceam —
dar cea mai frumoasă a fost
iubirea mea
pentru oglinzi.

în cealaltă auroră

Văd cum chipuri de tăcere,
deznădăjduite, cresc
pînă la ochii mei.
Ascult glasuri cenușii și dense din
străvechiul loc
al inimii.

a te numi

Nu poemul lipsei tale,
numai un desen, o crăpătură-ntr-un
perete,
ceva adus de vînt, un gust amar.

copilărie

Oră în care iarba crește
în amintirea calului.
Vîntul rostește discursuri
nevinovate
în cîntecul liliacului
și cineva intră în moarte
cu ochii deschiși
precum Alice în țara celor ce-au
mai fost văzute.

locuințe

În mina crispată a unui mort,
în memoria unui nebun,
în tristețea unui copil,
în mina care caută paharul,
în paharul de care nu te poți
apropia,
în setea cea de totdeauna.

tăceri

Întotdeauna lingă mine moartea.
Ascult ce spune.
Nu mă aud decît pe mine.

Pescuitorii de perle de Georges Bizet pe scena Teatrului liric de pe malul mării oferă publicului posibilitatea de a cunoaște o operă de tinerețe a compozitorului francez, al cărei titlu ne poartă către o insulă tropicală, a cărei muzică este în mare parte interesantă și armonioasă. Nu lipsită de dificultăți ca transpunere scenică și interpretare, ea a dat de gândit realizatorilor săi de pretutindeni, și, vom vedea, și regizorului constănțean Gheorghe Bărbulescu, ca și dirijorului Silviu Panțiru. Despre această operă, orice muzicolog se întreabă și astăzi încercând să-și explice atît cauzele căderii sale la prima reprezentație (septembrie 1863, Teatrul liric din Paris), cît, mai ales, calitățile care-i asigură perenitatea. Cei ce vor fi atrași de titlul de o coloratură exotică și vor veni către ea ca spre un „divertissement” confortabil vor fi surprinși de armoniile reci ale orchestrației, de adîncimea lirică a unor pasaje altfel celebre, corespunzînd ideilor ce le degajă un subiect dramatic ce-și păstrează „florul” și astăzi. Muzica ei nu este deci doar delectabilă, ci meditativă și pe alocuri infuzată de un tragism pe care unii l-au considerat ca o preluare din Wagner. Muzica nu a plăcut nu numai pentru că era diferită de cea a lui Verdi. Cîne era acel public de premieră în Parisul de la 1863 se știe, un public de „elită” care ar fi preferat o mai accentuată orna- mentație orientală, un subiect facil exotîc etc. și nu o drafnă de „reflecție” în care iubirea apare ca sete de libertate iar prietenia, ca sacrificiu, în pofida conveniențelor idolatrizate. Să nu uităm că la 1870 avea să fie o revoluție care a dărîmat idolii concepțiilor aristocratice. Bizet ne apare astfel ca un muzician de geniu care face din muzica sa o expresie a meditației și a pasiunii (dincolo de naivitățile libretului). Gheorghe Bărbulescu are meritul de a fi realizat o scenografie adecvată, în care idolii de piatră, ca niște monștri sacri, par să acopere orizontul mării, al iubirii și libertății, spre care tinjesc sufletele celor doi îndrăgostiți: suava preoteasă Leila, romanticul Nadir. Aceasta, chiar dacă scena pare prea încărcată. De asemenea, adecvate și sugestive sînt culorile reci ale decorurilor care convin armoniilor reci ce străbat muzica într-o măsură evidentă. Jocul se desfășoară după convențiile genului, realizîndu-se astfel acel „artificiu al operei” pe care îl acceptăm pentru a o „gusta” mai bine. Nu însă fără unele accente puse de regie pe desfășurarea intrigii, accente care puteau fi nu atît de natura verosimilității mișcărilor, cît de sugestie, de simbol, de accepție artistică propriu-zisă.

Conducerea muzicală are meritul de a fi subliniat filonul meditativ al partiturii pe lîngă faptul cunoscut publicului nostru și care ține de acuratețea

și de precizia interpretării. Sub bagheta lui Silviu Panțiru, orchestra se exprimă de multă vreme cu precizia cuvenită, chiar dacă uneori nu este atît de unitară pe cît am dori. Important este că scena lirică de pe malul mării a atîns un nivel de profesionalizare remarcabil. Acest nivel este dat de prezența pe scena constănțeană a unui număr sporit de talente interpretative, care au obținut succese și pe scene de prestigiu mondial. Cîteva asigură succesul reprezentării operei de față. Soprana Veroni-

cronica muzicală

pescuitorii de perle

ca Diaconu, în Leila, impune atît prin farmecul prezenței sale, cît mai cu seamă prin farmecul și, în momentele de intensitate, prin vibrația puternică și nuanțată a vocii sale. Tenorul Florin Diaconescu este, de asemenea, o apariție scenică convingătoare care realizează o fericită îmbinare a gesticii cu melodia. Nadir apare firesc în pasiunea lui, chiar dacă ochiul atent observă stîngăcii. Vocea caldă este expresia unei sensibilități certe, care refuză sentimentalismul. Și aici un auditor exigent poate semnaliza unele fisuri sau mici inegalități. El ne dă însă măsura artei sale în cunoscuta arie a

lui Nadir, care sună excelent pînă spre final. Un talent de certă promisiune ne relevă și tinărul absolvent de conservator Victor Axinte, voce baritonală cu o anume profunzime care impune atît în duetul Nadir-Zurga, cît și în aria finală. El înfățișează un Zurga posibil, deși uneori l-am vrea mai dezinvolt, mai în mișcare. Basul Iosif Buibaș, în Nurabad, este și de data aceasta „la înălțime”. Acel „mecanicism” al mișcărilor sale, alteori comentabil, convine rolului de preot și paznic rigid. Este însă „la înălțime” prin vocea sa, cunoscută și apreciată de publicul constănțean de atîta vreme. O apreciere pozitivă merită a fi făcută muncii pe care o desfășoară maestrul de cor Boris Cobaslian. El dovedește atît competență, cît și stăruința necesară pregătirii și armonizării unui colectiv coral a cărui largire (și improspătare) ar fi binevenită.

Coregrafia semnată de Mireille Savopol nu este una dintre cele mai reușite ale acestei maestre de fină și echilibrată concepție. Să considerăm aspectul oarecum improvizat al baletului din actul I ca pe un accident trecător și reparabil. Să sperăm într-o „perfectare” pe parcurs a baletelor. Dintre soliste am remarca virtuțile deosebite ale balerinei Anca Tudor, căreia îi dorim să evadeze din anonimatul în care s-a complăcut atîta vreme. Considerată în totalitatea ei, transpunerea scenică a operei lui Bizet la Constanța nu se poate bucura decît de o apreciere favorabilă.

CONSTANTIN MORARU

ARTA UNUI UNIVERS MIRACULOS

Izvorîte din candoarea vîrstei, acuarelele pe care le expun copiii Școlii nr. 25 în holul cinematografului „Republica” circumscriu un univers fermecat și fermecător. Obiecte pe care adultul le percepe în treacăt, ca pe o notă oarecare a peisajului cotidian, crîmpele de natură peste care se revarsă soarele de aur al copilăriei, scene de poveste pe care le simțim ades ca pe niște oarecari referințe literare dobîndesc, în perimetrul sălii cu lambriuri, „prețuri noi”, o forță emoțională echivalentă cu puterea de seducție a universului vîrstei expozanților. Eugenia Fleica (cl. a VIII-a) pictează „Case” — ritmuri de roșu și verde, într-o gamă cromatică exuberantă, viguroasă; acuarela Gabrielei Ghimică (cl.

a VI-a), „Nunta Zamfirei”, este proiecția mitică a unei fastuoase ceremonii nupțiale, transpunere a cunoscutei poeme în tiparele unei imaginații încîntate de magia basmului. Un remarcabil simț al spațialității vădește „Orașul meu” de Chenan Keldagi (cl. a VIII-a); „Satul din Deltă” al Gabrielei Pantelie (cl. a VII-a) probează, în ciuda stîngăciei primilor pași, o anume iscusință în aplicarea culorilor de apă, apropiere de tehnica acestora. „Pescarii” lui Kalu Geavidan (cl. a VI-a), compoziție lucrată „strîns”, aproape monocord, înfățișează un peisaj acvatic pe fondul căruiu lotile și oamenii închipuie ansambluri decorative remarcabile; dacă acuarela aceasta ar fi interpretată în modalitățile și dimensiunile tapisseriei, efectul deco-

mișcarea artistică de amatori

INSEMNĂRI PE MARGINEA UNUI CONCURS

Urmărirea, în cursul anului 1972, a tuturor fazelor concursului și festivalului muzical-coregrafic **Dobrogea de aur**, la care s-au întîlnit numeroși artiști amatori spre a cînta, în cîntec și joc, aniversarea primului sfert de veac a Republicii noastre, ne-a prilejuit o serie de constatări a căror comunicare credem că ar folosi perfecționării mișcării artistice de amatori din județul nostru și, poate, și din alte părți ale țării. O primă observație vizează caracterul realmente de masă al întrecerii, la care au participat numeroase formații. Faptul se explică prin tendința, care se manifestă tot mai accentuat în prezent, de a se recurge la echipe corale mici, cele mai multe pe voci egale. Din punct de vedere al nivelului artistic la care s-au prezentat — din păcate — multe formații, ne vedem obligați să ne manifestăm unele rețineri. Dacă, spre exemplu, formații corale ca acelea de la Cobadin sau Mangalia, Topalu, Năvodari și Stupina s-au remarcat prin inspirația alcătuirii repertoriului și prin interpretarea frumoasă a pieselor, au fost destule alte echipe care și prin repertoriu și prin interpretare n-au reușit să depășească treapta mediocrității. Și mai criticabilă apare absența de la această manifestare a unor unități din sistemul așezămintelor culturale sau al sindicatelor. În această situație se află, între altele, casa de cultură din Cernavodă și cea din Medgidia, unde formațiile corale au avut o tradiție și rezultate remarcabile pînă nu de mult. Este drept că, la Medgidia, ansamblul **Pandelașul** este o prezență

remarcabilă și acoperă unele absențe. Grupurile vocale — prin care pe alocuri s-a încercat înlocuirea unor echipe mai mari — s-au prezentat, cu excepția celor ale casei de cultură din Hirșova și cooperativei **Îmbrăcămînta și Înainte**, la un nivel nesatisfăcător.

Un reviriment pare că s-a produs în sectorul artei coregrafice, unde se manifestă tendința valorificării unui bogat și autentic tezaur folcloric, așa cum au făcut-o echipele din Mereni și Sarai. Alte formații s-au menținut însă pe același teren bătătorit aducînd pe scenă contrafaceri de prost gust. Aceeași lacună se constată și în repertoriul tarafurilor și mai ales al soliștilor vocali de muzică populară. Situația apare cu atît mai bizară, cu cît folclorul dobrogean — așa cum o arată cercetări recente — se dovedește bogat în piese noi, autentice, de reală valoare artistică. Ar însemna să fim nedrepti dacă n-am recunoaște apariția în concurs a unor interpreți înzestrați, din formațiile unor cămine culturale (Murfațlar, Mereni, Sarai, Agigea, Istria, Băneasa, Horia), case de cultură (Techirghiol, Cernavodă, Hirșova) sau unor sindicate (T.C.L., Cimentul — Medgidia, C.E.I.L. — Constanța etc.).

Concursul a scos la iveală și cîțiva talentați soliști instrumentiști, adevărați virtuozii ai genului, ca cîmpoierul Gh. Budina (Cogealac), cavaliul Ion Belov (Techirghiol), violistul M. Butușină — și alții.

Muzica ușoară, bine reprezentată în toate fazele concursului, a oferit cîteva apariții remarcabile (S.N.M.C., Electrocenrale, Casa de cultură Eforie, I.M.U. și Cimentul Medgidia, Casa de cultură Cernavodă etc.). Păcat că și aici se mai întîlesc unii interpreți prea tributari unor „modele” din import. Semnalăm de asemenea apariții și proliferarea chiar a **chitaromaniei**, care promovează niște surrogate de muzică ușoară.

Spectatorii care au urmărit concursul au remarcat — și e bine! — prezența unor interpreți noi sau „consacrați”, — oricum valoroși propagatori ai bunelor creații ale genului. Nu putem încheia fără a ne exprima amărăciunea pentru absența din concurs a unor formații ca aceea a cooperativei **Igiena** și fanfara sindicatului D.N.M. Constanța — așteptate cu interes și aplaudate cu satisfacție în anii trecuți, dar intrate complet în eclipsă în ultimul timp. După cum, nu ne putem explica totala absență de la asemenea manifestări a **Căsei de cultură a tineretului** din Constanța, care are atît de bogate resurse.

M. ALEXANDRU

DEM. DIACONESCU

TV

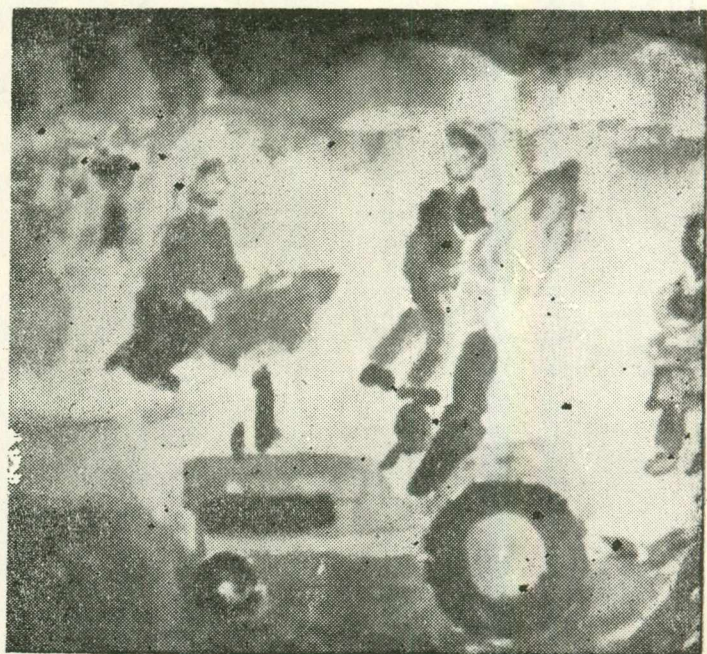
minutul de emisie

Inclin să cred — și-mi închipui că această credință a mea nu e departe de adevăr — că un minut de emisie costă în preajma sumei de o mie de lei. Indiferent la ceea ce se petrece sub streșina lui, minutul își pretinde, așadar, răsplată de a ni se fi oferit în schimbul acestei sume. În această indiferență, să-i zicem chiar sfidătoare amoralitate a minutului, se ascund virtuțile unei mari nedreptăți pe care n-aș fi nici primul și nici cel mai capabil dintre cei dispuși s-o jalească filozofic. Un gest grațios al Magdalenei Popa, sublimînd un infinit de poeme romantice, nu lungeste minutul, după cum o bilbială penibilă în fața camerelor de luat vederi nu-l scurtează. Nu s-a pomenit minut întîrziat peste durata lui fiindcă e frumos, nici vreunul grăbit s-o șteargă înainte de vreme fiindcă se descoperă complice la fapte neinteresante; cu o punctualitate revoltătoare, exact după 60 de secunde, respectivul minut își ia banii și pleacă. Minutul și mia! Ai înșuruntat vasăzică o sprinceană, s-a dus polul; un acces de tuse, o ezitare în fața unui cuvînt mai greu

articulabil, un zîmbet regizat sau absolut spontan dezleagă la fel băierile pungi. Gîndul că mă costă și pauzele dintre cuvinte m-ar face cel mai inhibat și implicit cel mai risipitor ins din cîți au apărut vreodată pe micul ecran. Dar nu despre mine e vorba, ci despre acest fatal rentier numit minut de emisie a cărui absență prezență ne vămuieste fără cruțare. În fața unui astfel de căpcăun pe cît de scump pe atît de necesar, singurul remediu este beneficiul moral; să opui duratei lui limitate, durată virtualitățile negre de care vorbeam să rămîna simple speculații. Așa fiind, există emisiuni gratuite în valoarea lor inestimabilă și emisiuni costisitoare în gratuitatea lor scandalizantă.

Iată, de pildă, mă luminez cînd acad. Octav Onicescu își divulgă, în Prim-plan, neliniștea creației. Să-ți asumi conștient nemulțumirea ca factor propulsiv și, atunci cînd eforturile tale se materializează, să-ți vezi creația înstrăinată; să n-ai de ales decît între sfînta nemulțumire și tristețea de părinte cu copii-idei plecați în lume; să tot pendulezi între aceste două sentimente o viață întreagă e o pildă de devotament căreia cu greu îi poți găsi echivalentă. Dincolo de colosala stimă pe care o suportă puterile mele față de această vocație, trăiesc satisfacția de a vedea acele minute de emisie stoarse pînă la refuz de tulburătoare consecințe.

CONSTANTIN NOVAC

MONEL POPESCU, cls. a VI-a

La seceriș

TRADIȚIILE UMANISTE ȘI LUMEA ACTUALA

Lumea contemporană cunoaște o formidabilă „explozie informațională”, o nemaipomenită augmentare a cantității de date tehnice, încât unii sociologi au fost tentați să considere că tipul uman corespunzător epocii actuale poate fi etichetat drept „homo technicus”. Pe de altă parte, în anumite zone ale planetei, insul este din ce în ce mai supus forței oarbe a lucrurilor, tot mai integrat unui „univers reificat”, într-un proces de alienare sesizat nu numai de filosofi ci și de scriitori — dovadă unele din cărțile „noului val”. Desigur, în condițiile veacului nostru, noțiunea de progres tehnic se asociază în mod firesc noțiunii de progres în general. Măsura exactă a lucrurilor o dă însă raportul dintre om și tehnică, înțeles în chip diametral opus în lumea capitalului, față de socialism, în care omul rămâne, în spiritul celor mai înalte tradiții umaniste, izvor de valori și beneficiar al tuturor bunurilor produse de propria sa muncă. În acest context, studiul aprofundat al culturii și civilizației greco-latine — temelie, într-un anumit fel, a propriei noastre civilizații moderne — devine, în virtutea fondului său moral și estetic, o necesitate. În legătură cu rolul și însemnătatea studiilor clasice am pus mai multor personalități următoarele întrebări:

1. Care este importanța perpetuării tradițiilor umanismului greco-latin în lumea actuală?
2. Cum considerați raportul dintre umanism și tehnocrație?
3. Ce rol pot juca disciplinele umaniste pentru educația tineretului?

Au binevoit să răspundă solicitării noastre: **dr. Joseph Eichenseer**, profesor la Centrul de studii „Vox latina” — München, R.F.G., **prof. J. Hellegouarc'h** (Universitatea din Lille, Franța), **prof. dr. Johannes Irmscher** (Universitatea Humboldt, Berlin, R.D.G.), **prof. Kazimir Kumaniecki** (Universitatea din Varșovia), **prof. Pedro Fuentes Palop**, membru al Academiei Regale din Cordoba — Spania, **prof. N. Vulih**, (Universitatea din Leningrad) și **prof. univ. dr. docent Radu Vulpe**, membru al Academiei de Științe Sociale și Politice a R. S. României.

Dr. Joseph Eichenseer:

1. Însemnătatea și adâncimea umanismului greco-latin descind dintr-o valoare spirituală pe care timpul n-a învins-o, dintr-o profundă cunoaștere a forțelor cugetului omenesc.
2. S-ar părea că, puse în relație cu tehnocrația lumii de astăzi, tradițiile umaniste devin inutile. Faptul nu este deloc adevărat, căci adevărata ferici-re, de esență spirituală, nu poate fi obținută doar cu ajutorul mașinilor, oricât ar fi de trebuitoare și, prin ceea ce sînt în stare să facă, demne de admirație. Este cu totul necesar ca cei ce „administrează” mașinile să cunoască foarte bine omul și tradițiile civilizației sale.
3. Datorită învățămîntului clasic, adolescenții — tinerii, în general — sînt îndrumați nu numai către studiul antichității ci și către cunoașterea unor documente, a unor circumstanțe, a unor caractere care-i pot învăța să distingă lucrurile importante de cele mai puțin importante, le pot forma facultatea de a distinge binele de lucrul rău sau inutil. Cicero însuși spunea: „vei fi mereu copil dacă nu vei ști ceea ce s-a petrecut înainte de nașterea ta”. Există deci o **valoare etică** și o **valoare practică** a studiilor clasice, o bogăție spirituală a cărei necunoaștere înseamnă o adevărată sărăcie intelectuală.

Prof. J. Hellegouarc'h:

1. Cred că trebuie să facem totul ca să menținem și să dezvoltăm influența umanismului greco-latin în lumea modernă. Acesta este — fapt care nu se poate nega — un element fundamental al culturii europene. Gîndirea greacă, după ce a hrănit și fortificat gîndirea latină, s-a răspîndit prin intermediul acesteia din urmă, în majoritatea țărilor europene, apoi de la acestea, într-o bună parte a lumii întregi. Nu putem uita nici că latina a fost limba comună a savanților și a gînditorilor europeni timp de mai multe secole, că Renașterea culturii și a artelor a fost legată de redescoperirea marilor opere ale antichității în așa măsură încît azi cunoașterea literaturii și limbii latine este necesară oricui vrea să ajungă la o deplină înțelegere a operelor literaturii moderne. Datorită bogățiilor sale intelectuale și morale, umanismul greco-latin poate fi, în lumea actuală, un element de înțelegere, de unire și de pace și poate sluji, în chip decisiv, la dezvoltarea culturală a oamenilor timpurilor noastre.

2. Mi se pare că dificultățile care s-au născut, în acești ultimi ani, pe plan intelectual și moral, din pricina dezvoltării accelerate a tehnicii și a tehnocrației, probează că s-a creat, fără ca noi să avem totdeauna imediată conștiință a acestui fapt, o situație de dezechilibru în acest domeniu. Îi vedem pe unii tineri, dezorientați de această situație, mergînd să caute ajutor și lumină în doctrine filosofice și morale născute de civilizații cu totul străine de propriile noastre tradiții. Nu avem datorită de a le arăta că gîndirea greco-latină este atît de bogată în valori profunde și mai bine adaptată decît aceste doctrine pentru a constitui cea contragreație de valori intelectuale și umane indispensabile pentru a fi opuse puterii tehnocrației? Nu trebuie să adoptăm o atitudine paseistă și nu putem refuza progresul; trebuie, dimpotrivă, să arătăm că ne putem adapta unei situații noi și să dovedim că putem avea o acțiune indispensabilă și salutară.

Prof. dr. Johannes Irmscher:

1. Umanismul antichității, înțeles, cum spunea Lenin, ca o parte din moștenirea culturală

a omenirii, poate fi o componentă a umanismului socialist. În acest sens, spiritul antichității trebuie perceput în ideile sale esențiale, majore, și în perspectiva dezvoltării sale istorice.

2. Umanismul este element de suprastructură, ca și ideologia. În socialism, ideologia pune tehnica în slujba dezvoltării sociale. În țările noastre, așadar, dezvoltarea tehnică nu poate fi contrară ideologiei.

3. Studiile clasice au o istorie a lor, fac de multă vreme parte din învățămînt. Fără cunoașterea antichității clasice nu poți înțelege istoria lumii — și aceasta constituie o formă a valorii sociale a studiilor clasice. Dar mai este și altceva: multe opere de artă și literare fac parte integrantă din ansamblul culturii mondiale. Fac de asemenea parte și din moștenirea culturală a trecutului preluată de cultura socialistă. Este încă o probă a însemnătății lor.

Prof. Kazimir Kumaniecki:

1. Cultura europeană s-a format pe fond greco-roman. Continuitatea acestui fond și progresul spiritual al omenirii au dus la cultura de azi. Sursele stăruie adînc în această cultură, ca dovadă reluarea unor teme tradiționale ale literaturii grecești de către scriitorii contemporani ca: O'Neil, Anouilh, Brecht; în Polonia — Saradowski. Aceștia — și nu numai ei — au recurs la vechi mituri, adaptate, pentru a exprima lumea de azi. De multe ori modernii creează mituri în același spirit ca și anticii. Antagona sofocleană nu este același lucru ca în ipostazele brechtiană și sartreiană — dar linia umanistă persistă.
2. Exacerbarea tehnicii nu trebuie nicidecum să ducă la o estompare, la o „pierdere” a omului; lumea contemporană trebuie să caute echilibrul dintre tehnică și cultură. Elementul care trebuie să fie condus de către om este mașina — și nu invers. Cultura umanistă, însușirea spiritului său duc la „reumanizarea omenirii”.

3. Excesiva specializare ca și numărul mare al obiectelor de studiu au drept rezultat lipsă de timp pentru studiile clasice. Cît de mare este rolul formativ al acestora nu cred că este cazul să mai insist. Mi-aș îngădui doar să-l citez pe un vestit umanist care a intuit cu exactitate ponderea educativă a disciplinelor umaniste — Erasmus, care spunea despre acestea: „sine quibus ne homine quidem esse possumus” — „lucruri fără de care nu putem fi oameni”.

Prof. Pedro Fuentes Palop:

1. Cuvîntul **umanism** este în directă relație cu noțiunea de „om”: este măsura valorilor spirituale ale acestui „centru al lumii” care este omul. Ieri, azi, miine, umanismul greco-roman a fost și va fi de maximă însemnătate pentru studiul omului. Modelele sale literare răspund unui înalt ideal de perfecțiune.

2. Orientările tehnocratice moderne nu se îndepărtează de tradițiile umanistice atît cît s-ar părea la prima vedere; știința plantează, ca să spun așa, semînte dătătoare de rod. Să ne amintim, între altele, de artele constructive pe care oamenii vechimii le-au lăsat moștenire popoarelor actuale: drumuri, orașe, apeducte — ca să nu mai vorbim de artele plastice — care descind în mare parte din modele greco-romane.

3. Tineretul care întreprinde studii literare, găsește în cărțile autorilor clasici un izvor inegalabil de experiențe de mare valoare etică și estetică. Cunoașterea operelor clasice formează o temelie trînică în relațiile umane.

Prof. N. Vulih:

1. Însuși termenul „umanism” este de origine latină, umanismul fiind una dintre categoriile morale cu largi implicații în cultura universală. Realizările epocii noastre îi pretind omului contemporan să-și cunoască trecutul, să cunoască cultura antică — cultura care stă la temelie civilizației actuale. Azi, specializarea îngustă, impusă de dezvoltarea științei, ne face să ne îndepărțăm de acea profunzime a culturii care a fost specifică generațiilor trecute.
2. Secolul XX este epoca cuceririi cosmosului, vremea unei

excepționale dezvoltări a științei, cu specificarea că tehnica începe să pătrundă și în domeniul studiilor umanistice; în U.R.S.S., de exemplu, se folosesc aparate pentru analiza lingvistică a textelor și în analiza metrică. Totuși, mașina nu va putea niciodată să înlocuiască rațiunea, omul rămînd elementul esențial în oricare cercetare științifică. În ciuda expansiunii tehnocrației, învățămîntul umanistic îngăduie omului contemporan să-și lărgască orizontul și să-și păstreze personalitatea.

3. Tineretul sovietic cultivă un interes deosebit pentru arta și cultura antică. Mă refer nu numai la studenții de la limbile clasice ci și la mulți aparținînd altor direcții de studiu. Lucrări în original ca și traduceri, cărți care tratează probleme privind antichitatea — toate stau în atenția unor largi categorii de tineri.

Prof. univ. dr. docent Radu Vulpe:

1. Civilizația modernă, atît de uimăș dezvoltată, rezultă în ultimă analiză din avîntul pe care l-a luat spiritul omenesc acum vreo cinci secole, în perioada Renașterii, la contactul cu valorile etern umane ale clasicismului greco-roman. Este firesc ca umanismul antic, specific și inerent acestui fenomen de decisiv progres din istoria lumii, să ocupe un loc de seamă, ca un factor organic, și în strălucita fază de azi a civilizației, care, numai europeană la origini, a devenit mondială.
2. Desigur, tehnocrația contemporană, exclusivist utilitaristă, impunînd o specializare extremă a preocupărilor în dauna unei culturi generale armonioase, are tendința de a ignora cu ingraturitate umanismul clasic din care s-a născut și care i-a înlesnit atît de fundamental dezvoltarea. Dar, cum spiritul uman, a cărui perfecțiune este în definitiv adevăratul scop al progresului, nu se poate lăsa total subjugat de această hipertrofie a tehnicismului — care nu poate rămîne decît un mijloc —, omenirea va trebui să păstreze tradițiile clasicismului greco-roman ca un tezaur perpetuu și esențial din care civilizația își va trage totdeauna viigoarea, ca Anteu la atingerea pămîntului-mamă.
3. Ontologia repetă filogenia. Acest principiu de bază al biologiei, după care dezvoltarea embrionară a unei ființe reproduce toate fazele prin care a trecut evoluția speciilor, se aplică perfect și la cultură. Un individ nu se poate considera cu adevărat cult decît dacă în educația sa va fi străbătut toate etapele prin care a trecut civilizația generală în evoluția ei. Or, acest drum este considerabil ușurat prin cunoașterea profundă a clasicismului greco-latin, care sintetizează, în forme exemplare de raționale, toate înaltele valori create de experiența multimilenară a umanității antice. Învățămîntul limbilor clasice rămîne de o importanță primordială în educația tineretului, căruia îi modelează spiritul pe linia rațiunii, a clarității, a deprinderii de a gîndi liber, superior și frumos. Adesea avem prilejul de a constata deosebirea dintre un intelectual care a trecut prin învățămîntul limbilor clasice (măcar al celei latine) și un altul care a fost total lipsit de acest învățămînt și care, oricît de dotat și de productiv, apare față de celălalt cu un orizont cultural mai restrîns.

LUMINIȚA RISTEA
cls. a VIII-a

Datini strămoșești

AL. MIHALCEA

SENSIBILITATE ȘI RAȚIUNE (I)

Incontestabil, după momentul de întemeiere — Dimitrie Cantemir —, cel de al doilea în fenomenologia spiritului filosofic românesc este Școala Ardeleană cu piscul ei cel mai înalt: Samuil Micu. Fată cu prințul moldav, învățatul ardelean pare, la prima vedere, ca filosof, mai puțin însemnat. N-are, totuși, lucrări proprii, ci traduceri, adevărat că prelucrate, și concepția sa pare mai degrabă făcută din împrumuturi. Pentru aceea, adesea, i s-a și dat mai puțin spațiu în compendiile de istorie a filosofiei românești, cînd n-a fost chiar expedit. Cel ce a început să-i facă dreptate a fost Blaga. În **Gîndirea românească în Transilvania în secolul XVIII** întorcîndu-se spre el cu dragoste și recunoștință, Blaga însemna: dacă Samuil Micu n-a avut o concepție proprie, cam în intelesul nostru, să-i mulțumim pentru a ne fi ajutat să ne facem o limbă filosofică. „Regăsind pre limba românească terminologia filosofică ce avea

cronica filosofică

DUMITRU GHIȘE, POMPILIU TEODOR: fragmentarium iluminist

un trecut de 2.000 de ani, cu priceperea de care a dat dovezi, ne dăm seama pînă la ce grad de luciditate avea să ridice Clain limba filosofică pe care o visa și o întemeia” (**Gîndirea românească...**, p.169). După Blaga, Dumitru Ghișe și Pompiliu Teodor îl monografiază cu impresiionantă știință, inteligență și dragoste în cartea lor **Fragmentarium iluminist** (Ed. Dacia, 1972). Cartea întreagă este exemplară pentru cum să facem trecutul contemporan, cum să reamucem pe cei de mult dispăruți printre noi, cum să facem din istoria filosofiei o lecție de demnitate și umanism. Ne apare deosebită imaginea lui Samuil Micu, acest filosof cu atîta învățătură și atîta pricepere, gînditor căruia noi îi datorăm mult, pe care nu l-am prea cultivat și pe care nu l-am prea văzut poate și din cauza măreției lui. Opera sa filosofică, previn autorii, „nu poartă marca unei stricte originalități, în înțelesul propriu al cuvîntului”. Faptul însă „nu-i poate diminua valoarea” (**Fragmentarium iluminist**, p. 61).

Samuil Micu nici nu avea, de altfel, „obsesia originalității, pentru el cultura trebuie să fie un bun public, ideile un drept al tuturor” (**Ibidem**). Zăbovind asupra-i, așadar, sîntem siliți să medităm asupra sensului originalității. Samuil Micu nu avea „obsesia originalității”, nu căuta să se diferențieze oricum. Nu căuta originalitatea, dar căutînd să facă din filosofie un bun al tuturor făcea o operă originală în sensul că, în gîndul lui, stătea să determine în sufletul oamenilor niste mutații esențiale. El este, deci, original pentru că lucra cu gîndul la oameni. Opera lui este omul. Și ce poate fi mai nobil? Samuil Micu „mînat de gîndul că o cultură trebuie nu numai realizată, ci și difuzată în mase, atacă toate domeniile, nu numai concepe dar și preia, mai ales preia, asimilează, transmite mai departe...” El simțea că trebuie să realizeze o cultură. „Și Micu, dînd curs acestei comenzi social-istorice, traduce...” (**Ibidem**)

Traduce, dar de fapt „adaptea-ză adesea și localizează, rezu-

mă sau clarifică” (op. cit., p. 69). Nu face toate acestea pentru a populariza învățătura „mare-lui filosof Volfie”. El face opera iluministă, adică difuzează o stare de spirit și nu opera unui filosof. Samuil Micu își subordonează eforturile crezului iluminist „în puterea rațiunii, în funcția formatoare pe care o are cultivarea minții, în idealul de progres, specific gîndirii secolului... Accentul cade pe cunoaștere: tineretului trebuie să învețe „ales gîndi” (op. cit., p. 71), nu pentru actul gîndirii în sine, ci în vederea unei acțiuni practice. Adesea iluminismul este considerat ca simplă contemplație. Dar n-au încercat iluminiștii să schimbe ceva, nu au căutat ei prin cultură să remodeleze omul, să schimbe cetatea? În treacă fie spus, nu este întîmplător că Robespierre era rousseauist. Dumitru Ghișe și Pompiliu Teodor observă în opera lui Micu „ideea pozitivă a preeminenței actului practic, de viață asupra celui teoretic, o înflăcșurare și o derivare a acestuia

din urmă în raport cu primul” (op. cit., p. 77). Intr-adevăr, dacă n-ar fi vrut să treacă dincolo de filosofie, Samuil Micu nu ar fi însemnat prea mult. Dar învățatul ardelean, deși ca orice iluminist reducea mijloacele reformării omului la luminare, vroia să facă din filosofie un **habitus**. Samuil Micu aflase una din marile taine ale rostului iubirii de înțelepciune. Faptul, greu de semnificatii, ni-l apropie pe învățat, ni-l face contemporan. Nu este aici nici o forțare, Samuil Micu gîndind pentru oameni și nu poți să gîndești pentru oameni și să rămii surd la întrebările lor. Apoi, lectura marilor filosofi este lectură contemporană sau, altfel, va fi „citire” a la Petrușka. Nu facem, așa-zicînd, arheologie. Îi citim ca oameni ai vremii noastre pentru a afla în ei aliați în bătăliile noastre. Este meritul mare al celor doi autori de a fi scris o carte despre fapte de mult trecute, dar pentru oamenii de azi.

GH. VLĂDUȚESCU

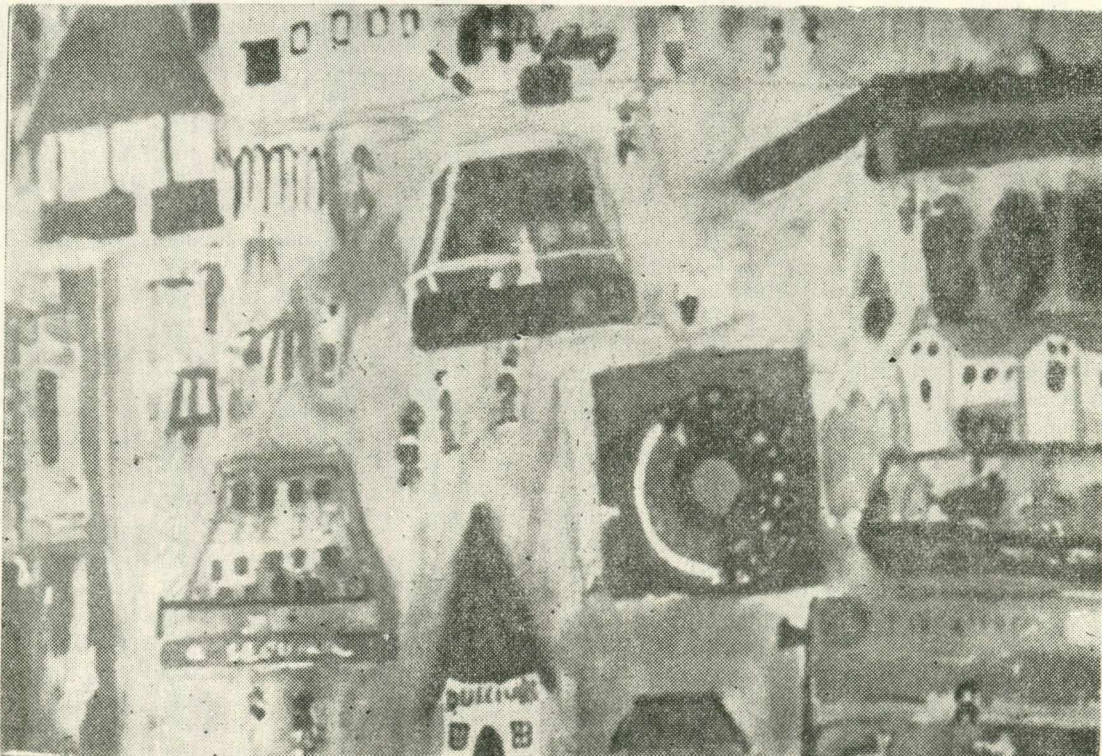
Întrebarea dacă între știință și artă este un zid, dacă între aceste domenii definitorii și permanent umane există o prăpastie, incită astăzi diverse spirite atît din cîmpul artelor, cît și din cel al științelor. Problema nu este nouă, dacă ținem seama de specificitatea fiecărui domeniu în parte. Separarea s-ar fi produs o dată cu dezvoltarea artelor și științelor înseși, cu profesionalizarea lor, cu specializarea (pe ramuri etc.). De altfel, o separare înțeleasă ca specificitate poate fi urmărită încă în culturile antice. Chiar dacă apreciem epopeile homerice ca documente istorice, valoarea lor este în primul rînd artistică. Homer este poet epic și nu filosof, istoric sau geograf. Herodot era istoric. Sofocle autor dramatic. Esop ne-a rămas ca autor de fabule, Democrit ca filosof, Thales ca matematician și așa mai departe. Această separare prin specificitate poate fi urmărită și în timp. Depistăm critic dualismul gîndirii filosofice la Aristotel, în continuarea logicii formale așezăm logica matematică și logica dialectică. Odiseea de Homer rămîne însă o operă unică, de o frumusețe neștirbită, chiar dacă zeii au murit și știm cum arată Mediterana (sau poate tocmai de aceea). Știința e progresivă, arta e transgresivă. Chiar dacă vorbim despre un progres al artelor, acesta e diferit (din aceeași specificitate) de cel al științelor. Științele progresaază prin eliminare, artele prin adăugire. Concepția ptolemeică este înlăturată de cea copernicană, dar tragediile lui Shakespeare nu le înlătură pe cele ale lui Euripide. Și nu numai atît: în timp ce în știință apare ca inutil și ridicol să redescoperi legea lui Arhimede sau becul electric, în artă se pot da exemple nenumărate de opere care pornesc de la aceleași subiecte, de la o aceeași temă sau de la un același motiv, fiecare din aceste opere păstrîndu-și intactă valoarea, prin timbrul ei specific, prin stilul, prin individualitatea ei. Motivul iubirii neîmpărtășite, ori, dimpotrivă, al împlinirii prin dragoste, motivul setei de ideal, sau cel al avariției — și cite altele — străbat literaturile și secolele, cristalizate în opere care-și păstrează fiecare integritatea și valoarea.

Ceea ce ne-a determinat să schițăm aceste aspecte, de o evidentă am zice comună, este tendința unor cercetători, mai mult sau mai puțin avizați, de a le nega sau deforma. Motivațiile sînt nici atît de diverse,

nici atît de convingătoare pe cît s-ar părea. Unii vorbesc nu de o separare, ci de o ruptură, de un conflict chiar între arte și știință. Alții despre o identitate și o posibilă identificare în viitor pe baza unor sensuri și funcții comune.

Întrebarea revine astfel sub forma: în ce raporturi se află științele și artele? Desigur că un răspuns nu ni-l pot da situațiile extreme, estetizante sau scientiste. Ele se neagă reciproc, absolutizînd fiecare propriul său domeniu. În polemică, estetizanții acuză un „imperialism al științei”, iar scientiștii un „izolaționism” al artei. Vin apoi acele voci apocaliptice care anunță „sfîrșitul artei”, „dezumanizarea științei”, „declinul culturii” etc., uitînd valorile care apar continuu atît în artă, cît și în știință, exprimîndu-și, într-un fel sau altul, propria lor derută în fața noului, neputința de a vedea știința sau arta în și prin factorii social-istorici. Cartea pe care o vom comenta (V. Săhleanu: **Arta rece și știința fierbinte**) pare scrisă special pentru a desface acest **nod gordian**. Într-un „cuvînt explicativ”, autorul ei se mărturisește ca egal prețuitor al științelor și artelor. Intenția de imparțialitate este afirmată împreună cu îngrijorarea față de distanța care ar crește vertiginos între „continentul umanității” și cel al științelor pozitive, definită ca „o dramă a omenirii”. Va trebui să vedem deci cît este de „imparțial” și în ce constă această dramă. Autorul nu face o analiză propriuzisă a problemei. El preferă forma elastică a eseului și o anume incongruență a comentariului, chiar dacă unele afirmații sînt lăsate în suspensie. Acestea, atunci cînd nu adoptă pur și simplu jocul de cuvinte. În niște file de jurnal atașate cărții aflăm de altfel, lingă data la care și-a propus să scrie o asemenea lucrare și formula ei: „Jocul de cuvinte ne poate descoperi esența.” Descifrăm astfel o tendință urmărită cu asiduitate. Cel puțin în primele o sută de pagini efortul său se îndreaptă către stabilirea de „resorturi și mecanisme comune” ca și de „sensuri și funcțiuni comune” artelor și științelor. Încercarea apare ca meritorie, pe alocuri chiar novatoare, verosimilă în liniaritatea ei. Într-adevăr: arta, ca și știința sînt produse ale muncii și ale creației (caracteristică fiecăreia în parte); și în știință, ca și în artă se poate vorbi de profesionalizare sau de diletantism; îndrăzneala, riscul, sacrificiul, sînt periple ale artei ca

și ale științei; jocul însuși ar caracteriza ambele domenii de preocupare, cu precizarea „jocului serios”; Narcis ar patrona pe savanți, ca și pe artiști; convențiile, metaforele, simbolurile, într-un cuvînt „artificialitate” sînt accesoriile artelor și științelor deopotrivă; în știință, ca și în artă, există posibilitatea confuziei dintre modă și modern etc. La ce servește această desfășurare de termeni? V. Săhleanu face toate aceste „trăsături de unire” cu convingerea unei identități de esență între știință și artă și a unei sinteze a acestora în viitor. Să înțelegem că această identitate s-ar afla în noi sau în afara noastră, în artele și științele înseși? Autorul nu ne „luminează”. El preferă jocul de cuvinte. Ideea unor „puncte de comunicare” între arte și științe este, firește, pozitivă, artele și științele fiind dimensiuni spirituale ale omului și umanității. Autorul nu explică însă această identitate ca reflectare și corespundere și nici ca pe o identitate în contradicție. Procedeu raportării științelor și artelor la un termen proximal sau altul (fie el creația, viziunea etc.) fără aprofundarea diferenței specifice, apare ca un soi de sofistică. Autorul escamotează deosebirile dintre limbajul științei și limbajele artei, mijloacele științei sînt „împrumutate” artelor și invers, operele științifice s-ar deosebi prin stil, ar avea deci individualitate ca și cele artistice, imaginația și inventivitatea s-ar suprapune ș.a.m.d. V. Săhleanu însuși are impresia unor exagerări, căci mărturisește: „comunitatea de resorturi și resorturi nu merge, firește, decît pînă la o acoperire parțială a artei și științei”. Și: „Societatea, ca întreg, are nevoie atît de artă, cît și de știință” (pg. 113). Nu numai societatea ca întreg, am adăuga noi, ci fiecare om în parte. Omul însuși și omenirea în evoluția ei reprezintă identitatea de la care pornesc atît nevoia și aspirația către frumos, cît și nevoia și aspirația către adevăr. Omul trebuie văzut în multitudinea funcțiilor sale spirituale și afective, omenirea în spirala devenirii sale. Artele și științele răspund, fiecare în felul lor, acestor funcții și acestei devenirii. Ambele sînt menite să glujească omul în unitatea lui contradictorie dintre sensibilitate și rațiune, dintre contemplație și utilitate. Ambele se verifică ca valori în realitatea și desfășurarea istorico-socială (**praxis**). V. Săhleanu însuși se arată — pe alocuri — de acord cu o asemenea situație. Din păcate, însă, nu este nici suficient de limpede, nici consecvent. Consecvența sa este evidentă în urmărirea ideii posibilei identificări a artelor și științelor în viitor. „De la știință la artă” și „De la artă la știință” sînt capitolele care eșafodează o argumentare în acest sens. Ideea este urmărită însă pînă la finele cărții. Cum o dispariție a științelor este improbabilă, autorul se lasă furat de diferitele ipoteze privind așa-zisul declin al artelor, ajungînd astfel la exprimări și afirmații hazardate. Undeva se miră că „arta contemporană face caz de inefabil”, altundeva contestă artei funcția cognitivă pe motiv că știința devansează arta în teritoriile cunoașterii, mai departe confundă creația artistică cu cea științifică, un subcapitol se intitulează „arta ancilară științei”, un altul „arta ca vehicul al științei” etc. Și toate acestea pentru ce? Artele și științele nu se află (și nu s-au aflat niciodată) într-o competiție mondenă sau, altfel zis, sportivă. Să fie vorba de o competiție publicitară în care autorul s-ar simți el însuși frustrat?

GHEORGHE BEJAN, cls. a VII-a

În obor

OCTAVIAN GEORGESCU

Ne vor rămâne mereu vii în memorie emoționantele manifestări de stimă și dragoste, consacrate împlinirii a 55 de ani de viață și a 40 de ani de activitate revoluționară a conducătorului partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, fiu devotat al poporului, ale cărui geniu, hotărâre nestrămutată și tradiții seculare le simbolizează în cel mai ideal chip. Prestigiul personal de care se bucură președintele Consiliului de Stat pe toate meridianele lumii nu este altceva decât expresia admirației și aprecierii politice active, clarvăzătoare, promovate cu consecvență de România, pentru statonnicirea unor relații de prietenie și colaborare, pentru edificarea unei păci trainice în concertul națiunilor. În mesajul adresat tovarășului Nicolae Ceaușescu de Comitetul Central al partidului, de Consiliul de Stat și Consiliul de Miniștri ale țării se spune: „Prin întreaga activitate pe plan internațional te-ai dovedit un înflăcărat promotor și apărător al dreptului fiecărei națiuni de a-și hotărâ de sine stător destinele, un luptător combativ împotriva politicii imperialiste de dominație și dictat, un militant energic pentru soluționarea problemelor litigioase, pentru instaurarea unui climat de pace și securitate în lume”. O dovadă elocventă a prețurii de care se bucură, în fața opiniei publice internaționale, aportul strălucit al partidului și statului nostru, personal al tovarășului Nicolae Ceaușescu, la cauza păcii, progresului și cooperării între popoare, o constituie telegramele șefilor de state, de guverne, reprezentanților vieții politice, obștești, adresate cu prilejul aniversării zilei sale de naștere. În același timp, ele constituie o mărturie grăitoare a prestigiului de care se bucură țara noastră pe mapamond, prestigiu la care o contribuție hotărâtoare o aduce tovarășul Nicolae Ceaușescu, personalitate proeminentă a vieții politice contemporane.

Pe agenda politică a acestei luni se înscrie un eveniment de o însemnată majoră: un sfert de veac de la semnarea primului tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală dintre România și Uniunea Sovietică. În anii care au trecut de la încheierea tratatului, relațiile de prietenie și colaborare româno-sovietice au cunoscut o amplă și complexă dezvoltare pe toate planurile vieții politice, economice, culturale, tehnico-stiințifice. O etapă importantă în cadrul acestor relații o constituie semnarea, la București, la 7 iulie 1970, a noului Tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală între Republica Socialistă România și U.R.S.S. „Încheierea

CADRAN

și ratificarea noului Tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală dintre țara noastră și Uniunea Sovietică, întărirea continuă a solidarității, alianței și prieteniei româno-sovietice — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — se înscriu la loc central în politica de stat a României, constituie parte integrantă a activității internaționaliste desfășurate de partidul și guvernul țării noastre pentru dezvoltarea relațiilor de colaborare frățească cu toate țările socialiste, pentru creșterea continuă a forței și unității întregului sistem socialist mondial. Acționând astfel, partidul și poporul nostru își îndeplinesc una din înaltele lor obligații internaționale, își aduc contribuția la cauza generală a socialismului și păcii în lume”. În asamblul acestei politici se înscriu întâlnirile, convorbirile sincere, prietenești, ale tovarășilor Nicolae Ceaușescu și Leonid Brejnev, la 1 august 1972, în Crimeea, la 23 decembrie, cu prilejul festivităților de la Moscova consacrate semicentenarului creării U.R.S.S., care constituie

momente remarcabile în dezvoltarea continuă a relațiilor de prietenie și colaborare frățească dintre P.C.R. și P.C.U.S., dintre Republica Socialistă România și U.R.S.S., în interesul ambelor popoare, al întăririi colaborării dintre țările socialiste, al cauzei generale a socialismului și păcii.

Salutăm cu satisfacție acordul realizat pentru încetarea războiului din Vietnam; după aproape trei decenii de lupte, cuvântul PACE a făcut înconjurul lumii. Acest eveniment a trezit speranță, bucurie și optimism. Hotărârea, eroismul legendar al poporului vietnamez în lupta dreaptă împotriva imperialismului american s-au înscris în pagini de epopee. În ciuda greutăților cu care s-a confruntat pe câmpul de luptă sau la masa tratativelor, eroicul popor vietnamez a triumfat, demonstrând încă o dată că în zilele noastre nici o putere, nici o forță nu pot înfrunghia un popor animat de voință fermă de a-și apăra cu prețul unor uriașe jertfe umane și materiale ființa sa națională, libertatea și demnitatea, că nu există problemă, oricât de complicată ar fi ea, care să nu poată fi rezolvată la masa tratativelor, pe baza înțelegerii și rațiunii. România a acordat întotdeauna întregul său sprijin poporului vietnamez, a militat pentru soluționarea politică, pe calea tratativelor, a războiului din Vietnam și, în general, din Indochina. Așa cum a subliniat secretarul general al partidului nostru, „Ne exprimăm speranța că acordul realizat va deschide calea pentru o pace trainică, creșterea condițiilor ca poporul vietnamez, popoarele din Indochina, să-și poată consacra forțele dezvoltării lor economice și sociale, să-și poată soluționa problemele corespunzător voinței și hotărârilor lor, fără nici un amestec din afară”.

SIMION TAVITIAN

POȘTA REDACȚIEI

DORU COMISARU. — Notabile „Metamorfoza” și, mai ales, „Rămii”, unde un sentiment obscur e comunicat cu simplitate, într-o compoziție coerentă, strinsă, sugestivă. Incolo, multe banalități: omul se naște o dată, orice lucru are început și sfârșit, cuvântul e mijloc de comunicare nu numai pe orizontală, ci și între generații. E de așteptat ca studiul temeinic să vă ajute în cultivarea spiritului autocritic.

TUDOR VOINEA. — Puține lucruri cu adevărat noi pe linia organizării și stăpînirii fluxului imagistic. Mai reușite, din acest punct de vedere, mi se par „Prima uitare”, „Singurătate”, „Te-am văzut”.

GEO GALETARU. — Ceva s-a dat. Am mai reținut „Înflorindu-l” și „Stingere”.

LAZĂR TOADER. — Scrisoarea vădește o conștiință lucidă a limitelor proprii — nu lipsită de semeție — care se

poate dovedi de bun augur. La ședințele cenaclului puteți lua parte, bineînțeles, oricând.

MARIUS ATEUS. — Riguros gândite, „Crochiurile” suferă de o anume uscăciune a expresiei, care e lipsită de fluentă, încordată și țepănă. Mai trimiteți.

LUMINIȚA OPREA. — Retrimiteți, transcriind lizibil.

ANCA DIGA. — Apoaie nimic nou. Nu vă cantonați în „anotimpul statuiilor”, domeniul aerian și abstract. E bine, cred, să exersați pe un registru mai larg în căutarea glasului propriu.

ST. I. CONSTANTINESCU — **CARACAL, CONST. BIANCA** — Exerciții de început, neconcludente.

BUTUCEANU VASEA, C. BENTEI, CIUREANU CONST. — Nu.

IOANICHIE OLTEANU

Manuscrise

geneza

Seva pământului îmi curge
prin vine
și mirosul milenar
Mă trezește la viață
Printre crăpături — pământul
— trupul meu se scurge
În adâncul
De unde am venit.
Ochi-mi privesc zările ca
undeale primei mări din care
M-am ivit.
Și aceste ramuri se cer către
copacul
Fratele meu întru țărână.
Și inima mea aripi de păsări
Ce duc zvicnirile prime ale
materiei
Către afundul
De unde m-am născut.

univers

Într-un pustiu...
Două statui.
Una nu are ochi,
Cealaltă nu are gură.
Una nu a văzut niciodată
Nici măcar pe cel ce a făcut-o.
Cealaltă nu va putea niciodată
să-i spună.
Și ele două trăiesc în
întuneric.
E peste tot numai nisip și
soare.
Dar statuile nu știu asta.
Poate au și ele ceva de spus,
Poate au și ele un nimic al
lor.
Dar universul lor se limitează
la un
Deșert
Pe care nici măcar nu-l văd
Sau nu-l aud.
Două statui într-un deșert...

GABRIELA MIHĂILESCU

clipe

Noaptea își desface coama de
țuș
ascunde sub ea
izvoarele
ce-au uitat apusul roșu

Tras de visele fecioarelor
Carul Mare se mișcă pe cer

În lunca inundată de coșmare
Sălciile se strigă pe nume

ION PETOVAI

stingere

De-atita scrum ne limpezim
făptura
Arhaic văz coboară lacrima pe
prund
Acolo scoica se destăinuie

Pentru o altă risipire castă
Cum înfloresc izvoare în eter
Și dincolo de singele meu tinăr
își răspund.

Tăcute cumpeni mai tinjesc în
gol
Un braț pe care nimeni nu-l
întinde
Lărmuitor și mult prea pur
adaos

Acestui miez
În care cîntă roua
Ca o fierbere de sfere blinde...

Și doar cînd tac ninsorile de
sus
Aici se istovesc mirările
depline
Precum un duh cu gene în
moarte
Sfios își stinge răzvrătirea-n
mine...

ION ȘUTA

GEO GALETARU

CENACLU

Miercuri, 17 ianuarie, Șerban Codrin citește un fragment al piesei de teatru Despre șase oameni și o libertate. O. Georgescu pune o serie de întrebări, din care se desprinde totala respingere a lucrării, pentru stridențele pe care le conține, pentru subiectul neadecvat, pentru lipsa de logică în desfășurarea acțiunii. F. Penciu are aceeași părere negativă la adresa personajelor și a ideilor vehiculate în piesă. C. Novac subliniază frumusețea replicilor, dar observă că personajele aduse prea mult în prim plan — cel puțin din cît s-a citit — întunecă fondul. Autorul dovedește posibilitatea de a individualiza personajele din care Serghei domină acțiunea. Din păcate, drama se sprijină doar pe replici. Lucrarea e livrescă. I. Bădică apreciază lucrarea ca interesantă pentru ideea frumoasă pe care o susține (lupta omului de a se menține la nivelul demnității de om în condițiile dezlănțuirii unei groaznice barbarii), pentru dialogul viu, pentru individualizarea personajelor. Prima parte a piesei e prea diluată și de aceea dramatismul scade. Limba folosită de autor duce spre o autohtonizare a subiectului și imprimă o notă de artificialitate. Autorul trebuie să se documenteze mai amplu și chiar la fața locului (la muzeul de pe locul fostului lagăr Osowiec), să ajungă la o puterinică trăire a faptelor și va realiza o operă reușită. A. Porumboiu, remarcând unele scene no-

tabile și un personaj (Serghei) bine conturat, consideră că tonul cu care s-a citit piesa, maniera parodistică de a trata o temă gravă, ca și lipsa de documentare reduc valoarea lucrării. Autorul are nevoie de documentare serioasă pentru că numai astfel va crede în ceea ce scrie și va reuși să ne convingă și pe noi. R. Holban consideră că piesa prezintă multe scene autentice, dar nu e de acord cu tema aleasă. Nicolae Motoc subliniază caracterul naiv al piesei, care se vrea parabolă, dar se pierde în detalii sinistre. Se simte în ea o tensiune autentică, dar lipsa de acțiune și, mai ales, neînchegarea alegoriei îi diminuează valoarea. Pe alocuri se surprind ecouri din „Azilul de noapte” de Gorki, cu rezerva că personajele nu reușesc să capete valoare de simbol. Salută prezența la cenaclu a unui tinăr care se anunță a fi un talent dramaturg. Ion Anghel precizează că talentul dramatic al lui Ș. C. se evidențiază în felul de a confrunța niște personaje într-un moment crucial al existenței lor, reușind să le individualizeze. Deși pornește o acțiune interesantă, piesa trenează, și capătă o tentă de nevrosimilitate (momentul inspecției lui Mengele). Autorul se anunță un autentic talent de dramaturg. H. Agarici consideră că autorul trebuie încurajat. Apreciază ședința drept cea mai bună dezbateră din viața cenaclului. M. Roznoveanu consideră că literatura

nu este atât document cît ficțiune. Ceea ce impresionează la Ș.C. este replica inteligentă, posibilitatea de a construi situații dramatice. Piesa se anunță interesantă, iar Ș.C., un talentat tinăr dramaturg. V. Botta subliniază monotonia primei părți a lucrării — datorită lungimilor — și regretă că doar unul din personaje se conturează mai bine. Alex. Ștefănescu, care a condus ședința, apreciază că documentația nu anulează, dimpotrivă, poate stimula imaginația. În prima parte a piesei, Ș. C. își prezintă doar personaje care se vor manifesta cu adevărat abia în partea a doua. Autorul, abordând cu îndrăzneală o problemă gravă, își probează calitățile certe de dramaturg.

24 ianuarie
Citește versuri Luisa Stoica. În câteva cuvinte, Alex. Ștefănescu prezintă evoluția tinerei autoare. F. Penciu remarcă tendința poetei spre un stil propriu în care metafora ocupă un loc principal. R. Holban apreciază poeziile ce s-au citit, reușite prin imagini și sensibilitate. H. Agarici evidențiază progresele realizate de L. S., capabilă de o poezie tot mai autentică, pe măsură ce concepția se limpezește. Respinge însă prezența unor motive biblice care imprime unor poezii o notă artificială, desuetă. A. Porumboiu, foarte exigent, scoate la iveală corespondența cu versuri din Eminescu, Nichita Stănescu, Dan Laurențiu, și însinuează că este vorba de un simplu mimetism. Dolores Oprea subliniază nota de confesiune feminină a poeziilor L.S., iar O. Dunăreanu consi-

deră că poeta a ajuns la un stadiu semnificativ al evoluției, reușind să se debaraseze de o încărcătură neesențială și să realizeze poeme impresionante prin starea de tragică luciditate pe care o exprimă și prin imaginile frumoase printre care s-au mai rătăcit și elemente prozaice. I. Vartic constată că L.S. și-a găsit un drum propriu, dar trebuie să renunțe la discursivitate. Fl. Pietreanu semnalează la L.S. un efort de împropiatare a expresiei poetice. „Pață de candoarea versurilor de anul trecut, poeziile de acum dezvăluie un suflet sensibil, neliniștit, înclinat spre autoanaliză. Există aici o viziune evasitragică dar nu pesimistă”. Autoarea a făcut progrese în efortul de a-și înnoii expresia. De acord cu punctul de vedere al lui A. Porumboiu, Fl. P. arată că L.S. este încă tributară lecturilor, dar crede că aceste acumulări vor ajunge la decantare, poezia eliberându-se și dezvoltându-se apoi pe calea ei proprie. L. S. mai are încă de cizelat expresia artistică. I. Dragomir se arată de acord și el cu părerile lui A. Porumboiu, accentuând că L.S. are toate atributele pentru o creație originală. Alex. Ștefănescu remarcă în poezia L. S. o „luciditate halucinantă”, un ris nervos — marcă a demnității și înacceptării compromisurilor. Imagistica violentă din trecut se temperează, se echilibrează. Poezia L. S., o poezie modernă, emancipată, este încă impură, dar anunță un talent autentic.

SPORT

una caldă,
una rece...

Nici că se putea un duel mai palpitant, în stare să te-aducă în preajma tahicardiei, să-ți urce inima, cum zicea un mare meșter într-ale versului românesc. „în înghițitoare” : 82 la 81, baschet — „Dinamo” cu „Ignis Varese”, flacăii de pe Ștefan cel Mare în luptă îndârjită cu meridonali stăpini pe Cupa intercontinentală și pe C.C.E. Și nici că se putea un mai fericit început de făurar, plin de făgăduințe pentru Cernea, pornit să nu mai încheie șirul punctelor, înscrise în luptă nu chiar dreaptă, ba mai mult, care pe care, cu adversari de înălțimea grenadierilor lui Napoleon. Un amănunt picant : cu tendoane de gumilastic și zvâcnituri de leopard, Chivulescu, mai scund, l-a întrecut ușor la coș pe Morse, cel ce începuse meciul dispus să imprime un ritm demn de cei mai buni practicieni ai alfabetului inventat de ilustrul său omonim... „Una caldă, una rece” : la „Des Moines”, „băieții” noștri au făcu-o fiartă. Simtem dispuși să concedem că termenul nu e de loc academic, ba, vorba știu eu cui, la din contra. Dar oricum ne-am da după deget, oricum am suci-o, evidența e evidentă și n-ai ce-i face : tustrei tenismanii români au pierdut. Există, desigur, niște argumente și nu ne îndoiim că un teoretician de specialitate, eventual universitar în materie, ar putea încropi o teorie amplă, și mai ales subtilă, a cărei concluzie să fie un adevărat balsam picurat pe zgîrieturile de pe sufletele noastre : așa a fost să fie, dar omul din greșeli învață și-apoi „îndor” — ul încă nu și-a dat de capăt, că doar, cine nu știe ? „ne mutăm la Salt Lake”, trei mii de kilometri mai încolo de New York și-om vedea noi ! Nimic de zis, deie domnul așa să fie, dar pînă una-alta, cu gîndul la Salt Lake suspinăm după Des Moines. Și asta — după ce înălțasem imnuri de bucurie pentru victoria de la Omaha...

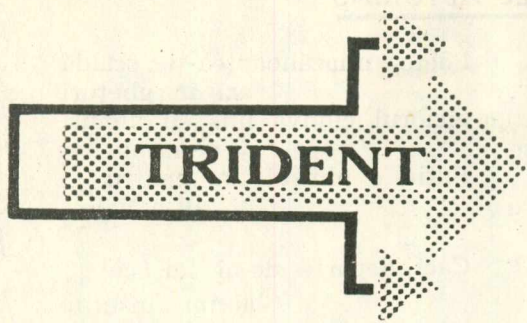
CRONICAR

dra Indrieș, Ion Maxim, Marcel Corniș-Pop și Cornel Ungureanu și — independent de ei, în „Contemporanul” din 2 februarie, Laurențiu Ulici apreciază talentul poetului, îi remarcă, în ciuda unor influențe, personalitatea, particularitatea vocii. Ni se pare, de asemenea, un semn bun faptul că despre un alt debutant, Miron Georgescu, opiniile exprimate în „Contemporanul” și în „Tomis” sînt convergente. În sfîrșit !

CUTIA CU SCRISORI. O surpriză plăcută am avut întîrziînd asupra dreptunghiului din România literară (nr. 2) care găzduiește rubrica „Cutia cu scrisori”. Am citit acolo nu sub o semnătură cunoscută și, probabil din modestie, nici măcar divulgată ca atare, opinii de bun simț într-un stil limpede și decis, am descoperit formule strălucind de patos polemic. Necunoscutul I.P. este anti-„Love Story” și anti-A. Brezeanu, traducătorul și admiratorul lui E. Segal. Love Story — o mare operă literară ? Nu, spune I.P., cît timp nu este decît o poveste copiată după modelul celor difuzate prin mass-media, cît timp scriitura ei „este devitalizat de tradiționalistă”. I. P. ne cere să nu uităm lucrurile elementare cînd judecăm o operă : „Transcrierea ca atare a unor fapte brute... nu este interesantă ca literatură. Literatura începe numai de acolo de unde scriitorul începe să se exprime pe sine”. Altfel, ca în cazul lui Love Story, avem de-a face cu o „literatură de consum”.

MILCOVUL. În ciuda aspectului său grafic nu prea atractiv, „Milcovul”, o variantă culturală a ziarului cu același nume care apare la Focșani, izbuteste să ne convingă că pe plaiurile Vrancei trăiesc și creează mulți oameni de talent. Se parcurg cu interes reportajele și articolele unor reporteri excelenți ca Florentin Popescu și Ion Panait, prozele semnate de C. Bazilescu și Nicolae Cibul, poeziile lui Florin Muscalu, Dumitru Prioc, Vitalie Cliuc sau Gh. Ceaușu etc. Ne rețin de asemenea atenția ancheta „Anul literar 1972” la care răspund Ion Bănuță, Laurențiu Ulici, C. Costin și Dan Mutașcu, ca și studiul „Cezar Petrescu — roman și realitate”.

LIVIU ERGAN

DUPĂ DEBUT. Pornind de la aspecte mai mult sau mai puțin negative, „Luceafărul” din 27 ianuarie e de părere că ar fi utilă o cercetare sociologică amplă și metodică a condiției debutului în viața noastră literară. În acest scop paginile revistei sînt deschise deja unor scriitori și critici de prestigiu (Mihai Beniuc, Lucian Raicu, Alexandru George, Alexandru Ivasiuc) care se referă în articolele lor mai ales asupra perioadei atît de confuze și de plină de surprize în care intră tînarul scriitor după debut.

În context, Alexandru Ivasiuc alege unghiul de vedere sociologic și, decis, avansează cîteva aprecieri de bun simț care merită, credem, să fie reținute : „Adevăratul pericol, pentru scriitorul începător ca și pentru noi toți, este profesionalizarea prea timpurie, și de fapt abuzivă”. De aceea Al. I. consideră că „severitatea față de începuturi (am preciza : editoriale) e mai puțin nedreaptă decît îngăduința”.

La fel de interesantă ni s-a părut opinia lui Lucian Raicu despre blazarea pretimpurie a unor critici, care nu se ocupă de literatura tinerilor, preferînd refugiul în istoria literară. L.R. crede, și pe bună dreptate, că în acest caz este vorba de „un act nu numai de abdicare, dar de-a dreptul o impostură”. Pentru că adevăratul critic „chiar dacă dorește să se abstragă într-o activitate exclusivă de cercetare, nu reușește pe deplin, ceva mai presus de el, vocația spre literatură vie, îl îndreaptă spre tineri.”

AMBIȚIA POETULUI. N-a fost pentru nimeni, poate, o surpriză cînd Ilie Constantin a preluat „cronica literară” a Luceafărului alături de criticul Nicolae Ciobanu. Poetul mai fusese unul dintre curajoșii susținători ai acestui gen de maraton publicistic care n-are alt țel decît înregistrarea și comentarea cărților săptămîinii. Totuși, noua sa apariție merită să fie remarcată pentru că este una net superioară nu numai prin simpla trecere de la „recenzie” la „cronică”. Comentariile lui sînt mai ample și mai subtile și nu se mai aplică monoton și cam pe același calapod numai la cartea de poezie. (Ilie Constantin se arată la fel de interesat și de cartea de critică sau de proză). Curioasă ambiția acestui poet de a fi considerat și respectat, înainte de toate, drept un critic deplin format și profesionalizat. Iată-l cu ultimele lui cronici (coerentă și lejeră, duios dojenitoare, exemplară prin tact pedagogic cea privind cartea lui Florin Murgu : „Aproape noiembrie”) pe cale de a ne spulbera și ultimele îndoieli. Nu cu o umbră de regret pentru poetul care se retrage, deocamdată, în umbră.

O CONTROVERSĂ ABANDONATĂ. Am înregistrat cu interes, de ce să n-o spunem, mica vîlvă care s-a stîrnit în urma unui articol din „Contemporanul” semnat de distinsul publicist Mihai Popescu, care încerca să facă lumină în ceea ce privește paternitatea unei descoperiri. Noul „născut” — un pește —

este azi cunoscut pre numele său Romanichthys Valsanicola și își ocupă locul ce i se cuvine în ihtiologia europeană. Numai în ceea ce privește „părinții” săi — trei la număr — și pînă unde merg meritele fiecăruia, lucrurile nu sînt suficiente de clare. Dovadă — scrisorile din partea unor oameni de specialitate publicate în „Contemporanul” din 26 ianuarie. Toți sînt convinși că „ordinea” paternității, în sensul valorii contribuției științifice, nu poate fi decît prof. dr. doc. M. Dumitrescu, dr. doc. P. Bănărescu și N. Stoica și aceasta pentru că ultimul, la data cînd a descoperit peștele cu pricina (1956), nu era decît student. M. P. care susținea că locul prim i se cuvine celui care a făcut efectiv descoperirea (N. Stoica), cîvîrșit de numărul mare al specialiștilor care îi contestă opinia, este nevoit să cedeze. Nu fără amărăciunea celui care mai are motive de îndoială, dar i s-a făcut lehamite (în fond și el și noi simțim lipsiți de părerea — decisivă — a lui N. Stoica care preferă să tacă...) M.P. conchide : „Relatînd cele de mai sus, mărturisim că am mai avea niște întrebări, că am mai avea și niște opinii la care renunțăm.”

Rămîn incitante, trebuie să recunoaștem, tăcerea lui N. S. ca și renunțarea lui M.P.

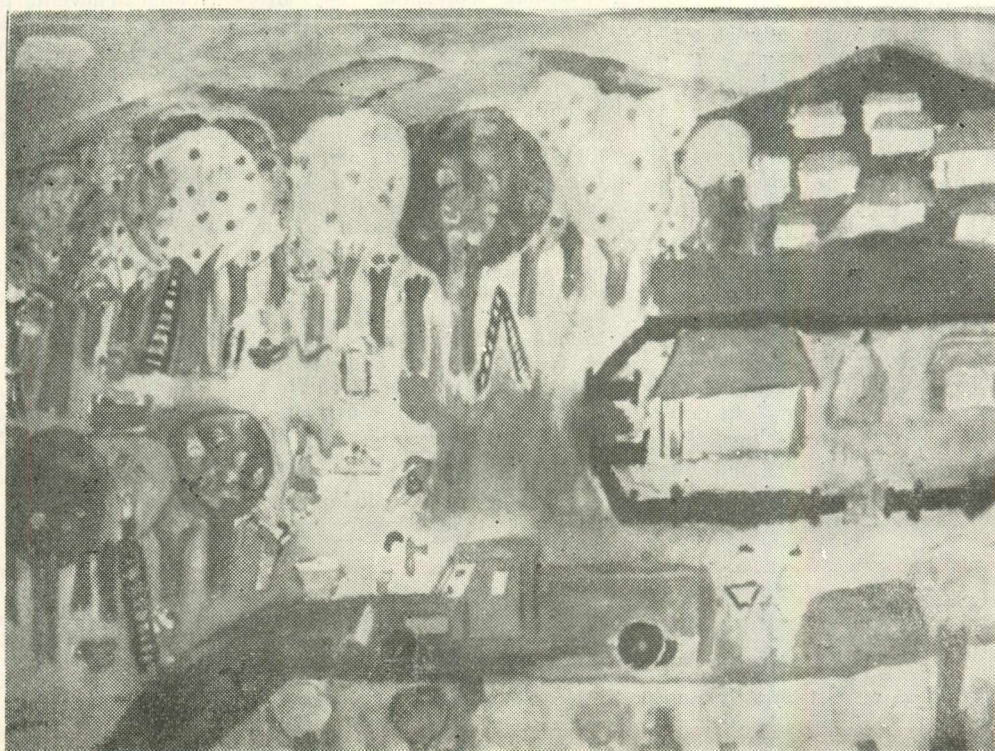
REVISTA PĂUNESCU. Hotărît lucru, o revistă literară nu poate să nu poarte pecetea personalității celui care o girează. Dar ce-ai spune despre o revistă, de pildă ca „România literară”, dacă în fiecare din cele 32 de pagini ale ei ar apărea portretul redactorului șef ? Știm, ați considera în primul rînd întrebarea ridicolă. Și totuși Revista literară TV izbuteste această performanță incredibilă. Cu rare excepții, de la un capăt la altul al emisiunii, retina noastră este bombardată cu chipul realizatorului ei — Adrian Păunescu. Păunescu ne citește articolul de fond. Păunescu ia un interviu scriitorului cutare, Păunescu transformă „cronica literară” într-o „discuție” cu doi critici pe care caută să-i strunească și să-i întoarcă cu brutalitate spre propriile sale concluzii despre cartea băgată în seamă, Păunescu patronează și „masa rotundă”, chiar dacă de față se află critici reputați și prin opera și prin capacitatea lor de a întreține o convorbire pe orice temă literară, tot Păunescu prezintă un interviu pe care îl ia altcineva unui scriitor, dar nu uită să ne aducă aminte că „Eu fac interviuri mai bune decît contemporanii mei” și că „Eram plecat din țară, altfel i-l luam eu” (vezi emisiunea din 29 ianuarie) etc., etc. Mărturisim că îl stimăm pe A.P. Poezia și publicistica lui, valoroase, ne obligă la aceasta. Dar nu putem fi

de acord cu aceste forme de exacerbare a eului, de agresiune (la adresa celor invitați și a telespectatorilor), de acaparare jignitoare a întregii emisiuni consacrate literaturii de către TV.

PROSPECTII. În revista „Ramuri” (nr. 1, ianuarie), după ce am citit, ca de obicei, excelenta cronică literară a lui Al. Piru și articolele, aproape întotdeauna vii, interesante, semnate de Ov. Ghidirimic, Grigore Traian Pop sau C. Gheorghită, am avut curiozitatea să ne oprim asupra rubricii intitulată **prospecții**. Ne-am ales cu cîteva concluzii, la zi, ale științei de-a dreptul fantastice. Și nu credem că poate fi vreun scriitor adevărat cu totul nepăsător în fața unor asemenea sentințe ale științei : „Fiecare individ este suma unor multiple caractere care îi dau aspectul său propriu. Toate aceste caractere sînt determinate la origină și construite în uzine microscopice. Aceste uzine sînt genele conținute în cromozomii celulelor. În principiu, fiecare genă dă un anume caracter. (Evident, termenul nu trebuie considerat în sens comun sau în sens etic ; caracter pe plan genetic înseamnă și predispoziția pentru muzică și culoarea ochilor). Omul posedă aproximativ 100 de mii de caractere, deci o sută de mii de gene” etc.

ÎN SFÎRȘIT. Poate exagerăm, dar foarte rar ne-a fost dat în ultimul timp să remarcăm în presa noastră literară coincidența, în finalul lor, a unor opinii critice despre una și aceeași carte. Iată, însă, că vorbind despre „Lebede ale puterii”, prima carte a lui Dușan Petrovici, mai mulți critici și scriitori de la două reviste ajung aproximativ la aceleași concluzii. În „Orizont” (numărul din 1 februarie) — în cadrul unei mese rotunde — Ion Arieșanu, Andrei A. Lillin, Alexan-

GHEORGHE
BEJAN
cls. a VII-a

În livadă

4 Ombro

«Un basto enro affligi y cinto tristes»
la sien cinda por el lauro griego.
Saludo a cada aqui. aqui creastes
la negra mar en tu lloran do ciego

Desterrado de Roma, te dolistes
de inhospito lugar, no del labriago
cultivador de vias y bebiestas
mas que vino a morir al desaseo y ego

Pe cel greu apăsător de exil,
cîntăreț de „Triste”,
cu tîmplele de laurul elen
încinse
îl salut de aici, din tînutul
în care
sport-a cu plîns orb
cernita mare
Din Roma surghiunit, de
meleagul cel aspru
te-ai tînguit amar, nu
de plugarul
cultivator de viță, și ai
sorbit ca vin
neliniște de moarte, de
zbugium și de chin.

Poete, miazănoaptea-ți scaldă
azi în gheturi
picioarul cîndva uns cu uleiuri
și-arome —
Puțin e plînsul tău pentru
atîta jale...
Căci departe de-ai tăi, cu
lacrimi însutite
tu ai făcut să crească
marea întunecată
și cuvîntul zeiesc prin ale
tale „Triste”.

În românește de
DOMNIȚA DUMITRESCU

Poeta el Septentrion lome con hielo
tus pies que perfumaron los ungüento
Pero tu llanto para tanto duelo

que lejos de tu tuya tu creastes
la negra mar con lágrimas a cinto
y la divina lengua con tus Tristes

Miguel Angel Asturias

En Constanza
frente al Mar Negro

Dacă întâlnirea nu ar fi urmat participării mele la masa rotundă a ciberneticienilor specializați în științele educației sau, invers, a pedagogilor specializați în cibernetică, dacă nu aș fi studiat, în prealabil, cu atenție studiile de specialitate ale profesorului Lawrence Stolurow, mi s-ar fi părut că sint victima unei neînțelegeri și că acel care mă împinșă e un poet sau un celebru bariton de operă. Așa însă fizionomia interlocutorului îmi era cunoscută. Ca și zîmbetul malițios, atitudinea la polul opus oricărei contractări „academice”, în sufletea în discuții a acestui specialist de frunte al educației cu ajutorul calculatorului, profesor la Universitatea Harvard și conducător al laboratorului de psihologie matematică și de instruire programată ale acestei universități, autorul unor cercetări și studii fundamentale în domeniul strategiilor învățării.

— Așadar, o nouă discuție sau, mai precis, o prelungire a dezbaterilor noastre și așa destul de largi cu privire la un adevăr ce nu mai trebuie demonstrat: faptul că o instruire modern concepută nu se poate lipsi de calculator? — previne atacul profesorul Stolurow.

— Nu o prelungire a discuției ci o reluare a ei de pe poziții, poate, mai puțin avantajoase. Tema raportului învățămînt-calculator electronic a intervenit tangențial sau chiar mai profund și în dialogul cu alți preopinienți. Mai întotdeauna ea a fost introdusă de un element de senzațional prospectiv. Vă propun să amplasăm computerul în centrul unui tablou reprezentînd structurile esențiale ale învățămîntului actual și să stabilim contactele directe și fead-beak-urile. În ce domenii încep să clipească luminile avertizoare?

— Să pornim de la cîteva teze fundamentale cu privire la computer; chiar dacă nu există unanimitate de păreri a specialiștilor (oare unde dispunem de o asemenea unanimitate?) putem să ne bazăm pe concluzii larg acceptate ale unor comisii U.N.E.S.C.O. Iată-le, așa cum sint înregistrate într-unul dintre ultimele documente oficiale: **primo** — Calculatorul electronic își găsește un loc privilegiat în anumite domenii ale învățămîntului, dar aceasta nu înseamnă că el înlocuiește și exclude celelalte mijloace didactice; **secundo** — Computerul s-a dovedit un excepțional instrument în cercetarea psihopedagogică. El stimulează investigațiile în domeniile metodologiei analizei programelor, ale evaluării progreselor și dificultăților și în definirea strategiilor învățării; **terțio** — Nu există limită de vîrstă în utilizarea calculatorului. Acesta își găsește locul atît

în învățămîntul primar cit și în domeniul educației permanente; **quatro** — Problemele a căror rezolvare este solicitată cu prioritate se situează atît la nivelul structurilor și conținutului învățămîntului cit și la nivelul calculatorului.

— Literatura de specialitate relatează destul de des despre experiențe neconcludente sau care se prelungec mult prea mult, iar cei care experimentează se întîlnesc ei înșiși într-o frecvență nedorită cu asemenea experiențe. Care sint rațiunile acestor eșecuri relative?

— Motivele sint foarte diverse, în funcție de fiecare caz, un fapt este cert totdeauna: nouitatea acestui „instrument” pedagogic pe de-o parte, aparențele posibilități adesea fascinante, pe de altă parte, necesitatea

vului la întrebările calculatorului? Să ne menținem la sistemul alegerii din mai multe răspunsuri posibile, care de altfel poate fi practicat foarte bine și cu o mașină de învățat electromecanică, reprezintă o soluție de minimă rezistență. (d) Care ar fi „configurația” ideală a unui învățămînt asistat de calculator? Ce avantaje și, respectiv, inconveniente prezintă diferitele tipuri de valori terminale? (e) În ce mod „evaluăm” rolul calculatorului ca instrument pedagogic — atît din punct de vedere al științelor educației dar și din punct de vedere economic? Cu alte cuvinte: învățămîntul asistat de calculator e rentabil? (f) Cum integrăm computerul în procesul educativ? După cum se vede, problemele

ția tot atît de mult cit slujesc agrotehnicii studiile cu privire la productivitate. Extinzînd analogia ne dăm seama și de importanța modelelor, a stațiilor experimentale, a investigării formelor optime de diseminare și prelucrare a informației, a stabilirii conexiunilor inverse etc. Fără calculatoare electronice de mare capacitate operațională, analiza enunțurilor ipotetice, cazuri și date ar fi practic imposibilă.

— Depistarea factorilor ce pot provoca greșeala se poate face chiar în momentul cînd raționamentul a pornit pe o cale greșită? Ce rol ar putea îndeplini în acest context computerul?

— În practica învățămîntului, ca și în viață de altfel, manifestarea unei greșeli apare, în

— a autoriza răspunsurile cele mai deschise (deci nu după o simplă schemă rigidă);
— a permite legăturile cele mai complete;
— a permite efectuarea de calcule în cursul dialogului elev-calculator.
— Cum se explică ezitățile în căutarea acestor soluții complexe?
— Trebuie stabilit regimul de exploatare a calculatorului pe plan practic și în sfera cercetării fundamentale. În esență trebuie pusă la punct înregistrarea datelor statistice privind drumul urmat de „subiect”, numărul răspunsurilor bune, numărul răspunsurilor greșite, timpul necesar pentru formularea unui răspuns, răspunsuri neprevăzute în program, răspunsurile „subiectului” la probleme privind propria lui reacție (gradul de certitudine în formularea unui răspuns, de exemplu).

— Pe ce căi se orientează cercetările dv. actuale?

— Cercetarea pe care am întreprins-o în cadrul Universității Harvard împreună cu profesorul Davis (studiu de referință citat în cele mai importante lucrări de psihopedagogie apărute în ultimii ani pe plan mondial — n.n.) se ocupă de investigarea strategiilor instruirii prin elaborarea, cu ajutorul computerului, a unor modele de învățare. Cercetările noastre s-au orientat în patru direcții: gradul de integrare a „responsabilităților” calculatorului în strategiile învățării; „spectrul” domeniilor în care acesta poate fi utilizat; condițiile în care calculatorul poate suplimenta capacitățile intelectuale individuale; modalitățile de utilizare a calculatorului pentru promovarea unei interacțiuni coerente între membrii unei comunități intelectuale.

A rezultat posibilitatea certă a valorificării unor mari rezerve de acumulare și prelucrare ale creierului uman prin antrenament programat și individualizat cu ajutorul calculatorului, au fost alcătuite o serie de modele operaționale și strategii educative, metode de evaluare a elevilor, de stimulare a creativității și imaginației, de dezvoltare a personalității care pot mări substanțial randamentul și eficiența învățămîntului.

MIRCEA HERIVAN

cu prof. Lawrence Stolurow MAREA BĂTALIE PENTRU CALCULATOR — IDENTITĂȚI SAU ANTINOMII CU ÎNVĂȚAREA LOGICĂ

de a include o gîndire cu caracter global asupra procesului de învățămînt și de însușire a cunoștințelor — în sfîrșit, ar trebui să conducă spre considerarea calculatorului pornind de la o cercetare pedagogică orientată spre dezvoltare. Dificultățile interven adesea însă chiar din faza abordării dialogului cu calculatorul.

— Cum concepeți abordarea unui asemenea dialog?

— A dialoga cu un calculator electronic reprezintă — atît pentru elev cit și pentru profesor — simularea unei situații pedagogice extrem de complexe. Cîteva probleme esențiale formulate în acest context: (a) Cum să organizăm materialul de studiu? Există mai multe drumuri posibile și, dacă există, care e drumul optim? (b) Cum „să introducem” cursul în calculator? Cu alte cuvinte: nu putem să-i cerem profesorului să fie un informatician cu înaltă calificare, ci dimpotrivă, limbajul calculatorului trebuie să fie suficient de bogat și de suplu pentru a reda perfect diferitele nuanțe și aspecte ale procesului de învățămînt. (c) Cum ținem seama de comportarea elevului? Între altele, cum analizăm și ne luăm „răspunderea” pentru replicile ele-

care se pun nu sint numai de ordin tehnic, tehnologic, pedagogic sau psihologic, ci și de ordin sociologic sau economic. — S-au acumulat enorm de multe păreri despre enorma „acumulare” de informație și despre condițiile păstrării a tot ce este mai valoros din această acumulare. Am impresia că în studiile dv. ideea în cauză este formulată cu o acuitate cu totul deosebită...

— Obținerea și stocarea informației au devenit pentru educație o problemă analogă cu aceea a producerii de către agricultură a necesarului de hrană al omenirii. Informația educațională este mai mult decît un centru cu fantastice repercusiuni pozitive sau negative; în cel mai strict sens ea este o relație critică a supraviețuirii umanității în contemporaneitate. De aici necesitatea stringentă, motivația logică a extinderii și perfecționării continue a sistemului informațional și de cunoștințe din învățămînt. Este, în fapt, problema productivității aplicată la resursele și creativitatea gîndirii. Cercetările asupra procesului de învățare și asupra căilor prin care informația este preluată, integrată și folosită pot servi, în egală măsură, educa-

general, mult după ce a fost comisă o eroare de raționament. Rectificarea erorilor trebuie să se plaseze „în amonte” față de momentul în care ele s-au manifestat. Dar a regăsi exact momentul în care elevul a pornit pe un drum greșit e o treabă de mare precizie, care solicită o echipă multiplă și supracalificată.

Automatizarea sau, mai precis, „computerizarea” permite conceperea și realizarea practică a unui sistem de comunicare capabil să asigure celui care studiază posibilitatea de a cunoaște precis, cu regularitate, fără pierderi de timp, starea cunoștințelor lui și să atragă în special atenția asupra conceptelor fundamentale, definițiilor sau teoremelor cele mai importante. Două căi se deschid: fie a ne mîrgini să furnizăm un simplu diagnostic, deci doar un control al cunoștințelor, fie a încerca să intervenim pe moment pentru a corecta, reexplica, aduce informații complementare. Date fiind posibilitățile noii tehnici didactice — ordinatorul — evident am ales cea de a doua cale. Aceasta implică însă ca programul să răspundă unui număr de trei imperative: